

FORENINGER OG FRIVILLIGE I SAMSPIL MED KOMMUNALE INSTITUTIONER OG FORVALTNINGER 2018

Bjarne Ibsen og Klaus Levinsen

2019:6

Foreninger og frivillige i samspil med kommunale institutioner og forvaltninger 2018

Bjarne Ibsen

Klaus Levinsen

Foreninger og frivillige i samspil med kommunale institutioner og forvaltninger 2018

Bjarne Ibsen og Klaus Levinsen
Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund,
Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet

Udgivet 2019
ISBN 978-87-93669-59-8 (trykt version)
ISBN 978-87-93669-60-4 (pdf)

Serie: Movements, 2019:6
Serieudgiver: Institut for Idræt og Biomekanik

Forsidefoto: Adobe Stock

Tryk: Print & Sign, Odense

SDU

Undersøgelsen er gennemført i et samarbejde med og med økonomisk støtte fra

Odense Kommune
Faaborg-Midtfyn Kommune
Faxe Kommune
Rudersdal Kommune
Boligsociale Fællessekretariat i Aarhus / Aarhus Kommune
Nordea-fonden

**NORDEA
FONDEN**

FAXE KOMMUNE

Forord

Undersøgelsen, som formidles i denne rapport, er en del af del af forskningsprojektet 'Samspillet mellem den frivillige og den kommunale sektor', der med økonomisk støtte fra Norda-fonden gennemføres i samarbejde med Faaborg-Midtfyn Kommune, Faxe Kommune, Rudersdal Kommune, Odense Kommune og Aarhus Kommune. Projektets overordnede formål er at øge kendskabet til de fordele og ulemper, som knytter sig til forskellige samarbejdsformer mellem det frivillige og det offentlige, og herigennem bidrage til drøftelser af, hvordan samarbejdet mellem de to sektorer kan udvikles i fremtiden.

Samspillet mellem den frivillige og den kommunale sektor kommer til udtryk på forskellige måder. Mange foreninger benytter kommunale lokaler og faciliteter, mange foreninger får også et kommunalt tilskud, og mange kommunikerer med kommunen, de hører til i, om forhold der vedrører foreningens interesser. Det er imidlertid ikke disse samspilsformer, som kommunerne i disse år er optaget af, når de i højere grad ønsker at styrke samarbejdet - under betegnelser som samskabelse og medborgerskab. Det drejer sig i højere grad om samarbejde om konkrete aktiviteter og opgaver, og herunder primært opgaver som kommunen har det overordnede ansvar for. Det kan fx være undervisning i skolen, aktiviteter på plejecenteret, pasning af et grønt område og hjælp til flygtninge, der er kommet til kommunen. Det er denne form for samspil og samarbejde, vi har fokus på i dette forskningsprojekt. Projektet består af fem sammenhængende dele.

For det første en spørgeskemaundersøgelse af alle *danske kommuners politik og konkrete indsatser på området*, som blev gennemført i 2015. Resultaterne af denne undersøgelse er offentliggjort i rapporten 'Kommunernes samarbejde med civile aktører' (Ibsen & Espersen 2016).

For det andet undersøges *den kommunale politik på området* i alle ovennævnte fem kommuner i løbet af undersøgelsesperioden. Dette sker ved analyser af interviews og dokumenter om de politiske holdninger og indsatser på området (støtteformer, partnerskaber, kampagner mv.). Analyserne herfra er offentliggjort i artiklen 'Vi skal tænke gadekæret ind!'. Politik som meningsskabende praksis' af Michael Fehsenfeld. Artiklen indgår i Fehsenfelds Ph.D.-afhandling og forventes offentliggjort i et dansk videnskabeligt tidsskrift i 2019.

For det tredje omfatter forskningsprojektet *dybdegående kvalitative analyser af 17 projekter eller særlige indsatser*, der søger at fremme samarbejdet med foreningslivet eller inddrage frivillige i kommunale opgaver i de kommuner, som indgår i undersøgelsen. Projekterne repræsenterer forskellige typer af samspilsformer og dækker forskellige samfundsområder. Disse projekter er fulgt over to år. Publikationer med analyser af disse projekter kan findes på www.sdu.dk/cisc.

For det fjerde er der i både 2016 og 2018 gennemført *en kvantitativ kortlægning af samspillet mellem kommunale institutioner (og centre og andre indsatsområder) og foreninger og frivillige*. Resultaterne af de første spørgeskemaundersøgelser af samspillet i 2016 er publiceret i to rapporter: 'Kommunale institutioners samarbejde med foreninger og frivillige' (Ibsen & Levinsen 2017), og 'Foreningers samarbejde med kommunale institutioner' (Levinsen & Ibsen 2017).

I denne rapport fremlægger vi resultaterne fra de tilsvarende undersøgelser i 2018. Dels

en spørgeskemaundersøgelse af foreningernes samarbejde med kommunale institutioner (Del 1 i denne rapport), dels en spørgeskemaundersøgelse af de kommunale institutioners samarbejde med foreninger og frivillige (Del 2 i denne rapport). Begge undersøgelser er gennemført i efteråret 2018. I undersøgelserne har vi gentaget flere af spørgsmålene fra tidligere undersøgelser af foreningslivet (Ibsen, Thøgersen & Levinsen 2013; Levinsen & Ibsen 2017) og kommunale institutioner (Ibsen & Levinsen 2017), således at vi på udvalgte områder har mulighed for at belyse eventuelle forandringer i perioden. Desuden har vi suppleret med nye spørgsmål om, hvad samarbejdet går ud på, hvordan foreningerne vurderer samarbejdet samt spørgsmål, der i højere grad end i undersøgelserne i 2016 gør det muligt at analysere samarbejdet på flere forskellige kommunale institutionsområder.

For det femte har det været et centralt formål med forskningsprojektet at give kommuner, foreninger og frivillige organisationer inspiration til og viden om, hvordan samarbejdet mellem kommunen og foreningerne og de frivillige kan udvikles. Dette er sket ved at stille ekspertise til rådighed for de involverede kommuner, dels ved – såvel i projektførelsen som efter – at informere om viden og erfaringer fra projektet og skabe debat herom gennem afholdelse af konferencer, løbende formidling på hjemmesider og andre sociale medier samt halvårlige møder for de fem kommuner, hvor erfaringer udveksles og ideer til nye initiativer til samspillet diskuteres.

Rapporten består af tre dele. Del 1 er en analyse af foreningernes besvarelse af spørgeskemaet om deres samarbejdsrelationer til kommunale institutioner og forvaltninger samt spørgsmål om foreningernes status og udvikling. Analysen omfatter også en sammenligning af resultaterne med resultaterne af den tilsvarende undersøgelse i 2016. Del 2 er en analyse af de kommunale institutioner, centre og indsatsområders besvarelse af spørgeskemaet om deres samarbejde med foreninger og frivillige. Denne analyse indeholder også en sammenligning af resultaterne med resultaterne af den tilsvarende undersøgelse i 2016. Del 3 er en sammenfatning og perspektivering af resultaterne på tværs af de to undersøgelser.

Indhold

Del 1: Foreningsundersøgelsen	7
1.1. Indledning.....	8
1.2. Metode og data.....	9
1.3. Foreningslivet i de fem kommuner.....	11
1.4. Foreningernes samarbejde med kommunale institutioner og forvaltninger.....	25
1.5. Hvad samarbejdes der om med de kommunale institutioner?.....	32
1.6. Holdninger til og vurderinger af samarbejdet med kommunale institutioner.....	40
Del 2: Institutionsundersøgelsen	45
2.1. Metode.....	46
2.2. Institutionernes samarbejde med foreninger og frivillige.....	47
2.3. Hvem samarbejder de kommunale institutioner med?.....	51
2.4. Hvilke aktiviteter omfatter samarbejdet?.....	53
2.5. Strategi eller plan for samarbejdet.....	56
2.6. Hvem har taget initiativ til samarbejdet med foreninger og frivillige?.....	58
2.7. Erfaringer med samarbejdet med foreninger og frivillige.....	60
2.8. Foreningers og frivilliges initiativ til samarbejde samt deltagelse i planlægningen og gennemførelse af opgaver og aktiviteter.....	69
2.9. Hvorfor har institutionen ikke et samarbejde med foreninger og frivillige?.....	73
2.10. Holdninger til samarbejdet med foreninger og frivillige.....	80
Del 3: Sammenfatning og perspektivering	83
Litteratur	94
Bilag	95

DEL 1

Foreningsundersøgelsen

1.1. Indledning

Formålet med denne del af rapporten er at belyse udbredelsen og omfanget af samarbejdet mellem foreninger og kommunale institutioner samt at analysere foreningernes vurderinger af og holdninger til samarbejdet. Som en del af forskningsprojektet 'Samspillet mellem frivillige foreninger og kommuner' har vi tidligere gennemført en lignende spørgeskemaundersøgelse i 2016 i henholdsvis Faaborg-Midtfyn Kommune, Faxe Kommune, Rudersdal Kommune, Odense Kommune og det boligsociale område i Aarhus Kommune. Dette gør det muligt – på udvalgte områder – at sammenligne undersøgelsens resultater over tid og dermed vurdere, hvorvidt der i perioden 2016–2018 var været forandringer i samarbejdet.

Vi interesserer os især for de samspils- og samarbejdsformer, hvor foreningerne aktivt indgår i et samarbejde med kommunale institutioner. I Danmark har der gennem mange år været relativt tætte relationer mellem offentlige institutioner og dele af foreningslivet (Ibsen & Habermann 2006; Levinsen & Ibsen 2017), men i løbet af de seneste tyve år har forskellige politikker på området forsøgt at øge udbredelsen af samarbejdsrelationer mellem kommuner og foreninger. Man har også søgt at fremme en stærkere grad af formalisering af samarbejdet mellem foreninger og offentlige institutioner. Det er bl.a. sket gennem indgåelse af partnerskabsaftaler (Hjære 2005; Høyer-Kruse et al. 2008; Henriksen 2013) samt en styrkelse af den kommunale koordinering og udvikling af samarbejdet med foreninger og frivillige ved økonomisk støtte til frivilligcentre (Henriksen 2009), oprettelse af kommunale stillinger på området samt vedtagelse af frivilligheds- eller civilsamfundspolitikker for den kommunale indsats. Tidligere studier peger også på, at samarbejdsrelationerne mellem foreninger og offentlige institutioner i stigende grad formaliseres, hvilket særligt gør sig gældende i store kommuner (Levinsen, Thøgersen & Ibsen 2012; Thøgersen 2012; Ibsen, Thøgersen & Levinsen 2013). Hertil kommer, at den øgede interesse for samskabelse bl.a. er udtryk for, at især politikere og offentlige institutioner er optaget af, hvorvidt og hvordan borgere og foreninger kan bidrage til og samarbejde om at løse samfundsopgaver.

I foreningsforskningen er der særligt to grunde til, at man interesserer sig for foreningers samarbejde med andre organisationer og institutioner. For det første fordi foreninger ligesom offentlige institutioner er velfærdsproducenter. Et øget samarbejde mellem de to sektorer anses i flere sammenhænge for at kunne og tilføre ekstra ressourcer til løsningen af væsentlige samfundsopgaver. Dette kan fx handle om foreningernes rolle som aktive medproducenter af goder og velfærdsydelser. For det andet kan et øget samarbejde mellem den frivillige og den offentlige sektor have konsekvenser for foreningernes demokratiske rolle og betydning.

Demokratiperspektivet omhandler bl.a. foreningernes roller som kollektive aktører, der bidrager til den offentlige meningsdannelse og debat i samfundet, deres betydning som socialiseringsarenaer, der potentielt kan bidrage til medlemmernes demokratiske dannelse, samt deres eksterne demokratiske rolle, hvor foreningerne kan ses som potentielle sociale og politiske brobyggere i samfundet (Warren 2001). Foreninger, der samarbejder med andre organisationer og institutioner, kan fx muliggøre etablering af forbindelser mellem borgere på tværs af geografiske, sociale og kulturelle forskelle i befolkningen og bidrage til at involvere og engagere borgerne i samfundsmæssige opgaver.

Undersøgelsen er designet ud fra fire overordnede antagelser, som undersøges nærmere.

For det første antager vi, at den kommunale kontekst har betydning for omfanget og karakteren af samarbejdet. Derfor gennemføres undersøgelsen i meget forskellige kommuner: To store bykommuner (Aarhus og Odense), en kommune med et forholdsvis højt indtægtsgrundlag beliggende tæt på et storbyområde (Rudersdal), samt to kommuner med et forholdsvis lavt urbaniseringsniveau (Faaborg-Midtfyn og Faxe). Vores resultater fra undersøgelserne er selvsagt ikke repræsentative for alle danske kommuner, men de valgte kommuner repræsenterer en forholdsvis stor forskellighed, som giver mulighed for at belyse, hvilken betydning den kommunale kontekst har. Vi antager således, at urbaniseringsgraden har betydning for samarbejdets udbredelse, idet vi forventer, at foreninger i mindre byer og landsbysamfund i højere grad samarbejder med de dertil hørende kommunale institutioner, end foreninger i større bysamfund gør.

For det andet antager vi, at omfanget og karakteren af samarbejdet mellem foreninger og kommunale institutioner afhænger af, hvad foreningen primært beskæftiger sig med, dvs. hvilket foreningsområde foreningen hører til. Vi undersøger derfor, hvorvidt at andelen af foreninger, der samarbejder med en kommunal institution, er mest omfattende på de områder, hvor kommunen i forvejen er den primære aktør eller 'producent' af velfærdsydelser.

For det tredje antager vi, at samarbejdet mellem foreninger og kommunale institutioner afhænger af foreningens ressourcer og 'kapacitet', som her anvendes som et samlet udtryk for foreningens evne til og interesse for at samarbejde med kommunale institutioner. Her tænkes især på foreningens størrelse, foreningens humane ressourcer i form af frivillige og lønnede samt foreningens forhold til lokalsamfundet.

For det fjerde antager vi, at der har været en stigning i antallet af foreninger, som har et samarbejde med kommunale institutioner, siden de første større foreningsundersøgelser blev gennemført på Fyn, Langeland og Ærø i 2004 og 2010, hvor foreningerne bl.a. blev spurgt om dette. Undersøgelsen i 2010 påviste en betydelig vækst i andelen af foreninger, der samarbejdede med en kommunal institution, og eftersom de fleste kommuner de seneste år har bestræbt sig på at øge samarbejdet med foreninger og frivillige, er der grund til at forvente en forøgelse af samarbejdstendenserne blandt foreningerne.

Denne del af rapporten er disponeret på følgende måde. I det næste afsnit 2 beskrives, hvordan undersøgelsen er gennemført, og hvor mange foreninger der har besvaret spørgeskemaet. Det efterfølgende afsnit 3 indeholder en beskrivelse af foreningslivet i de undersøgte kommuner med analyser af foreningernes alder og størrelse, hvorvidt de bruger offentlige lokaler og modtager offentlige tilskud, frivillige og lønnet arbejdskraft samt foreningernes forhold til lokalsamfundet. I afsnit 4 analyseres samarbejdets omfang, og i afsnit 5 fokuseres der på, hvad der samarbejdes om, og hvor formaliseret samarbejdet er. I afsnit 6 sammenfattes analysens resultater.

1.2. Metode og data

Indsamlingen af data, som analyserne i denne rapport bygger på, er gennemført i to trin. Først blev der foretaget en registrering af alle foreninger i hver af de fem kommuner: Odense, Faaborg-Midtfyn, Faxe, Rudersdal og Aarhus. Med en forening forstår vi en '*frivillig sam-*

men slutning af mennesker, som er formelt uafhængig af den offentlige sektor, ikke tager sigte på profit, beskæftiger sig med et afgrænset mål eller en afgrænset interesse, og som fungerer efter demokratiske og legale principper' (Ibsen, Thøgersen & Levinsen 2013: 19).

Registrering af foreninger

Registreringen af foreningerne gennemførtes ved hjælp af informationer fra a) hver af de fem kommuner og deres respektive forvaltninger og administrative enheder, der har registreret eller har kendskab til foreninger hjemmehørende i kommunen, samt b) Danmarks Statistiks forholdsvis nye forenings-CVR-register over foreninger i Danmark, som i princippet omfatter alle foreninger, der har en bankkonto og / eller får økonomisk støtte fra det offentlige. Hovedparten af foreninger i de undersøgte kommuner fandtes både på den kommunale liste og forenings-CVR-registeret, men der var også en del foreninger, som kun fandtes på en af de to lister. De indsamlede lister over foreninger er herefter blevet rensset for dobbelte registreringer samt registrerede enheder, der ikke levede op til ovenstående foreningsdefinition.

Distribution af spørgeskemaet

Dernæst blev der gennemført en spørgeskemaundersøgelse stilet til alle de registrerede foreninger, hvor det var muligt at identificere en e-mailadresse. Spørgeskemaet indeholdt for det første en række spørgsmål om foreningens alder, aktiviteter og målgrupper, hvor mange medlemmer og frivillige foreningen har, samt om foreningens mål og værdier og dens forhold til lokalsamfundet. For det andet omfattede spørgeskemaet en række spørgsmål om, hvem foreningen samarbejder med, hvad samarbejdet med kommunale institutioner går ud på samt foreningens vurdering af og holdning til et samarbejde med kommunale institutioner.

Dataindsamlingen blev gennemført ved hjælp af det internetbaserede survey-program SurveyXact, med udsendelse af en e-mail til lederen af eller kontaktpersonen i foreningen, som indeholdt en invitation til at deltage i undersøgelsen og besvare spørgsmålene online. Invitationen indeholdt oplysninger om undersøgelsens formål, den anslåede besvarelsesetid, fortrolighed samt en oplysning om, at det naturligvis var frivilligt at deltage. Spørgeskemaet blev udsendt og besvaret i efteråret 2018.

Spørgeskemaet blev i første omgang forsøgt distribueret alle foreninger, som var registreret i de fem kommuner og som det var lykkedes at finde en e-mailadresse på. Efterfølgende måtte en del foreninger dog slettes fra udsendelseslisten, fordi foreningens e-mailadresse ikke fungerede, eller fordi modtageren af e-mailen oplyste, at foreningen er nedlagt eller ukendt.

Besvarelser

Det reelle antal foreninger, som modtog spørgeskemaet, og som beregningen af besvarelsesprocenten derfor er baseret på, er således 4181 foreninger. Ved manglende besvarelse blev der gennemført to rykkere. Samlet set har 38 pct. af foreningerne besvaret hele spørgeskemaet og knap 7 pct. som besvarede skemaet delvist. Det er en ganske tilfredsstillende besvarelsesprocent, når vi sammenligner med tidligere lignende foreningsundersøgelser (Ibsen, Levinsen & Thøgersen 2013; Levinsen & Ibsen 2017). Som det fremgår af Tabel 1.1 blev den højeste svarprocent opnået i Odense Kommune, hvor 49 pct. af foreningerne besvarede hele spørgeskemaet. På tværs af de forskellige foreningsområder, som vi i denne undersøgelse skelner mellem, er der små afvigelser i besvarelsesprocenten.

Tabel 1.1. Andel af foreninger der har besvaret spørgeskemaet opdelt på kommuner (pct.)

	Besvaret hele spørgeskemaet	Besvaret spørgeskemaet delvist	Ikke besvaret spørgeskemaet	N
KOMMUNER				
Odense	49,1	6,6	44,3	823
Faaborg-Midtfyn	38,0	5,5	56,6	656
Faxe	43,1	6,8	50,2	281
Aarhus	32,0	6,7	61,3	2010
Rudersdal	42,8	3,6	53,5	411
ALLE FORENINGER	38,1	6,2	55,7	4181

Det skal nævnes, at denne undersøgelse med fem case-kommuner selvsagt ikke er repræsentativ for hele landet. De kvantitative opgørelser, som eksempelvis vedrører foreningernes antal og fordeling på tværs af forskellige foreningsområder vil med andre ord variere på tværs af landets kommuner. Med dette in mente er det imidlertid rimeligt at antage, at de grundlæggende mønstre og sammenhænge, som vi finder i foreningernes samarbejde med offentlige institutioner, i vid udstrækning vil være gældende for andre sammenlignelige danske kommuner. I den sammenhæng skal det bemærkes at forskellene mellem kommunerne – på trods af deres forskelligheder – er forholdsvis små på de fleste af de undersøgte områder, og at de fundne sammenhænge mellem foreningskarakteristika og foreningernes samarbejde med kommunale institutioner går igen i alle de kommuner, som undersøgelsen omfatter.

1.3. Foreningslivet i de fem kommuner

I undersøgelsen indgår der et bredt udvalg af forskellige typer af foreninger. Foreningernes aktivitetsområder er med andre ord vidt forskellige hvilket i sagens natur har betydning i forhold til deres ressourcer, organisering og kontakter til omgivelserne. Ud fra hensynet til at skabe en overskuelig fremstilling af undersøgelsens resultater, har vi på baggrund af oplysninger om deres aktivitetsområder inddelt foreningerne i fem forskellige kategorier, der repræsenterer forskellige foreningstyper:

- *Idrætsforeninger* beskæftiger sig primært med idræt, sport, motion og lignende fysisk aktivitet.
- *Kultur- og fritidsforeninger* omfatter foreninger, der beskæftiger sig med kulturelle aktiviteter (teater, historie, musik mv.), hobbies (fx fiske, væve, modellflyvning, hundeføring, jagt, bogbinding, bridge og skak) samt foreninger for børn og unge, der ikke er idrætsforeninger (primært spejderkorps og andre børne- og ungekorps).
- *Velfærdsforeninger* er en samlet betegnelse for foreninger, som tilbyder undervisning og folkeoplysning i fritiden (aftenskoler ol.), sociale foreninger (ældreforeninger, for-

eninger for en udsat gruppe eller en særlig social indsats, foreninger hvis mål er at støtte en kommunal institution (især plejecentre) mv.) samt foreninger for forebyggelse og sundhed (bl.a. lokale afdelinger af patientorganisationer).

- *Bolig- og lokalforeninger* er primært grundejerforeninger samt foreninger for ejere og lejere af lejligheder men også foreninger for lokale fælleshuse (især forsamlingshuse) og lokale installationer (fx vindmølle).
- *Interesseforeninger* er en samlet betegnelse for foreninger, hvis primære mål er at varetage og samle borgere om politiske mål, faglige og erhvervsmæssige mål, religiøse mål, grønne mål ol.

Som det fremgår af tabel 1.2 er de største foreningsområder, som indgår i undersøgelsen (baseret de foreninger der har besvaret spørgeskemaet) idrætsforeninger (35 pct.) samt -, kultur- og fritidsforeninger (30 pct.). Det tredje største foreningsområde i denne undersøgelse er velfærdsforeningerne, der udgør knap en fjerdel af foreningerne (22 pct.). Bolig- og lokalsamfund, dvs. grundejerforeninger, ejer- og lejerforeninger, borgerforeninger, kolonihaveforeninger samt foreninger for lokale institutioner (fx forsamlingshuse) eller installationer (fx vindmøller), udgør kun 8 pct. af foreningerne i denne undersøgelse, hvilket skyldes, at vi i denne undersøgelse har undladt at inkludere ejer- og lejerforeninger, som er et område, hvor det er vanskeligt at få et samlet, dækkende tal for antallet af foreninger, fordi der findes meget små foreninger, som ikke er registreret hos kommunen eller i forenings-CVR-registret. Foreninger, der arbejder for politiske eller religiøse mål (bl.a. politiske partier), særlige samfundsmæssige interesser (fx miljøforeninger) samt foreninger, der varetager arbejdsgiveres og arbejdstageres interesser, udgør til sammen kun 4 pct. i denne undersøgelse.

Tabel 1.2. Foreningers fordeling på forskellige områder, opdelt på kommuner (pct.)

	Idræts-foreninger	Kultur- og fritids-foreninger	Velfærds-foreninger	Bolig- og lokal-foreninger	Interesse-foreninger	Antal (N)
Faxe	36	29	28	2	5	243
Faaborg-Midtfyn	22	30	23	16	9	285
Rudersdal	26	35	15	17	7	191
Odense	41	27	23	7	2	772
Aarhus	36	32	21	6	4	814
Alle	35	30	22	8	4	2305

Foreningernes alder og størrelse

I undersøgelsen har vi spurgt til foreningernes alder og størrelse, fordi disse faktorer tidligere har vist sig at have indflydelse på, hvorvidt foreningerne samarbejder med offentlige institutioner. Når det gælder betydningen af alder er der to modsatrettede antagelser: For det første, at ældre foreninger, i kraft af deres erfaringer og lokale rod fæste, kan antages at have oparbejdet flere og længerevarende kontakter til kommunale institutioner end helt unge foreninger. Omvendt er foreninger også præget af den tid, de er etableret i, og det er muligt, at nye foreninger har lettere ved at tilpasse sig nye forventninger om samarbejde. I tabel 1.3 vises aldersfordelingen blandt de medvirkende foreninger i undersøgelsen, fordelt på fire aldersgrupper. Blandt de medvirkende foreninger er 13 pct. af foreningerne etableret inden for de seneste 5 år, mens foreningerne samlet set fordeler sig nogenlunde jævnt med omkring en tredjedel i hver af alderskategorierne 6–25, 26–50 og foreninger ældre end 51 år. Velfærdsforeningerne har en lidt større andel af forholdsvis nye foreninger og færre gamle foreninger, der har eksisteret i mere end 50 år.

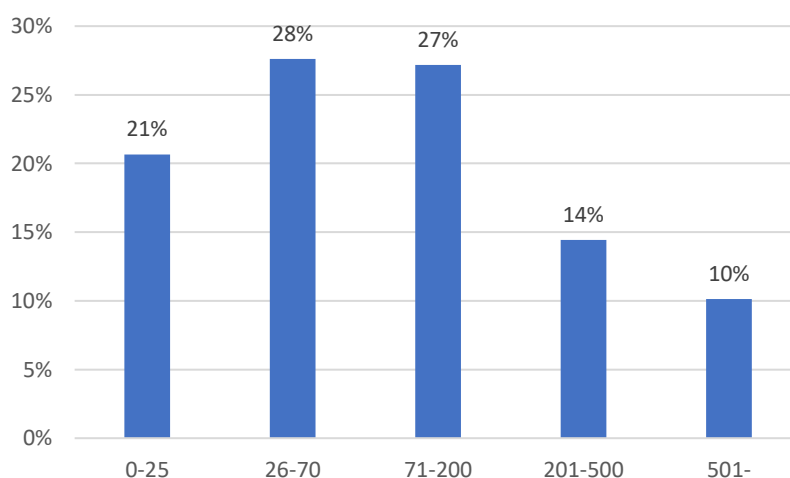
Tabel 1.3. Foreningernes alder (pct.).

Forenings alder	0-5 år	6-25 år	26-50 år	51 år -
Idrætsforeninger	11	27	27	35
Kultur- og fritidsforeninger	13	31	28	28
Velfærdsforeninger	17	42	25	16
Bolig- og lokalforeninger	7	26	42	25
Interesseforeninger	13	36	16	35
Alle	13	32	28	28

N=1202

Foreningsundersøgelsen fra 2016 viste, at store foreninger er mere tilbøjelige til at samarbejde med kommunale institutioner end små foreninger (Levinsen & Ibsen 2017). Foreningernes størrelse indgår dermed om en væsentlig forklaringsfaktor i forhold til etablering af samarbejdsrelationer, fordi foreningsstørrelsen dels er en indikator for, hvor mange ressourcer foreningerne har til rådighed (fx lønnede medarbejdere og frivillige), dels kan være en indikator for foreningens lokale social netværk og kontaktflader. Desuden vil de store foreninger ofte have et bredere sigte, mens små foreninger typisk afgrænser sig til få specifikke aktiviteter.

Figur 1.1. Foreningsstørrelse (antal medlemmer) (pct.).

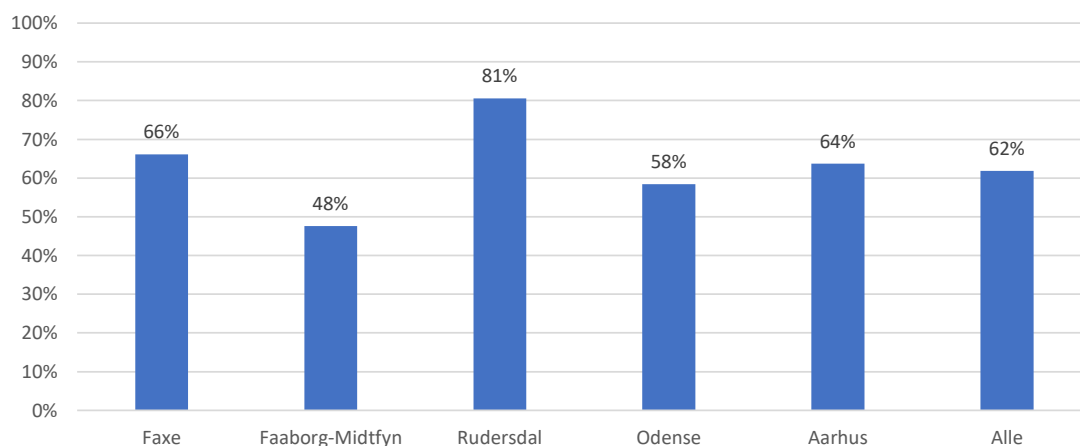
Som det fremgår af figur 1.1, har knap halvdelen af foreningerne i undersøgelsen færre end 70 medlemmer, mens knap en fjerdedel af foreningerne har flere end 200 medlemmer. Blot 10 pct. af foreningerne har flere end 500 medlemmer. Det skal bemærkes, at der blandt disse findes omkring 30 foreninger, som i undersøgelsen har oplyst at have flere end 2000 medlemmer. De små foreninger findes især inden for kultur- og fritidsområdet.

Offentlige tilskud, lokaler og faciliteter

Samarbejdet mellem frivillige foreninger og kommunale institutioner kan også tænkes at hænge sammen med, hvor afhængige foreningerne er af forskellige former for offentlige tilskud og støtteordninger. Velvindende at der på tværs af kommuner og foreninger findes stor variation i forskellige typer af støtte og tilskudsformer, har vi i spørgeskemaundersøgelsen afgrænset os til at spørge foreningerne, hvorvidt de benytter offentlige lokaler og andre offentlige faciliteter, om de modtager offentlige tilskud til lokaler og faciliteter, samt hvor stor en andel af foreningens indtægter, der kommer fra offentlige tilskud (fra kommune, region og stat)?

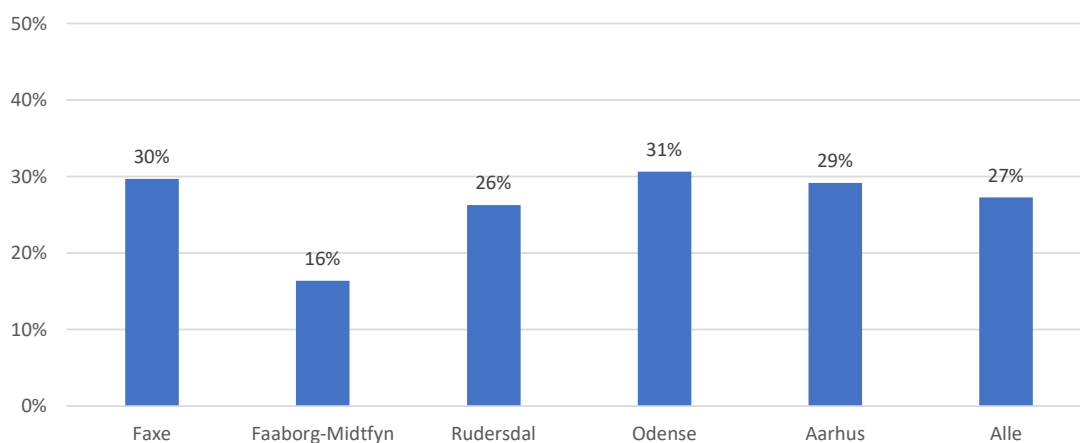
På tværs af kommunerne er der store forskelle på, hvor stor en andel af foreningerne, der benytter offentlige lokaler. Som det fremgår af figur 1.2 er der i Rudersdal er det godt otte ud af ti af foreningerne, som benytter offentlige lokaler, mens det i Faaborg-Midtfyn er knap halvdelen, hvilket hænger sammen med at alle idrætsfaciliteter i kommunen er selvejende anlæg. De øvrige kommuner (Faxe, Odense og Aarhus) ligger tættere på gennemsnittet, som er 62 pct. af de medvirkende foreninger.

Figur 1.2. Andel foreninger som benytter offentlige lokaler (pct.).

Note: Andel som har svaret 'ja' til spørgsmålet: Benytter foreningen offentlige lokaler? N=1566.

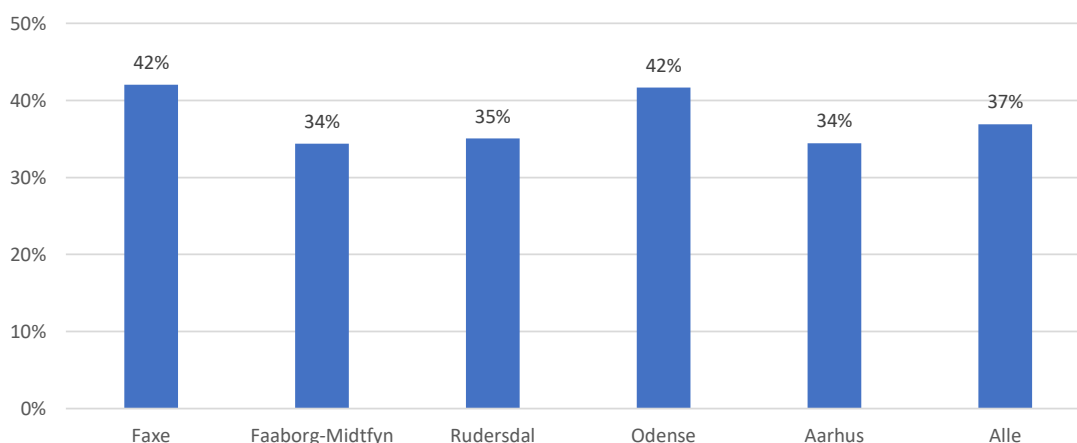
Knap en tredjedel af foreningerne benytter andre offentlige faciliteter, som i dette tilfælde typisk vil være udendørs arealer, haller og svømmehaller (Figur 1.3). Andelen er nogenlunde lige stor i de fem medvirkende kommuner (ca. en tredjedel), dog med undtagelse af Faaborg-Midtfyn, hvor der kun er 16 pct. af kommunens foreninger, som benytter sig af andre offentlige faciliteter.

Figur 1.3. Andel foreninger som benytter andre offentlige faciliteter (pct.).

Note: Andel som har svaret 'ja' til spørgsmålet: Benytter foreningen andre offentlige faciliteter? N=1566.

En del foreninger har udgifter til leje af lokaler og faciliteter, men har mulighed for at søge kommunen om tilskud til de udgifter, der er forbundet hermed (primært i henhold til Folkeoplysningslovens regler). I alt er der gennemsnitligt 37 pct. af foreningerne, som modtager offentlige tilskud til lokaler og faciliteter, og på tværs af kommunerne er der ikke statistisk signifikante forskelle på dette område (se Figur 1.4).

Figur 1.4. Andel foreninger som modtager offentlige tilskud til lokaler og faciliteter (pct.)

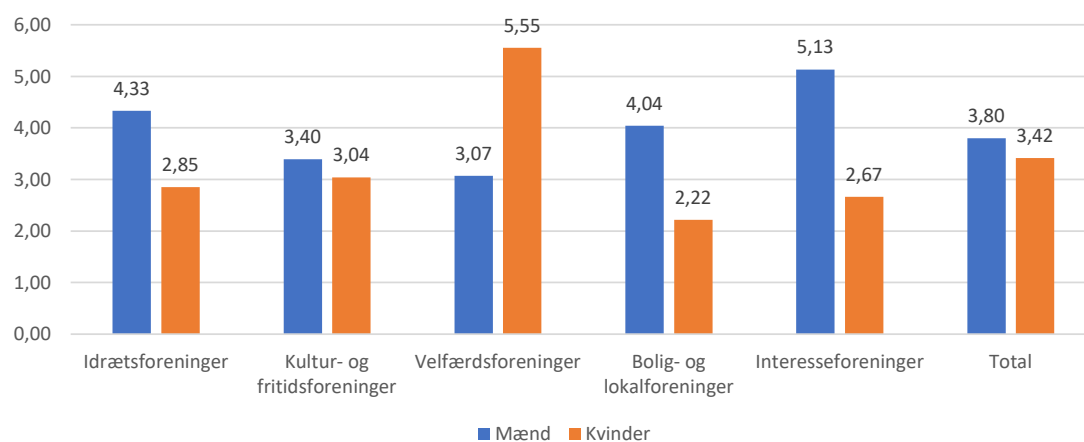
Note: Andel, foreninger der har svaret 'ja' til spørgsmålet: Modtager foreningen offentlige tilskud til lokaler og/eller faciliteter? N=1575.

Frivilligt og lønnet arbejde

En stor del af aktiviteterne i de fleste foreninger udføres som bekendt af frivillige, og det er vigtigt for foreningerne, at de vedvarende kan rekruttere og fastholde den frivillige arbejdskraft. En del foreninger, især de store, har også ansat lønnede medarbejdere til at varetage administrative og organisatoriske opgaver samt til undervisning og træning af foreningens aktive medlemmer. Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen i 2018 viser i overensstemmelse med undersøgelsen fra 2016, at foreningerne i gennemsnit har ca. 22 frivillige. Heraf er der gennemsnitligt seks frivillige i bestyrelser, og 15 frivillige som beskæftiger sig med andre opgaver.

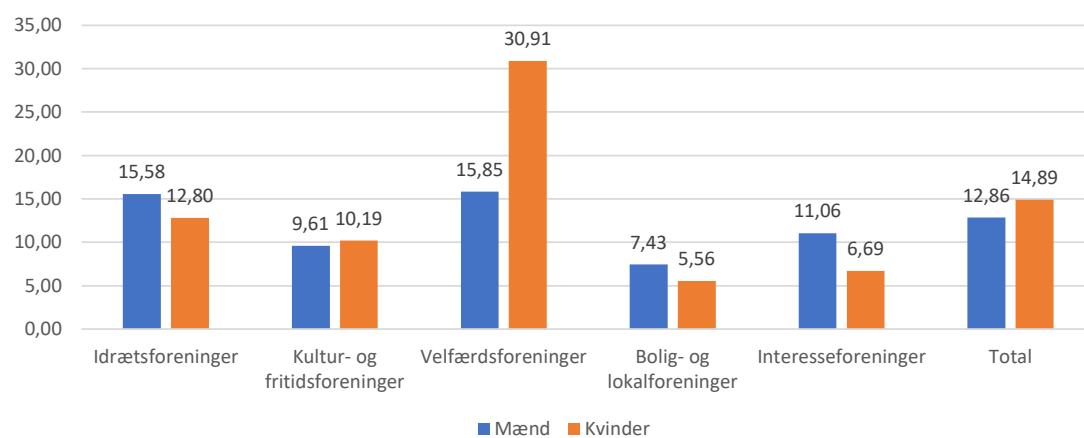
Som det fremgår af figur 1.6, er kønsfordelingen forskellig på tværs af de forskellige foreningstyper. I idrætsforeninger, interesseforeninger og boligforeninger finder vi en overvægt af mandlige frivillige bestyrelsesmedlemmer, mens der i velfærdsforeningerne er en overvægt af kvindelige bestyrelsesmedlemmer. Vi finder et lignende mønster, når vi ser på fordelingen af frivillige, der medvirker i udførelsen af 'andet frivilligt og ulønnet arbejde', som fx udvalgsarbejde, undervisning og træning, praktiske opgaver, indsamlinger m.m. (se Figur 1.7). Mest påfaldende er de store kønsforskelle, når det gælder frivilligt arbejde i velfærdsforeninger, hvor der gennemsnitligt er 31 kvindelige frivillige pr. forening, mens der i disse foreninger kun er halvt så mange mandlige frivillige.

Figur 1.6. Antal frivillige i bestyrelsen opdelt på mænd og kvinder og på foreningsområder. Gennemsnit.

Note: Spørgsmål: Hvor mange ulønnede frivillige har foreningen haft det seneste år i bestyrelsen? (Godtgørelse af udgifter til telefon, kørsel mv. betragtes IKKE som løn).

Figur 1.7. Antal frivillige medarbejdere til andet frivilligt og ulønnet arbejde opdelt på mænd og kvinder og foreningsområder. Gennemsnit.

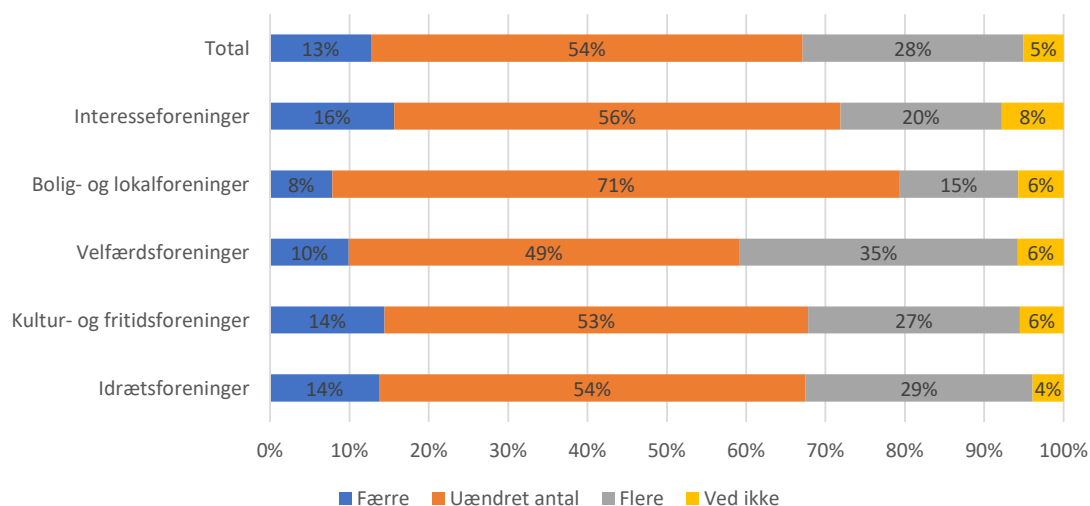

Note: Spørgsmål: Hvor mange ulønnede frivillige har foreningen haft det seneste år? Godtgørelse af udgifter til telefon, kørsel mv. betragtes IKKE som løn: Andet frivilligt og ulønnet arbejde (fx i udvalg, til undervisning og træning, til praktiske opgaver, indsamlinger mm).

En væsentlig udfordring for foreninger handler om at kunne rekruttere frivillige til varetagelsen af foreningens forskellige opgaver. Foreninger giver ofte udtryk for, at dette kan være en vanskelig opgave, og at der er færre, som er villige til at bidrage med frivilligt arbejde, men lighed med tidligere foreningsundersøgelser (Ibsen, Thøgersen & Levinsen 2013; Levinsen & Ibsen 2017) viser resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen i 2018, at godt halvdelen af foreningerne i løbet af de seneste fem år har et uændret antal frivillige (54 pct.), og at knap en

tredjedel oplyser, at de har fået flere medlemmer (28 pct.) (se Figur 1.8). Samlet set er der omkring 13 pct., som oplyser, at de har fået færre frivillige. Der er ikke store forskelle på tværs af foreningstyperne, men det er blandt interesseforeningerne, vi finder den største andel, som har fået færre medlemmer (16 pct.).

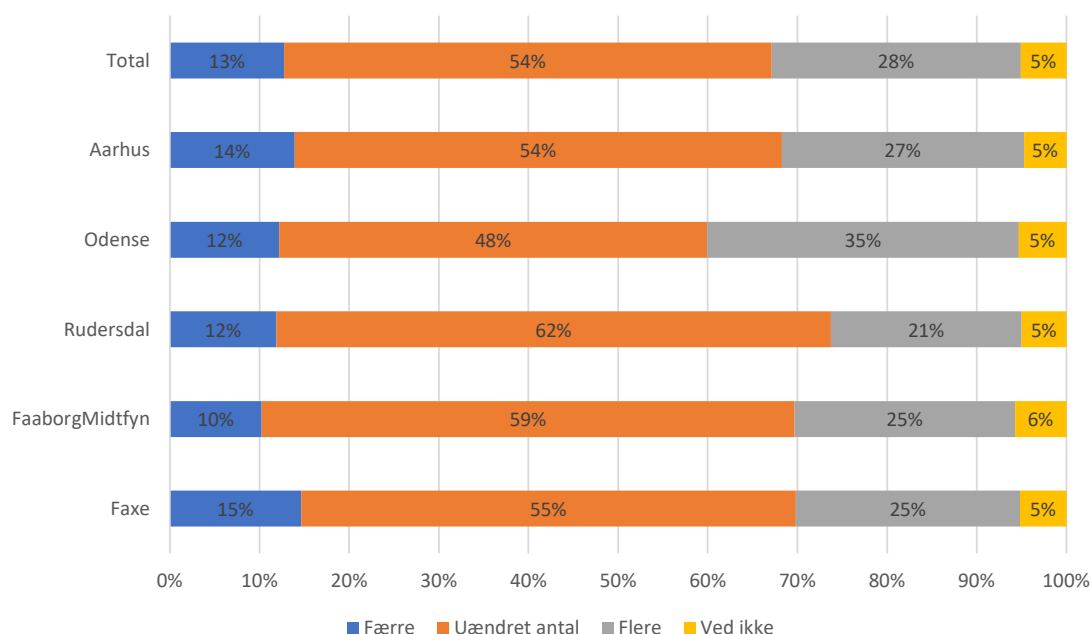
Figur 1.8. Flere eller færre frivillige (pct.).

Note: Spørgsmål: Har foreningen fået flere eller færre ulønnede frivillige og lønnede medarbejdere inden for de seneste fem år? - Frivillige/ulønnede. N=1527.

Som vist i figur 1.9, er der heller ikke store forskelle mellem kommunerne på andelen af foreninger, som har oplevet en tilbagegang i antallet af frivillige. I Faaborg-Midtfyn kommune er det 10 pct. og i Faxe er det 15 pct. af foreningerne, som har oplevet en tilbagegang. I Odense kommune finder vi den største andel foreninger, som oplyser, at det har fået flere frivillige (35 pct.).

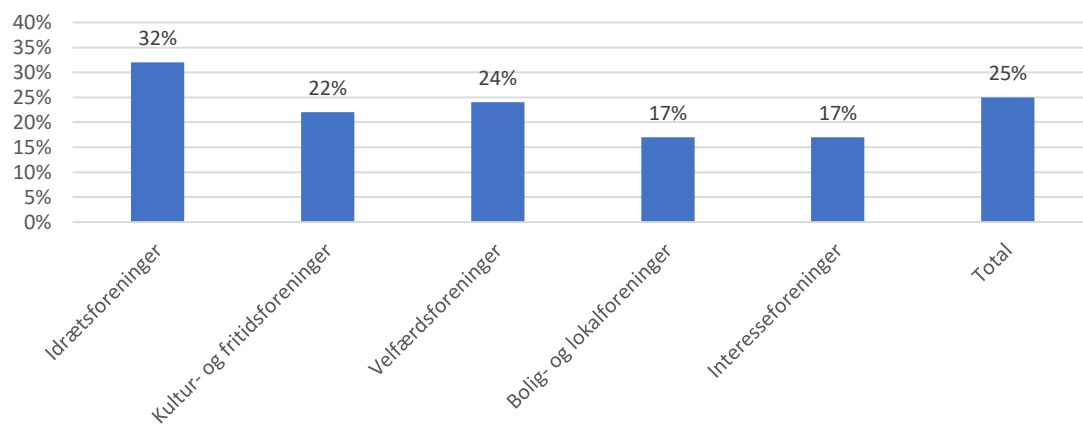
Figur 1.9. Flere eller færre frivillige blandt foreninger i forskellige kommuner (pct.).

Note: Spørgsmål: Har foreningen fået flere eller færre ulønnede frivillige og lønnede medarbejdere inden for de seneste fem år? - Frivillige/ulønnede. N=1530.

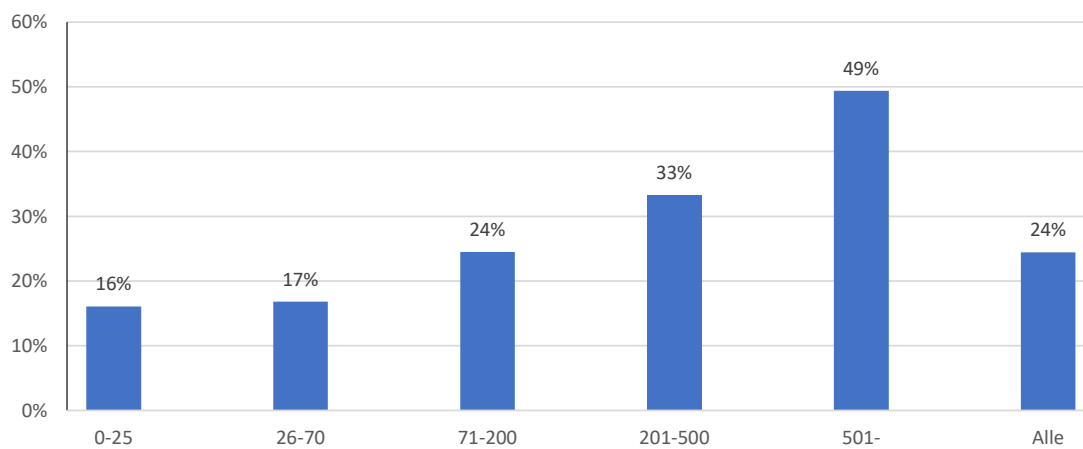
At samarbejde med kommunale institutioner og forvaltninger kan være en ressourcekrævende opgave, ikke mindst når det gælder varetagelsen af særlig administrative opgaver. Det er derfor væsentligt at få belyst hvor stor en andel af foreningerne der har lønnede medarbejdere, og hvilke typer af foreninger der har lønnede medarbejdere. Som det fremgår af figur 1.10, er der i alt en fjerdedel af foreningerne i undersøgelsen som oplyser, at de har lønnede medarbejdere (på deltid eller fuld tid) i foreningen. Lønnet arbejde er mest udbredt i idrætsforeningerne, hvor knap en tredjedel af foreningerne har lønnede ansatte. I velfærdsforeningerne er det knap en fjerdedel, og i de øvrige foreninger er det mellem 17 og 22 pct., der har lønnede medarbejdere. Ikke overraskende er det især de store foreninger der har lønnede medarbejdere (Figur 1.11).

Figur 1.10. Andelen af foreninger som har lønnede ansatte fordelt på foreningsstørrelse (pct.).

Note: Spørgsmål: Har foreningen haft lønnede medarbejdere det seneste regnskabsår? Til administration og ledelse, til undervisning og træning, til praktiske opgaver mv. Pct. som har svaret 'ja'. N=1592.

Figur 1.11. Andelen af foreninger som har lønnede ansatte fordelt på foreningsstørrelse (pct.).

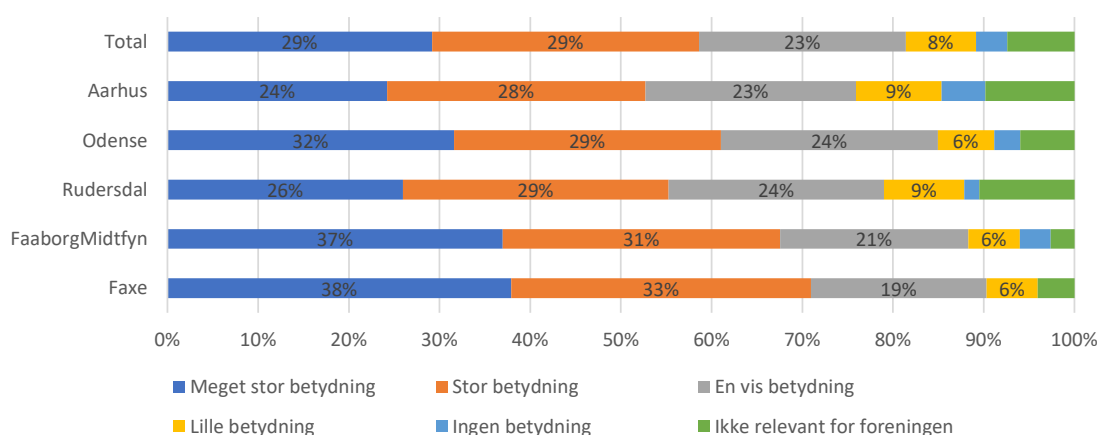
Note: Spørgsmål: Har foreningen haft lønnede medarbejdere det seneste regnskabsår? Til administration og ledelse, til undervisning og træning, til praktiske opgaver mv. Pct. som har svaret 'ja'. N=1535.

Foreningernes rolle i lokalsamfundet

I de følgende analyser ser vi nærmere på foreningernes opfattelser af deres rolle i forhold til lokalsamfundet. Som det også blev vist i den tidligere foreningsundersøgelse fra 2016 (Levinsen & Ibsen 2017) er der betydelige forskelle i foreningernes forhold til lokalsamfundet og forskelle på, hvordan de vurderer deres rolle i lokalsamfundet. Nogle foreninger opfatter sig som en væsentlig del af lokalsamfundet og rekrutterer primært deres medlemmer fra lokalområdet, mens andre foreninger har en mindre nær tilknytning til lokalsamfundet og har aktiviteter og medlemmer som ikke nødvendigvis er knyttet til det lokalområde hvor foreningen har adresse. Foreningernes oplevelse af deres rolle i lokalsamfundet kan også være en væsentlig forklaringsfaktor på hvorvidt der samarbejdes med offentlige kommunale institutioner og forvaltninger, idet de tidligere undersøgelser har vist, at foreninger der oplever en stor grad af tilknytning til lokalsamfundet typisk er mere tilbøjelige til at indgå et samarbejde med offentlige institutioner (Levinsen & Ibsen 2017).

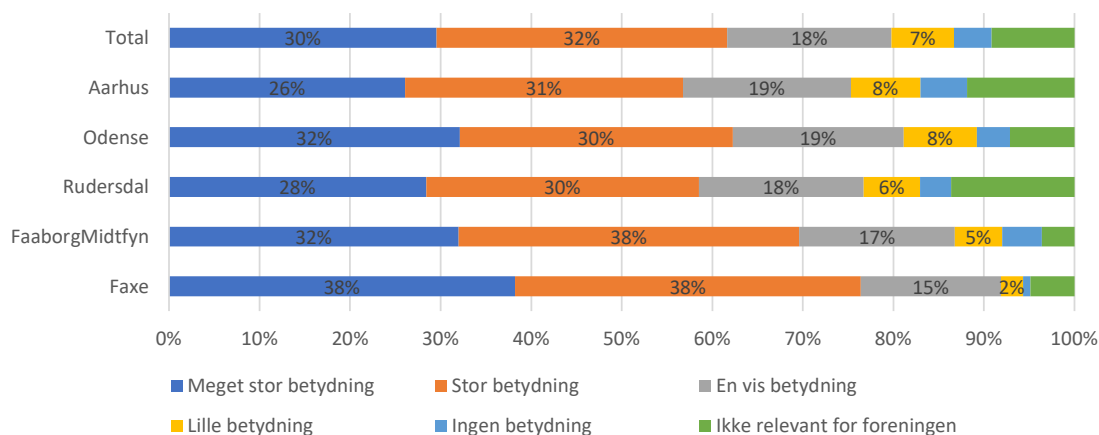
Som det fremgår af figur 1.12, er der forskelle på tværs af kommunerne når det gælder foreningernes vurdering af at være synlige i lokalsamfundet. Foreninger som hører til i de to mindste kommuner, Faxe og Faaborg-Midtfyn, tillægger det større betydning at være synlige i lokalsamfundet end foreningerne i de øvrige kommuner. Omkring 70 pct. af foreningerne i Faxe Kommune og Faaborg-Midtfyn Kommune svarer at synlighed har stor eller meget stor betydning, mens det i de øvrige kommuner er mellem 52 og 61 pct. Lignende forskelle finder vi med hensyn til betydningen af at kunne rekruttere medlemmer fra lokalsamfundet (Figur 1.13), hvor det også er de to mindste kommuner, som tillægger den lokale rekruttering størst betydning. I Faxe er det 76 pct. af foreningerne som svarer, at lokal rekruttering har stor eller meget stor betydning.

Figur 1.12. Betydningen af synlighed i lokalsamfundet

Note: Spørgsmål: Hvilken betydning har følgende forhold for foreningens rolle i lokalsamfundet? - At være synlig i lokalsamfundet. N=1711.

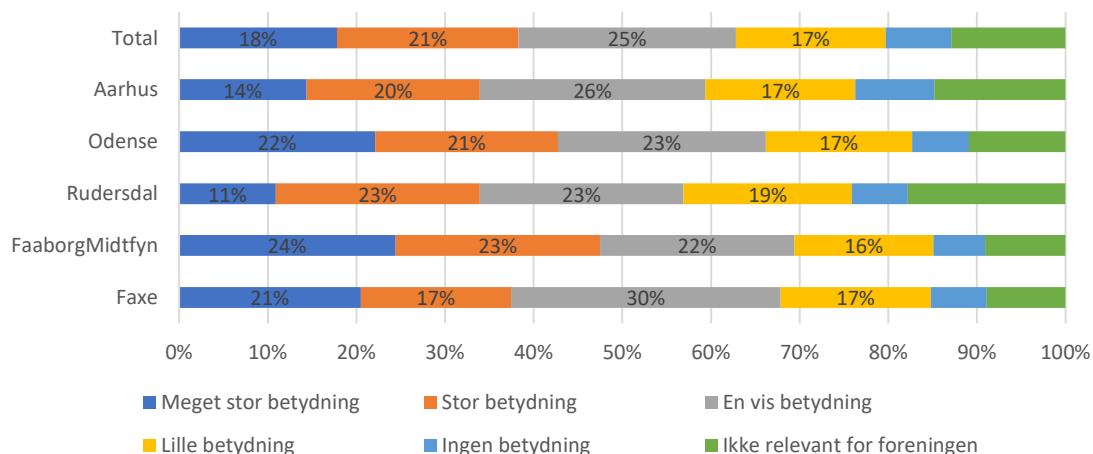
Figur 1.13. Betydning af at kunne rekruttere medlemmer i lokalsamfundet

Note: Hvilken betydning har følgende forhold for foreningens rolle i lokalsamfundet? - At rekruttere medlemmer i lokalsamfundet. N=1679.

Når det gælder foreningernes vurdering af deres betydning i forhold at bidrage til lokalsamfundets udvikling (Figur 1.14) samt bidraget til at løse udfordringer og problemer i lokalsamfundet (Figur 1.15), er der generelt noget færre som tillægger dette stor betydning. I alt er det knap fire ud af ti som tillægger det stor eller meget stor betydning at kunne bidrage til lokalsamfundets udvikling, og godt en fjerdedel svarer at det har stor eller meget stor betydning at bidrage til at løse problemer eller udfordringer i lokalsamfundet. På disse parametre er det foreninger fra de to fynske kommuner Faaborg-Midtfyn og Odense Kommune, som skiller sig ud ved at være mere orienterede mod at bidrage til udviklingen og løsningen af udfordringer og problemer i lokalsamfundet end de øvrige kommuner.

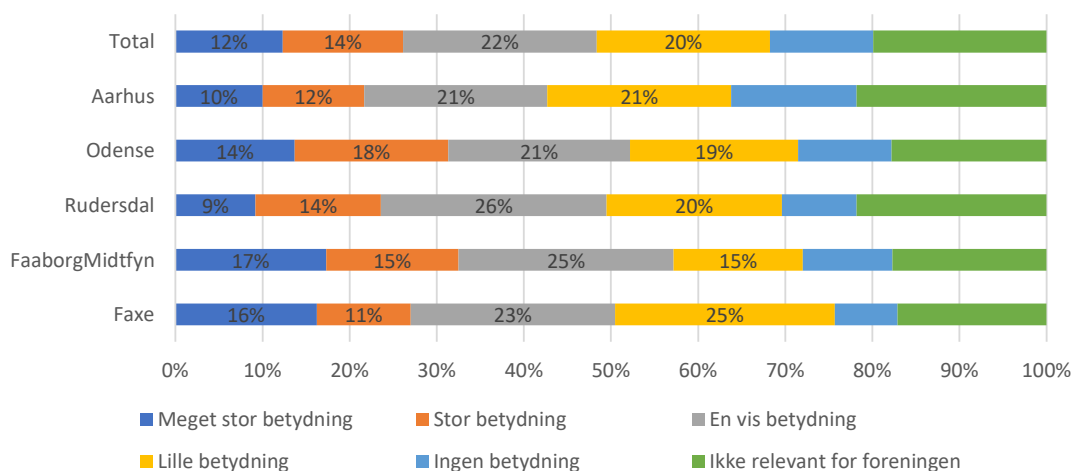
Figur 1.14. Betydning af at kunne bidrage til lokalsamfundets udvikling

Note: Hvilken betydning har følgende forhold for foreningens rolle i lokalsamfundet? – At bidrage til lokalsamfundets udvikling. N=1630.

Figur 1.15. Betydning af at kunne bidrage til at løse udfordringer og problemer i lokalsamfundet

Note: Hvilken betydning har følgende forhold for foreningens rolle i lokalsamfundet? – At bidrage til at løse udfordringer og problemer i lokalsamfundet. N=1650.

Foreningernes involvering i offentlige og politiske emner

Foreningernes demokratiske rolle tillægges en væsentlig samfundsmæssig betydning. Som nævnt i indledningen kommer denne rolle til udtryk ved en antagelse om, at medlemmernes og de frivilliges engagement i lokalsamfundet og samfundslivet udvikles og styrkes ved at deltage i foreningslivet (Warren 2001).

Nyere skandinavisk forskning har bl.a. peget på, at civilsamfundets relation til det offentlige er ved at ændre sig, fordi der i stigende grad fokuseres på foreningers og frivilliges bidrag til det offentlige 'output' i form af velfærdsservices mv., mens deres 'input' rolle som politiske aktører er vigende. Dvs. en påstand om, at aktører i civilsamfundet, som fx foreninger og frivillige, i mindre grad end tidligere bidrager med ideer til og søger indflydelse på den offentlige sektor og det politiske system (Amnå 2006).

I undersøgelsen har vi opdelt foreningernes involvering i offentlige og politiske spørgsmål på fire områder: Det første område handler om, i hvilket omfang foreningerne søger indflydelse på forhold, som vedrører foreningens egne interesser (fx adgang til lokaler og faciliteter og kommunalt tilskud). Det andet handler om involvering på det politikområde, som foreningen beskæftiger sig med mere generelt (fx miljøforeningers interesse for miljøet i kommunen og idrætsforeningers interesse for kommunens idrætspolitik). Det tredje område handler om, i hvilket omfang foreningerne involverer sig i generelle politiske emner, som ikke i snæver forstand vedrører foreningens interesser og aktiviteter (fx skolepolitik, trafikplanlægning og sundhedspolitik). Det fjerde område vedrører offentlige og politiske spørgsmål i relation til lokalområdet. Det skal bemærkes her, at de fire områder ikke er gensidigt udelukkende. Tværtimod vil der været et vist overlap, eksempelvis derved at offentlige politiske emner og spørgsmål, som vedrører foreningens egne interesser også kan være noget der har betydning

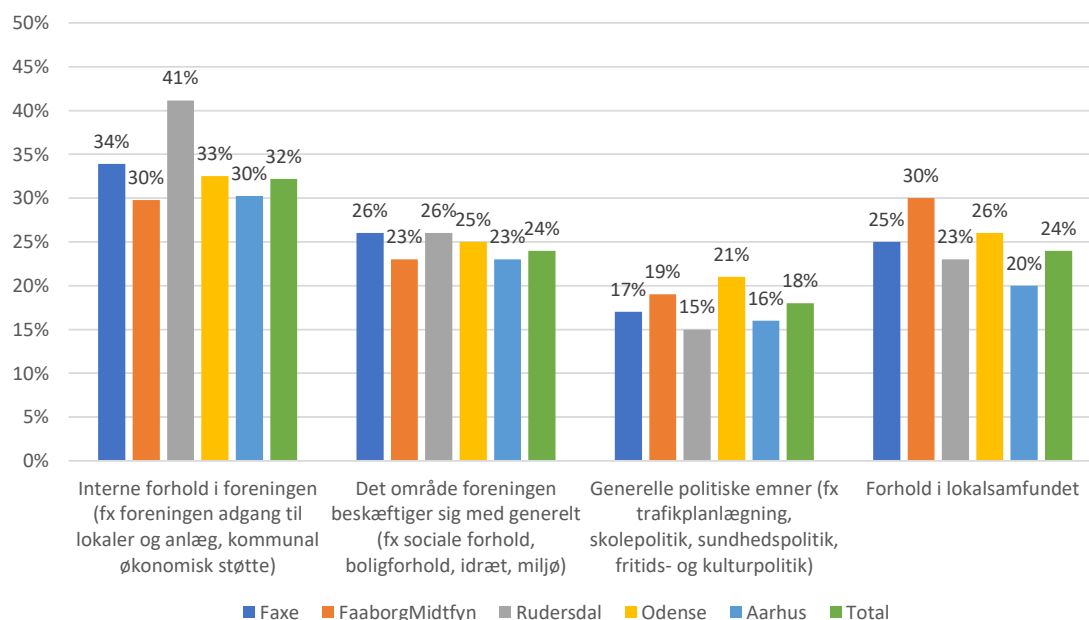
for lokalområdet.

Ikke overraskende viser analyserne, at foreningernes involvering i offentlige politiske spørgsmål først og fremmest relaterer sig til forhold, som har betydning for deres egne aktiviteter. Omkring hver tredje forening (34 pct.) har inden for de seneste to år involveret sig i offentlige/politiske forhold, som har betydning for foreningens egne aktiviteter. Niveaulet er stort set lige højt i de fem kommuner (30–34 pct.), dog med undtagelse af foreningerne fra Rudersdal, hvor involveringen er lidt højere (40 pct.) (Figur 1.16).

Knap hver fjerde af foreningerne (24 pct.) svarede, at de har involveret sig i spørgsmål, der vedrører det område, som foreningen mere generelt beskæftiger sig med. Her er der ingen signifikante forskelle mellem kommunerne. En lidt mindre andel på knap en femtedel, oplyser, at de har involveret sig i generelle politiske emner i løbet af de seneste to år. Her er der heller ikke statistisk signifikante forskelle mellem kommunerne.

Det sidste spørgsmål under dette tema om offentlig politisk involvering handler som nævnt om foreningernes involvering i forhold, som vedrører lokalsamfundet. Her viser analyserne, at knap hver fjerde af foreningerne har involveret sig. Der er her forskel på foreninger fra Faaborg-Midtfyn Kommune, hvor en tredjedel af foreningerne har involveret sig, og foreninger fra Aarhus Kommune, hvor det kun en femtedel, som har involveret sig i spørgsmål vedrørende lokalsamfundet.

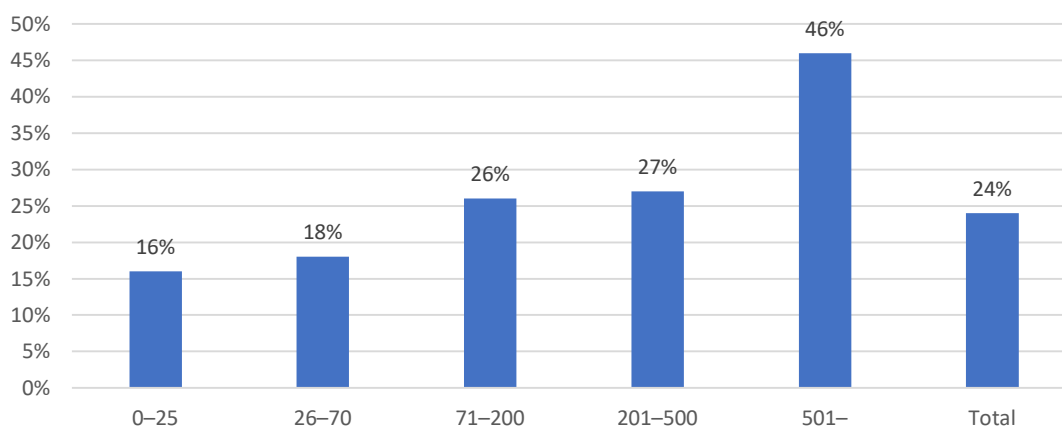
Figur 1.16. Foreningens involvering i offentlige / politiske spørgsmål på forskellige områder opdelt på kommuner (pct.)

Note: Spørgsmål: Har foreningen inden for de seneste to år involveret sig i offentlige / politiske spørgsmål på følgende områder? N=1599-1616

Nærmere analyser viser desuden, at der findes en relativt stærk positiv sammenhæng mellem involveringen i politiske spørgsmål på tværs de forskellige områder. Foreninger, der eksempelvis involverer sig i generelle politiske spørgsmål, er også mere tilbøjelige til at involvere sig i spørgsmål vedrørende lokalsamfundet. Graden af involvering i offentlige politiske spørgsmål afhænger desuden af foreningens størrelse. Som det også fremgår af figur 1.17, er der i gruppen af store foreninger med mere end 500 medlemmer en signifikant højere andel, som involverer sig i offentlige / politiske spørgsmål end i de mindre foreninger.

Figur 1.17. Foreningsstørrelse og involvering i offentlige / politiske spørgsmål vedrørende lokalsamfundet.

Note: Spørgsmål: Har foreningen inden for de seneste to år involveret sig i offentlige / politiske spørgsmål på følgende områder?
N=1510

1.4. Foreningernes samarbejde med kommunale institutioner og forvaltninger

I dette afsnit ser vi nærmere på foreningernes samarbejde med forskellige kommunale institutioner. Både omfanget af samarbejde med kommunale institutioner og samarbejdsformerne varierer på tværs af forskellige foreningsområder. Dette skyldes, at foreningerne er optaget af forskellige mål og aktiviteter, og at institutionaliseringen af relationerne mellem den frivillige og den offentlige sektor har udviklet sig forskelligt. Det er forskellige former for lovgivning, som gør sig gældende på tværs af idræts-, kultur- og fritidsområdet og det sociale område. Den kommunale støtte til idræts-, kultur- og fritidsforeninger sker inden for Folkeoplysningslovens rammer, der giver foreningerne en ret til at benytte kommunale lokaler og faciliteter vederlagsfrit og at modtage økonomisk støtte efter nogle objektive kriterier uden reel kommunal indblanding i, hvad foreningerne beskæftiger sig med og bruger faciliteterne og pengene til (under forudsætning af at aktiviteterne er lovlige). Den kommunale støtte til foreninger på det sociale område, som kommunerne er forpligtet til at støtte i henhold til

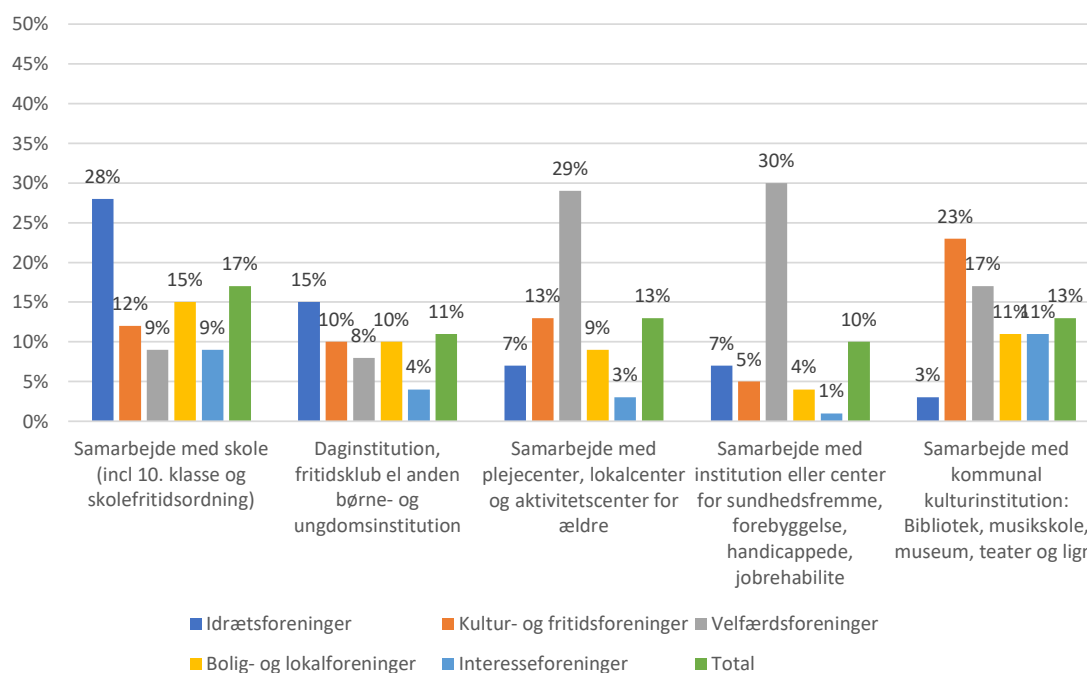
Serviceoven (paragraf 18), sker i langt de fleste kommuner ved, at foreningerne kan søge en kommunal pulje til bestemte formål, som kommunalbestyrelsen på forhånd har defineret (Ibsen 2014). Foreningerne har altså ikke krav på støtte, og kommunen bestemmer i meget højere grad, hvad der kan opnås støtte til, end man gør på folkeoplysningsområdet (Levensen & Ibsen 2017).

Foreningernes samarbejde med forskellige typer af institutioner

Som tidligere dokumenteret i foreningsundersøgelsen fra 2016 er der på tværs af de forskellige foreningstyper store forskelle på, hvilke typer af institutioner de samarbejder med. I denne rapport bliver dette billede endnu engang tydeligt, men det kan nuanceres yderligere, fordi foreningerne i 2018-undersøgelsen blev spurgt om deres samarbejde med et bredere og en mere dækkende opdeling i forskellige kommunale institutionstyper.

Undersøgelsen viser, at det særligt er skolerne, som foreningerne samarbejder med. Som det fremgår af figur 1.18, er det samlet set 17 pct. af foreningerne, som har et samarbejde med skolerne, og blandt idrætsforeningerne er det knap en tredjedel, som svarer, at de i dag har et samarbejde med en skole. Samarbejdet med skolerne er noget mindre udbredt blandt de øvrige foreninger. Blandt interesseforeninger og lokalsamfunds- og boligforeningerne er det knap en tiendedel af foreningerne, som har et samarbejde.

Figur 1.18. Foreningers samarbejde med forskellige typer kommunale institutioner opdelt på foreningstyper (pct.).

Note: Andel som har svaret 'Har samarbejde i dag' til spørgsmålet: Har foreningen inden for de seneste 5 år haft samarbejde om AKTIVITETER, ARRANGEMENTER eller PROJEKTER med kommunale institutioner eller forvaltninger? N=1727.

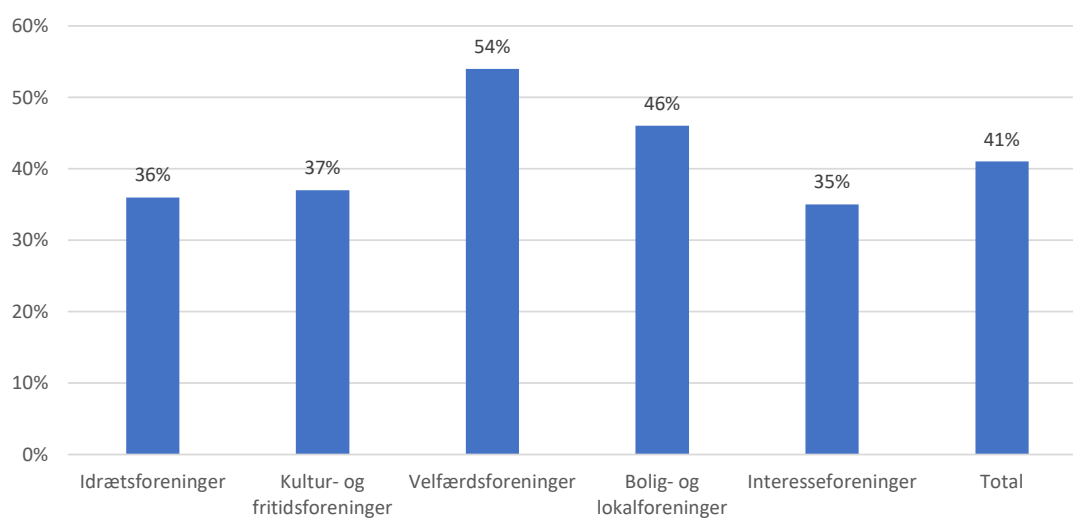
Foreningers samarbejde med daginstitutioner, fritidsklubber eller andre børne- og ungdomsinstitutioner er noget mindre udbredt, idet der samlet set er blot 11 pct. af foreningerne, som har et samarbejde på dette område. Også her er det i gruppen af idræts- og sportsforeninger vi finder den største andel af samarbejdende foreninger.

Når det gælder samarbejdet med kommunale institutioner på ældreområdet og sundhedsområdet er det ikke overraskende blandt velfærdsforeningerne, at samarbejdet er mest udbredt. Omkring en tredjedel af velfærdsforeningerne har et samarbejde med institutioner for ældre og institutioner på sundhedsområdet.

Samlet set er der 13 pct. af foreningerne, der samarbejder med kommunale kulturinstitutioner, og det er især blandt kultur- og fritidsforeninger (23 pct.) og blandt velfærdsforeningerne (17 pct.), at samarbejdet med disse institutioner er mest udbredt.

Det er langt mere almindeligt, at foreningerne har et samarbejde med en kommunal forvaltning. Årsagen hertil er, at samarbejdet typisk omfatter årlige ansøgninger om tilskud til foreningens almindelige drift samt tilskud til udvalgte projekter. Samarbejdet med forvaltningerne har typisk mere administrativ karakter end samarbejdet med de kommunale institutioner. Som det ses af figur 1.19 svarede 41 pct. af foreningerne, at de i dag har et samarbejde med en kommunal forvaltning. Her er det særligt foreningerne på velfærdsområdet (dvs. sociale foreninger samt foreninger for sundhed og uddannelse), som har en relativ høj andel med et sådant samarbejde. Mere end halvdelen af foreningerne på dette område og knap halvdelen af foreninger på boligområdet har et samarbejde, mens det blandt foreninger for idræt, fritid og kultur og interesseforeningerne er 35-37 pct. af foreningerne, der har et samarbejde.

Figur 1.19. Foreningers samarbejde med kommunal forvaltning

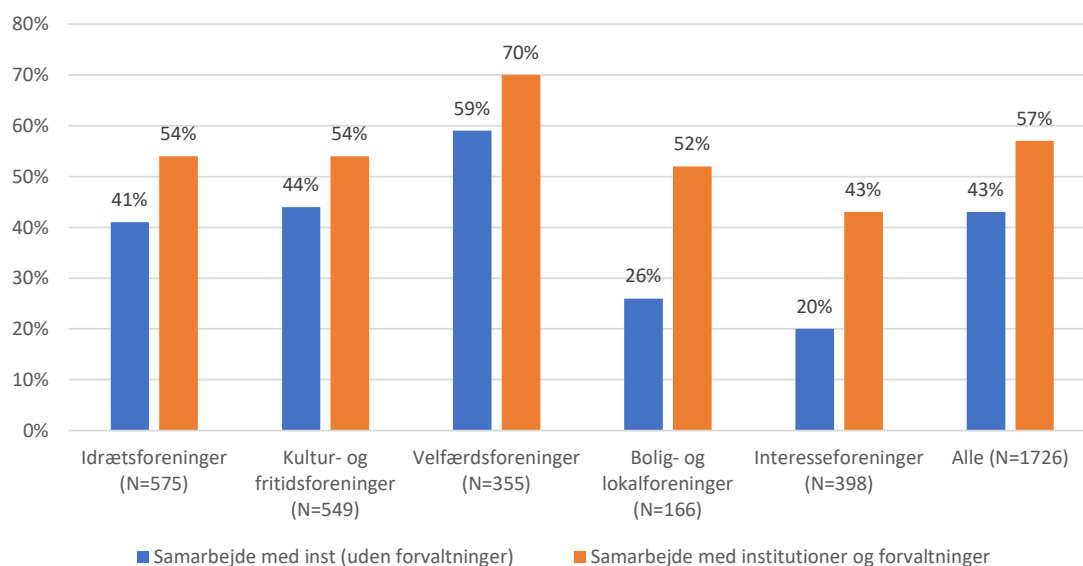
Note: Andel som har svaret 'Har samarbejde i dag' til spørgsmålet: Har foreningen inden for de seneste 5 år haft samarbejde om AKTIVITETER, ARRANGEMENTER eller PROJEKTER med kommunale institutioner eller forvaltninger? Samarbejde med kommunal forvaltning. N=1727.

Sammenfattende for denne del af undersøgelsen skal bemærkes, at der er tydelige sammenhænge mellem foreningernes aktivitetsområder og de typer af kommunale institutioner, som de samarbejder med. Dette mønster findes i alle de medvirkende kommuner, ligesom det også gælder for alle kommunerne, at foreningssamarbejder er mest udbredt blandt kommunale institutioner på skoleområdet og på kulturområdet. Når det gælder samarbejdet med kommunale forvaltninger har omkring fire ud af ti foreninger et samarbejde.

Hvilke foreninger samarbejder med kommunale institutioner?

I figur 1.20 vises en samlet opgørelse over, hvor stor en andel af foreningerne der har et samarbejde med mindst én kommunal institution. De venstre søjler viser andelen af samarbejde med kommunale institutioner, uden forvaltninger, og søjlerne til højre inkluderer kommunale forvaltninger. Når forvaltningerne inkluderes i opgørelserne fremgår det, at mere end halvdelen af foreningerne, med undtagelse af interesseforeningerne, har et kommunalt samarbejde. Velfærdsforeningerne har den største andel foreninger, der er involveret i et samarbejde med en eller flere kommunale institutioner. Her har 70 pct. et samarbejde med en eller flere kommunale institutioner eller forvaltninger og 59 pct. har et samarbejde med en eller flere kommunale institutioner (uden forvaltning). Bolig- og lokalforeninger samt interesseforeninger har de laveste andele af foreninger med et samarbejde.

Figur 1.20. Andel af foreninger der har et samarbejde med en eller flere kommunale institutioner og forvaltninger i 2018 (pct.).

Nærmere analyser viser desuden, at det særligt er foreningsstørrelse som har betydning for, om der samarbejdes med kommunale institutioner og forvaltninger. Samarbejdet er således mere udbredt blandt store end blandt de små foreninger. Analyserne viser også, at foreninger,

som har lønnede medarbejdere, i højere grad samarbejder med kommunale institutioner, end foreninger uden lønnede medarbejdere – også når der er tages højde for, at det typisk er de store foreninger, som har lønnede medarbejdere.

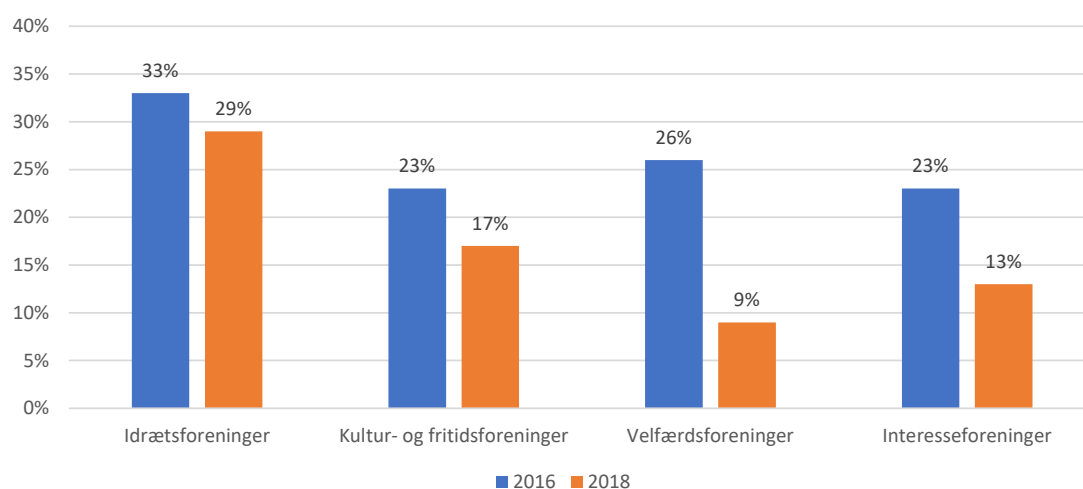
Herudover finder vi en sammenhæng mellem foreningernes selvoplevede rolle i lokalsamfundet, dvs. om foreningen oplever, at det er vigtigt at være synlig i lokalsamfundet, at den rekrutterer medlemmer i lokalsamfundet, at den bidrager til lokalsamfundets udvikling, arbejder sammen med andre lokale foreninger og deltager i møder vedrørende lokalsamfundet. Graden af lokalsamfundsorientering er positivt forbundet med graden af kommunalt samarbejde, idet foreninger med en høj grad af lokalsamfundsorientering er mere tilbøjelige til at samarbejde med kommunale institutioner og forvaltninger end foreninger med ingen eller en lav lokalsamfundsorientering.

Udviklingen i samarbejdet med kommunale institutioner 2016–2018

Eftersom vi har data for samarbejde mellem foreninger og kommunale institutioner fra undersøgelserne i både 2016 og 2018, er det muligt at undersøge, om der i denne periode har været en udvikling. Det skal dog bemærkes, at undersøgelsen i 2016 kun omfattede en del af foreningerne i Aarhus Kommune (foreninger fra boligsociale områder), og at lokal- og boligforeninger er opgjort forskelligt i de to perioder. Derfor indgår disse ikke i analysen. Herudover er det på dette område kun muligt at sammenligne data i forhold til samarbejde med kommunale skoler og daginstitutioner, fordi der ikke blev spurgt ind til de øvrige institutionstyper (institutioner for ældre, sundhedsinstitutioner og kulturinstitutioner) i 2016.

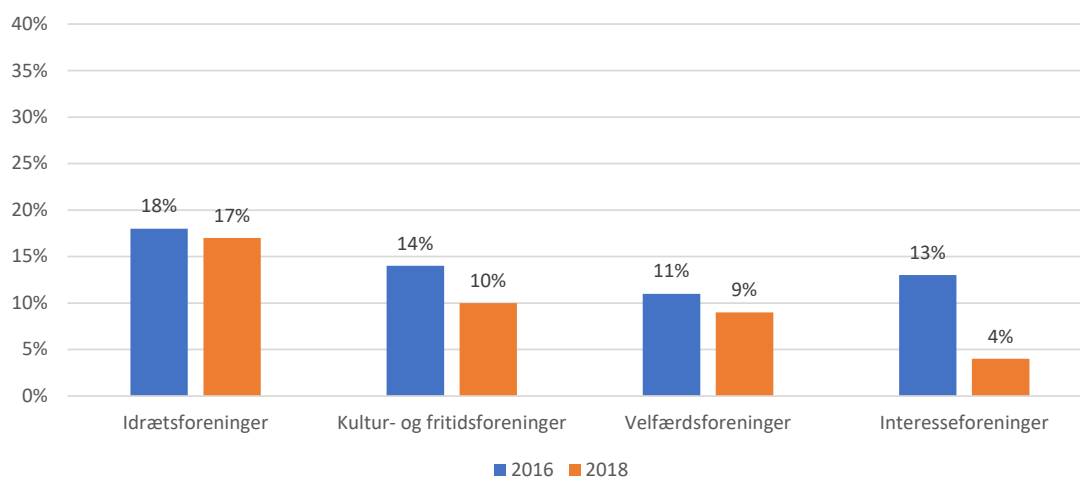
Som det fremgår af figur 1.21 har der samlet set været en tilbagegang i samarbejdet med skoler. For idrætsforeningernes vedkommende er der ikke signifikante forandringer, men det er der for kultur- og fritidsforeninger, velfærdsforeninger og interesseforeninger. Der er også en lille samlet tilbagegang i foreningernes samarbejde med daginstitutioner (Figur 1.22).

Figur 1.21. Sammenligning 2016-2018: Frivillige foreningers samarbejde med skoler (pct.).

Note. Sammenligningen er kun baseret på data fra Faxe, Faaborg-Midtfyn, Rudersdal og Odense (Aarhus er ikke med). Lokal og boligforeninger indgår ikke i analysen. 2018: N=1013.

Figur 1.22. Sammenligning 2016-2018: Frivillige foreningers samarbejde med daginstitution, fritidsklub eller anden børne- og ungdomsinstitution (pct.).

Note. Sammenligningen er kun baseret på data fra Faxe, FMK, Rudersdal og Odense (Aarhus er ikke med). Lokal og boligforeninger indgår ikke i analysen. 2018: N=1012

Grunde til ikke at have et samarbejde med kommunale institutioner og forvaltninger

I undersøgelsen er der 43 pct. af de medvirkende foreninger, som svarer, at de ikke har et samarbejde med en kommunal institution eller forvaltning. Spørgsmålet er, hvilke grunde der er til, at næsten halvdelen af foreningerne ikke har et samarbejde?

Vi har i spørgeskemaet nævnt en række forskellige mulige grunde til, at foreningerne ikke samarbejder og bedt foreningerne angive, hvor enige de var i disse begrundelser.

Som vist i figur 1.23 er der i alt 52 pct. af foreningerne uden et samarbejde, som erklærer sig enige eller meget enige i, at de har begrænset kontakt til offentlige institutioner, og 49 pct. er enige eller meget enige i, at de ikke er blevet opfordret. Dette tyder på, at kontakt og netværksaspektet spiller en væsentlig rolle.

Det er også væsentligt at være opmærksom på, at nogle foreninger ikke har et ønske om at samarbejde. 41 pct. af foreninger uden samarbejde er enige eller meget enige i, at de ikke ønsker, at offentlige institutioner får indflydelse på deres aktiviteter, og 21 pct. er enige eller meget enige i, at de ikke ønsker at blive involveret i kommunale opgaver.

At samarbejde med andre aktører uden for foreningen kan være meget ressourcetrækkende, hvilket også kan være en årsag til, at foreninger udelader at samarbejde med offentlige kommunale institutioner. 37 pct. af foreningerne er således enige eller meget enige i, at de ikke har tid og ressourcer, og knap en femtedel svarer, at det er for besværligt.

Nærmere analyser af de indbyrdes sammenhænge mellem svarene viser, at foreningers grunde til ikke at samarbejde med kommunale institutioner kan sammenfattes til to faktorer (se appendiks): Den første faktor omfatter en kombination af manglende tid og ressourcer,

foreningernes opfattelse af at det er for besværligt at samarbejde samt ønsket om ikke at blive involveret i løsningen af kommunale opgaver. Den anden faktor handler om netværk og omfatter en kombination af manglende opfordringer samt begrænset kontakt til offentlige institutioner.

Figur 1.23. Grunde til at foreninger ikke samarbejder med kommunale institutioner (Meget enig + Enig) (pct.).

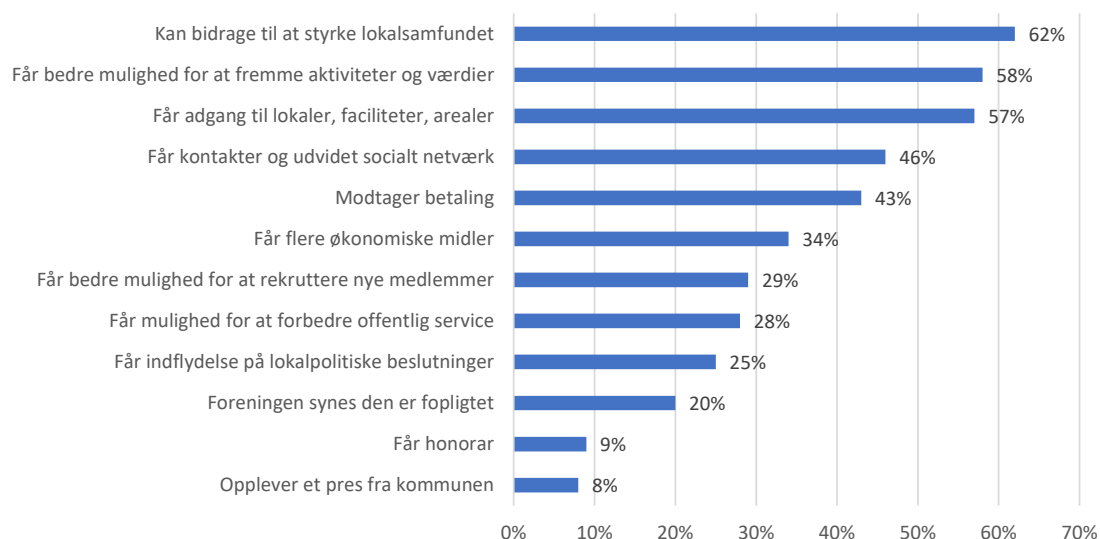

Note: N=733

Grunde til at foreninger samarbejder med offentlige institutioner

De 57 pct. af foreningerne i undersøgelsen, som svarede, at de aktuelt har et samarbejde med kommunale institutioner og forvaltninger, er på lignende vis blev spurgt om grunde til, at de har et samarbejde. I denne del af undersøgelsen har vi opstillet en række forskellige mulige grunde til, at foreninger vælger at samarbejde med kommunale partnere, heriblandt eksempelvis økonomiske motiver (betaling og økonomiske tilskud, adgang til offentlige faciliteter mv.), politiske grunde (mulighed for indflydelse på politiske beslutninger), normative begrundelser (fremme foreningens værdier) og ønsket om at udvide det sociale netværk.

I figur 1.24 vises andelen af foreninger, som har erklæret sig enig eller meget enig i hver af de forskellige begrundelser. Her fremgår det, at det især er ønsket om at bidrage til at styrke lokalsamfundet, der scorer højt. I alt 62 pct. har erklæret sig enige eller meget enige i denne begrundelse. Herefter er det oplevelsen af, at foreningen har bedre mulighed for at fremme egne aktiviteter og værdier (58 pct.), og at de får adgang til lokaler, faciliteter og arealer (57 pct.). De økonomiske motiver er også en væsentlig faktor, idet 43 pct. er enige eller meget enige i, at begrundelsen, at de modtager betaling. Undersøgelsen viser også, at det tilsyneladende er de færreste foreninger, der samarbejder, fordi de oplever et pres fra kommunen (8 pct.).

Figur 1.24. Grunde til at foreninger til, at foreninger samarbejder med kommunale myndigheder og institutioner.

1.5. Hvad samarbejdes der om med de kommunale institutioner?

I forudgående kapitel så vi alene på, om foreningerne har et samarbejde. I dette kapitel ser vi nærmere på, hvad samarbejdet går ud på, og hvordan der samarbejdes. De foreninger, som i spørgeskemaundersøgelsen svarede, at de har et samarbejde 'i dag' med kommunale institutioner (skoler, daginstitution, fritidsklub, SFO eller andre kommunale institutioner), fik derpå et spørgsmål om, hvad samarbejdet går ud på. Foreningerne fik således mulighed for at tilkendegive, hvorvidt de var aktive eller ej i forhold til række forskellige samarbejdsaktiviteter.

En lignende analyse blev gennemført i 2016 for samarbejder med kommunale institutioner på skole- og daginstitutionssområdet og for samarbejde med 'anden kommunal/regional institution eller forvaltning'. I nærværende undersøgelse fra 2018 indgår der også oplysninger om samarbejdet med skole og daginstitutioner, og herudover er der suppleret med oplysninger om samarbejdet med kommunale institutioner for ældre, kommunale sundhedsinstitutioner og kommunale kulturinstitutioner samt kommunale forvaltninger.

Foreningernes involvering i forskellige typer samarbejdsaktiviteter

Tabel 1.4 viser, hvilke typer af samarbejdsaktiviteter foreningerne er involveret i på skoleområdet. Procentopgørelserne viser, at det for knap halvdelen af de samarbejdende foreninger er 'lokaler, faciliteter og rekvisitter, som både skolen og foreningen benytter' (47 pct.) samt 'særlige arrangementer' (46 pct.), der samarbejdes om. Herudover nævner 39 pct., at foreningen 'gør reklame for foreningens aktiviteter ved arrangementer og særlige undervisningsforløb',

mens godt en tredjedel nævner 'undervisningsforløb i skolen' og 'hold eller aktiviteter, som skolen henviser til'. Det er særligt idrætsforeninger samt fritids- og kulturforeninger, som er aktive i disse former for samarbejde.

Tabel 1.4. Hvad går samarbejdet med skoler (incl. 10. klasse og SFO) ud på? (pct.).

	Idræt og sport	Fritid og kultur	Velfærd	Lokal og bolig	Interesse forening	Samlet	Sig. forskel
Foreningen står for eller deltager i undervisningsforløb i skolen	44	30	(28)	(12)	(57)	36	***
Foreningen har hold eller aktiviteter, som skolen eller SFO'en henviser børnene til	38	25	(22)	(24)	(14)	31	**
Foreningen gør reklame for aktiviteter ved arrangementer og i undervisningsforløb	48	31	(22)	(24)	(43)	39	**
Samarbejde om lokaler, faciliteter og rekvisitter	50	53	(31)	(40)	(14)	47	NS
Samarbejde om særlige arrangementer	38	55	(53)	(60)	(71)	46	**
Samarbejde i forhold til at få indflydelse på kommunale forhold og beslutninger	12	15	(16)	(40)	(0)	15	**
Antal (N)	161	67	32	25	7	292	

Note: Pearson Chi-Square test af statistiske forskelle mellem foreninger: *** $p < 0.001$; ** $p < 0.05$; * $p < 0.10$; NS = ikke signifikant. Parenteser: $n < 50$.

Blandt de foreninger, der samarbejder med daginstitutioner, nævner knap halvdelen (47 pct.), at de samarbejder om særlige arrangementer (tabel 1.5). Det er dog hovedsagelig idrætsforeninger samt kultur- og fritidsforeninger, der samarbejder med daginstitutioner, fritidsklubber og lignende institutioner. En tredjedel af foreningerne nævner, at de står for eller deltager i aktiviteter i denne type institutioner.

Tabel 1.5 Hvad går samarbejdet med daginstitution, fritidsklub og lignende ud på? (pct.).

	Idræt og sport	Fritid og kultur	Velfærd	Lokal og bolig	Interesse forening	Samlet	Sig. forskel
Foreningen står for eller deltager i aktiviteter i institutionen	30	39	(29)	(18)	(33)	32	NS
Foreningen gør reklame for foreningens aktiviteter ved aktiviteter/ arrangementer	37	42	(33)	(18)	(0)	36	NS
Samarbejde om lokaler, faciliteter og rekvisitter	43	43	(19)	(42)	(0)	39	NS
Samarbejde om særlige arrangementer	42	57	(44)	(47)	(33)	47	NS
Samarbejde i forhold til at få indflydelse på kommunale forhold og beslutninger	7	6	(4)	(35)	(0)	9	**
Antal (N)	86	54	27	17	3	187	

Note: Pearson Chi-Square test af statistiske forskelle mellem foreninger: *** $p < 0.001$; ** $p < 0.05$; * $p < 0.10$; NS = ikke signifikant. Parenteser: $n < 50$.

Det er især velfærdsforeninger og kultur- og fritidsforeninger, der samarbejder med plejecentre, lokalcentre og aktivitetscentre for ældre (tabel 1.6). For halvdelen vedkommende drejer dette sig om samarbejde om særlige arrangementer, og lidt mere end en tredjedel samarbejder ved at stå for eller deltage i aktiviteter (36 pct.), at gøre reklame for foreningens aktiviteter (33 pct.) og samarbejde om lokaler, faciliteter og rekvisitter (38 pct.). Betydelig færre, 20 pct., nævner, at de samarbejder om at få indflydelse på kommunale forhold og beslutninger.

Tabel 1.6. Hvad går samarbejdet med plejecenter, lokalcenter og aktivitetscenter for ældre ud på? (pct.).

	Idræt og sport	Fritid og kultur	Velfærd	Lokal og bolig	Interesse forening	Samlet	Sign. forskel
Foreningen står for eller deltager i aktiviteter i institutionen	(31)	37	41	(20)	(0)	36	NS
Foreningen gør reklame for foreningens aktiviteter ved aktiviteter/arrangementer	(44)	27	41	(47)	(50)	33	NS
Samarbejde om lokaler, faciliteter og rekvisitter	(44)	35	37	(48)	(0)	38	NS
Samarbejde om særlige arrangementer	(28)	48	54	(53)	(50)	48	*
Samarbejde i forhold til at få indflydelse på kommunale forhold og beslutninger	(10)	10	18	(40)	(0)	16	**
Antal (N)	39	71	103	15	2	230	

Note: Pearson Chi-Square test af statistiske forskelle mellem foreninger: *** $p < 0.001$; ** $p < 0.05$; * $p < 0.10$; NS = ikke signifikant. Parenteser: $n < 50$.

Samarbejdet med institutioner eller centre for sundhedsfremme, forebyggelse, handicappede eller jobrehabilitering varetages i overvejende grad af velfærdsforeningerne, hvor mere end halvdelen (56 pct.) oplyser, at de samarbejder om særlige arrangementer (tabel 1.7). Samlet set nævner en tredjedel eller flere, at de er involverede i aktiviteter i institutionen, reklameaktiviteter og samarbejde om lokaler, faciliteter og rekvisitter samt samarbejde om at få indflydelse på kommunale forhold og beslutninger.

Blandt de foreninger, som har et samarbejde med en kommunal kulturinstitution, oplyser mere end seks ud af ti (62 pct.), at de har et samarbejde om særlige arrangementer, og for halvdelen vedkommende samarbejdes om lokaler, faciliteter og rekvisitter (51 pct.) (tabel 1.8). Omkring en tredjedel af foreningerne oplyser, at de står for eller deltager i aktiviteter (30 pct.) eller gør reklame for foreningens aktiviteter (35 pct.). Det er i særlig grad foreningerne på kultur- og fritidsområde og i nogen grad velfærdsinstitutionerne, som er involverede i samarbejdet med kommunale kulturinstitutioner.

DEL 1: Foreningsundersøgelsen

Tabel 1.7. Hvad går samarbejdet med institution eller center for sundhedsfremme, forebyggelse, handicappede, jobrehabilitering ud på? (pct.).

	Idræt og sport	Fritid og kultur	Velfærd	Lokal og bolig	Interesse forening	Samlet (pct.)	Sign. forskel
Foreningen står for eller deltager i aktiviteter i institutionen	(26)	(26)	33	(0)	(0)	29	NS
Foreningen gør reklame for foreningens aktiviteter ved aktiviteter/arrangementer	(18)	(48)	48	(14)	(0)	40	*
Samarbejde om lokaler, faciliteter og rekvisitter	(21)	(48)	37	(43)	(0)	36	NS
Samarbejde om særlige arrangementer	(37)	(78)	56	(14)	(0)	53	**
Samarbejde i forhold til at få indflydelse på kommunale forhold og beslutninger	(18)	(19)	27	(29)	(0)	33	NS
Antal (N)	38	27	107	7	1	180	

Note: Pearson Chi-Square test af statistiske forskelle mellem foreninger: *** $p < 0.001$; ** $p < 0.05$; * $p < 0.10$; NS = ikke signifikant. Parenteser: $n < 50$.

Tabel 1.8. Hvad går samarbejdet med kommunal kulturinstitution (bibliotek, musikskole, museum, teater og lign.) ud på? (pct.).

	Idræt og sport	Fritid og kultur	Velfærd	Lokal og bolig	Interesse forening	Samlet	Sign. forskel
Foreningen står for eller deltager i aktiviteter i institutionen	(11)	35	31	(17)	(22)	30	NS
Foreningen gør reklame for foreningens aktiviteter ved aktiviteter/arrangementer	(37)	31	41	(44)	(44)	35	NS
Samarbejde om lokaler, faciliteter og rekvisitter	(58)	52	48	(56)	(22)	51	NS
Samarbejde om særlige arrangementer	(68)	63	59	(50)	(67)	62	NS
Samarbejde i forhold til at få indflydelse på kommunale forhold og beslutninger	(16)	12	16	(39)	(33)	17	**
Antal (N)	19	124	61	18	9	231	

Note: Pearson Chi-Square test af statistiske forskelle mellem foreninger: *** $p < 0.001$; ** $p < 0.05$; * $p < 0.10$; NS = ikke signifikant. Parenteser: $n < 50$.

Samarbejdet med kommunale forvaltninger er noget mere udbredt blandt alle foreningerne (tabel 1.9). For omkring halvdelen af vedkommende handler dette samarbejde om lokaler, faciliteter og rekvisitter. De øvrige samarbejdsområder fylder lidt mindre. En tredjedel af foreningerne, der samarbejder med en kommunal forvaltning, står for eller deltager i aktiviteter i kommunen, og knap en tredjedel samarbejder om at gøre reklame for foreningens aktiviteter (30 pct.). På dette område er der også en fjerdedel, der samarbejder med henblik på at få indflydelse på kommunale beslutninger.

Tabel 1.9. Hvad går samarbejdet med kommunal forvaltning ud på? (pct.).

	Idræt og sport	Fritid og kultur	Velfærd	Lokal og bolig	Interesse forening	Samlet (pct.)	Sign. forskel
Foreningen står for eller deltager i aktiviteter i kommunen	28	32	42	(25)	(43)	33	**
Foreningen gør reklame for foreningens aktiviteter ved aktiviteter/arrangementer	23	32	41	(16)	(36)	30	***
Samarbejde om lokaler, faciliteter og rekvisitter	59	58	47	(34)	(25)	51	***
Samarbejde om særlige arrangementer i kommunen	28	35	36	(29)	(46)	33	NS
Samarbejde i forhold til at få indflydelse på kommunale forhold og beslutninger	17	19	24	55	57	25	***
Antal (N)	208	206	191	76	28	709	

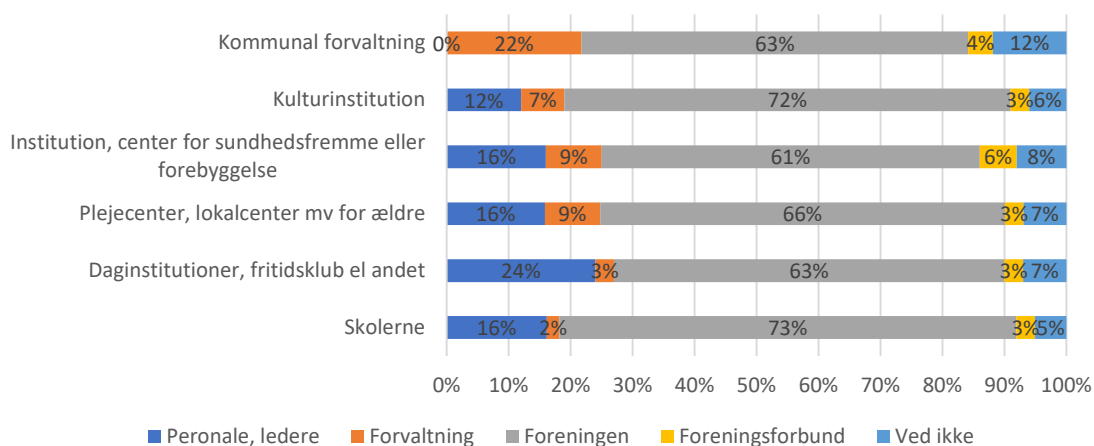
Note: Pearson Chi-Square test af statistiske forskelle mellem foreninger: *** $p < 0.001$; ** $p < 0.05$; * $p < 0.10$; NS = ikke signifikant. Parenteser: $n < 50$.

Hvem har taget initiativ til samarbejdet?

I lyset af tidens forskellige kommunalpolitiske bestræbelser på at motivere de kommunale institutioner til at iværksætte samarbejdsaktiviteter med foreninger og frivillige er det bemærkelsesværdigt, at det – ifølge foreningerne – i altovervejende grad er foreningerne selv, som har taget initiativ til samarbejdet med de kommunale institutioner (Figur 1.25). Det er i særlig høj grad skolerne og kulturinstitutionerne, som foreningerne tager kontakt til (73 pct. og 72 pct.). Ifølge de lokale foreninger er det i forsvindende lille grad foreningernes landsorganisationer og forbund, som har taget initiativet, og de kommunale forvaltninger spiller tilsyneladende også en meget lille rolle som initiativtagere, dog med undtagelse af samarbejder med den kommunale forvaltning, hvor 22 pct. af foreningerne oplyser, at det er den kommunale forvaltning, som tager initiativ.

Disse resultater er tankevækkende, når vi sammenligner med resultaterne fra institutionsundersøgelsen (del 2), hvor det i høj grad er institutionslederne og institutionernes personale, der ser sig selv som initiativtagere til samarbejdet med foreningerne.

Figur 1.25. Hvem har taget initiativ til samarbejdet?

Formaliseringen af samarbejdet

Der er store forskelle på, hvordan aftalerne om samarbejde er etableret. Et samarbejde kan opstå forholdsvis tilfældigt på baggrund af kontakter og møder mellem parterne, og det kan indgå som del af en strategi på området. Samarbejder kan foregå kontinuerligt og forholdsvis uformelt. Dette er eksempelvis tilfældet for en stor del af det samarbejde, der findes på skolerne. Der kan dog også være indgået skriftlige aftaler mellem frivillige foreninger og kommunale institutioner, som eksempelvis beskriver samarbejdets formål, indhold og omfang, og om der er særlige vilkår, fx med hensyn til honorar.

Tidligere studier har vist, at der efter 2007, som en følge af kommunalreformen, har været en stigende formalisering af relationerne mellem foreninger og kommune (Thøgersen 2012; Levinsen, Thøgersen og Ibsen 2012). I denne undersøgelse følger vi op på dette perspektiv ved at spørge de foreninger, der har et samarbejde, om der ligger en skriftlig aftale til grund for samarbejdet. Skriftlige samarbejdsaftaler ses altså her som udtryk for en formalisering af samarbejdet.

I nedenstående Tabel 1.10 har vi opgjort andelen af formaliserede skriftlige samarbejder i de fem kommuner for årene 2016 og 2018 for henholdsvis samarbejder med skoler og daginstitutioner. Det skal bemærkes, at Aarhus er udeladt fra målingen i 2016, fordi det på daværende tidspunkt kun var foreninger på det boligsociale område, der medvirkede. Vi finder ingen statistiske signifikante forskelle på resultaterne for de to år. På skoleområdet var der i 2016 28 pct. af foreningerne, der havde et samarbejde, og i 2018 var det 30 pct.. Andelen af formaliserede skriftlige aftaler er betydeligt lavere blandt foreninger, der har samarbejde med daginstitutioner, fritidsklubber og lignende. På daginstitutionsområde var det 17 pct. som havde et samarbejde i 2016, og i 2018 var det 18 pct.. Set på tværs af de medvirkende kommuner, skiller foreningerne fra Odense sig ud ved at have 40 pct., som har en skriftlig aftale på skoleområdet.

Tabel 1.10. Formalisering af samarbejdet med kommunale institutioner 2016–2018 (pct.)

	Samarbejde med skoler		Samarbejde med daginstitution, fritidsklub og lign.	
	2016	2018	2016	2018
Faxe	26	33	0	8
Faaborg-Midtfyn	21	18	13	10
Rudersdal	26	22	44	33
Odense	37	40	25	26
Aarhus	-	29	-	18
Alle	28	30	17	18
Antal (N)	281	284	163	179

Note: Pct. der har svaret: 'Ja, aftalen bygger på en aftale, der er skriftligt beskrevet'.

Omkring en tredjedel af foreningerne havde i 2018 et formaliseret samarbejde med plejecentre, lokalcentre og aktivitetscentre, institutioner for sundhedsfremme og kommunale kulturinstitutioner (se Tabel 1.11). På disse områder er der ikke store forskelle mellem kommunerne, når der tages højde for forskelle i foreningernes størrelse. Dette gælder også for samarbejdet med kommunale forvaltninger, hvor der dog samlet set er 44 pct. af foreningerne, der har et samarbejde.

Tabel 1.11. Formalisering af samarbejdet med kommunale institutioner i 2018 (pct.).

	Plejecenter, lokalcenter, aktivitetscenter for ældre	Institution eller center for sundhedsfremme, forebyggelse	Kommunal kulturinstitution	Kommunal forvaltning
Faxe	19	46	9	32
Faaborg-Midtfyn	32	38	18	41
Rudersdal	38	17	42	46
Odense	31	25	28	47
Aarhus	32	41	32	47
Alle	31	34	29	44
Antal (N)	215	169	214	659

Note: Pct. der har svaret: 'Ja, aftalen bygger på en aftale, der er skriftligt beskrevet'.

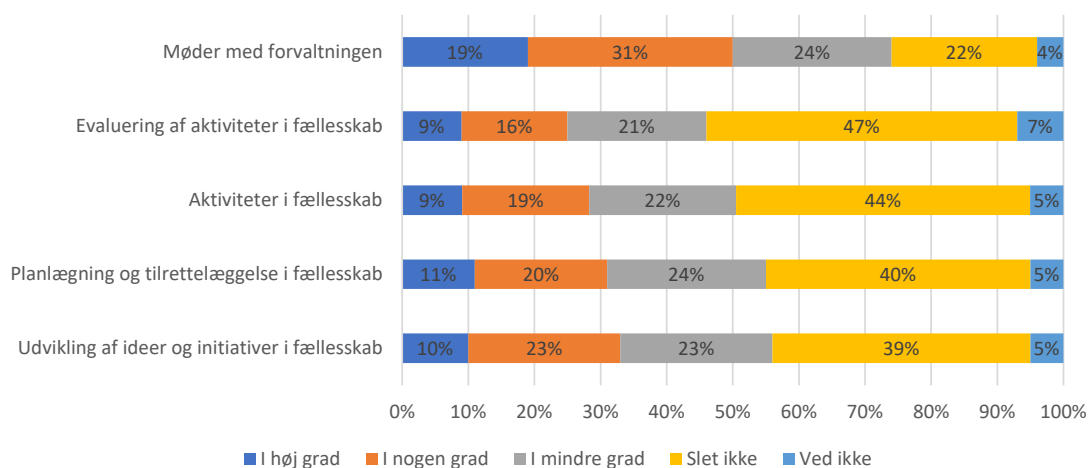

Hvordan foregår samarbejdet?

Et væsentligt aspekt af samspillet mellem foreninger og kommunale institutioner og forvaltninger, som ikke har været undersøgt tidligere, handler om hvordan samarbejdet foregår. Med reference til ideerne om samskabelse (co-production) har vi været interesseret i at belyse, i hvilket omfang samarbejdet inkluderer fælles udvikling af ideer, fælles planlægning og gennemførelse af aktiviteter og fælles evaluering af aktiviteter.

I figur 1.26 vises, foreningernes oplevelser af, hvordan samarbejdet med forvaltningerne foregår. Halvdelen af foreningerne oplyser, at de samarbejder i høj grad eller i nogen grad består af møder med forvaltningen. Det er her tankevækkende, at det blot er lidt mere end en tredjedel af foreningerne der oplyser at samarbejdet (i høj grad eller nogen grad) indeholder udvikling af ideer og initiativer og planlægning og tilrettelæggelse af aktiviteter i fællesskab. Når det kommer til selve gennemførelsen af aktiviteter samt efterfølgende evaluering af aktiviteter i fællesskab er det mindre end en tredjedel.

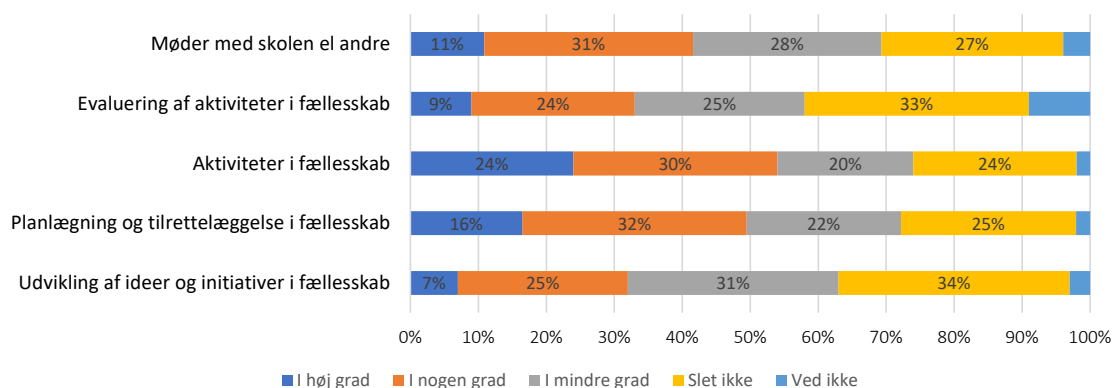
Figur 1.26. Hvordan foregår samarbejdet med forvaltning?

Billedet ser anderledes ud, når det eksempelvis gælder samarbejdet med skolerne (Figur 1.27). Her omfatter samarbejdet i mindre grad møder, og i højere grad planlægning (48 pct.) og gennemførelse af aktiviteter (54 pct.) i fællesskab.

Samlet set viser undersøgelsen viser for det første, at gensidigheden og fællesskabsaspektet langt fra er til stede i alle samarbejdsrelationerne mellem foreninger og kommuner. På forvaltningsområdet er det eksempelvis 39 pct. af foreningerne, der oplever at samarbejdet slet ikke indeholder udvikling af ideer og initiativer i fællesskab. For det andet, viser undersøgelsen at dybden i samarbejdet, når det gælder planlægning og gennemførelse af aktiviteter er størst på institutionsområderne, men også her er der betydelig andel på godt en tredjedel, som oplyser at det slet ikke indeholder udvikling af ideer og initiativer i fællesskab.

Figur 1.27. Hvordan foregår samarbejdet med skole?

1.6. Holdninger til og vurderinger af samarbejdet med kommunale institutioner

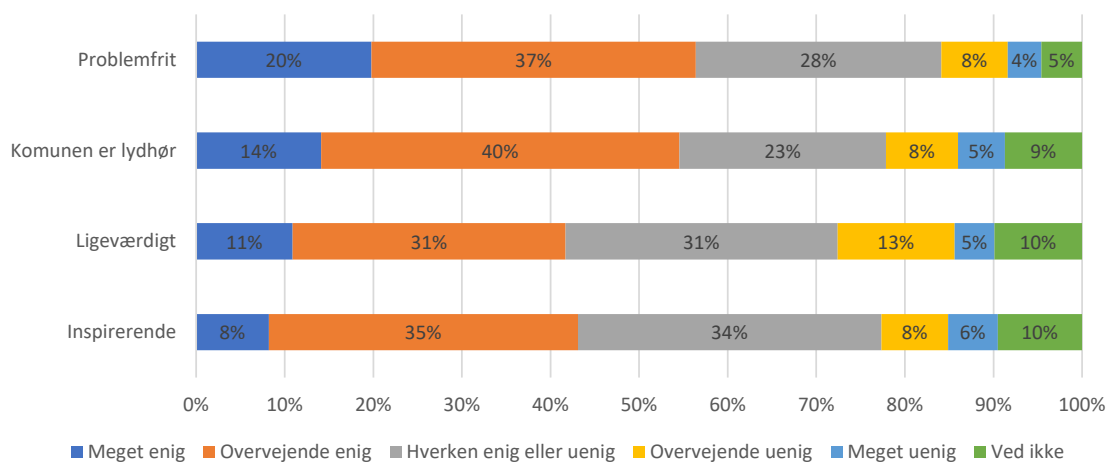
Det sidste emne der belyses i denne del af rapporten handler om, hvordan foreningerne synes, at samarbejdet fungerer. Et af de centrale temaer i diskussionerne om udbredelsen af kommunale samarbejder med frivillige og foreninger handler om foreningernes indstilling til samarbejdet, og om hvorvidt foreningerne har tilstrækkelige professionelle ressourcer til at indgå i et mere formaliseret samarbejde. I undersøgelsen har vi søgt at belyse dette ved at spørge ind til foreningernes oplevelse af samarbejdet. De foreninger, der oplyste at de havde et samarbejde fik derfor mulighed for at forholde sig til en række udsagn om deres oplevelser af samarbejdet, som de kunne erklære sig mere eller mindre enige i.

Foreningernes vurdering af samarbejdet med kommunale institutioner og forvaltninger

I figur 1.28 sammenfattes foreningernes vurderinger af fire positive udsagn. Her fremgår det, at lidt mere halvdelen af foreningerne erklærer sig meget eller overvejende enige i at samarbejdet er problemfrit (57 pct.) og at kommunen er lydhør (54 pct.) over for foreningens forventninger og behov. Lidt færre oplyser, at de er meget eller overvejende enige i, at samarbejdet med kommunen er ligeværdigt (42 pct.) og inspirerende (43 pct.). Når det gælder de negative udsagn, som vises i figur 1.29, oplyser 40 pct. af foreningerne, at de er meget eller overvejende enige i, at samarbejdet er tidskrævende, og 30 pct. mener, at samarbejdet er bureaukratisk. Nærmere analyser viser desuden, at det især de små foreninger der mener at samarbejdet er bureaukratisk. Imidlertid er det blot knap en femtedel (18 pct.) af foreningerne der er meget eller overvejende enige i, at samarbejdet forudsætter lønnede medarbejdere og kun 14 pct. af foreningerne som mener det er vanskeligt at indfri forventningerne til samarbejdet.

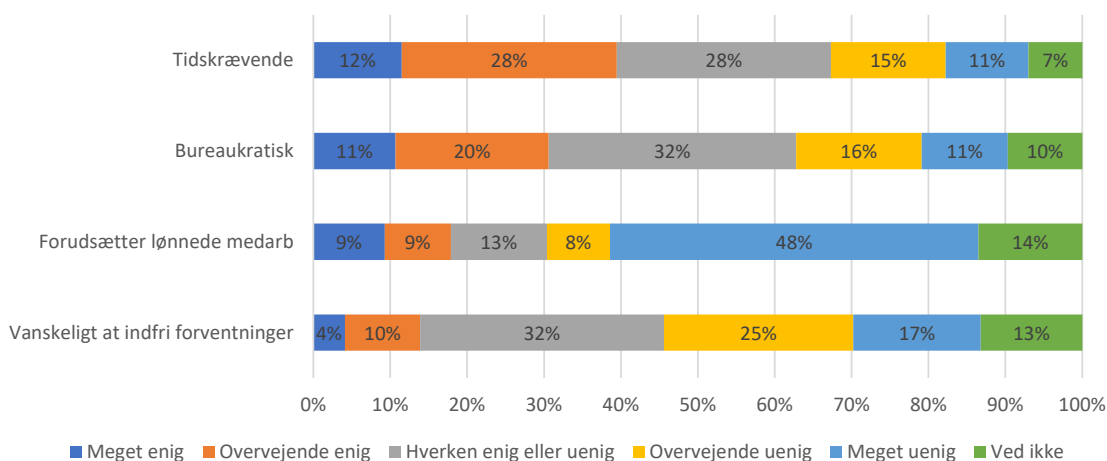
Resultaterne fra denne del af undersøgelsen svarer i høj grad til resultaterne fra undersøgelsen i 2016. Nærmere analyser viser desuden, at idrætsforeningerne fortsat er mindre positive i forhold til disse aspekter af samarbejdet end de øvrige foreninger.

Figur 1.28. Enighed i positive udsagn (pct.).

Note: Spørgsmål: Hvordan vurderer foreningen samarbejdet med kommunale myndigheder og institutioner? N=840-894.

Figur 1.29. Enighed i negative udsagn (pct.).

Note: Spørgsmål: Hvordan vurderer foreningen samarbejdet med kommunale myndigheder og institutioner? N=840-894.

Foreningernes holdning til at deltage i løsningen af kommunale opgaver

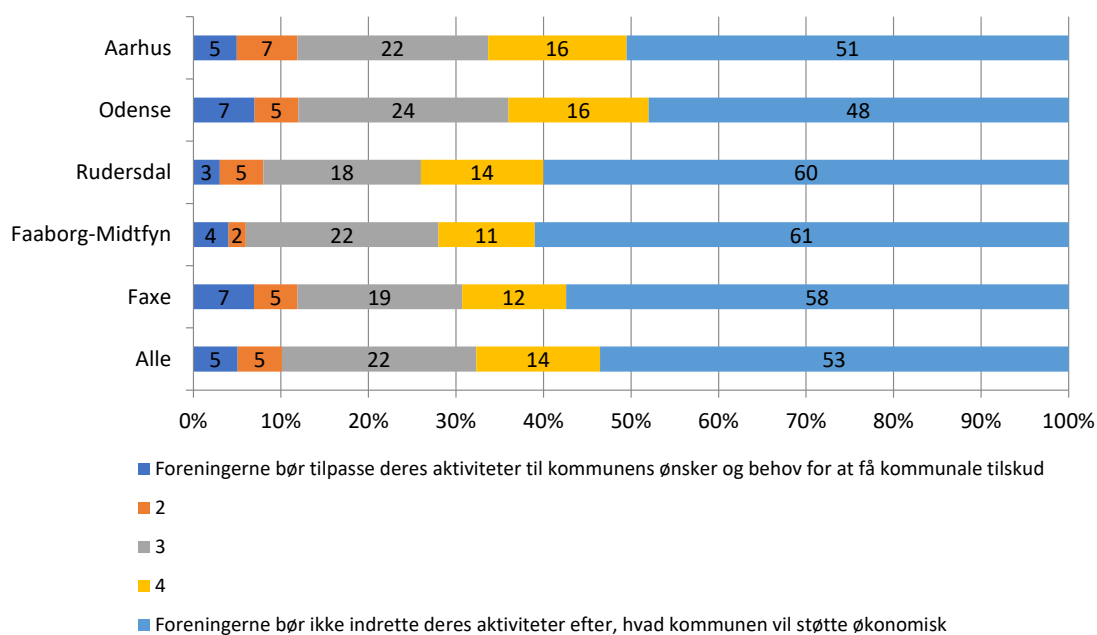
Foreningerne blev også bedt om at forholde sig til nogle principielle spørgsmål om forholdet til kommunen. Foreningen skulle forholde sig til to modstridende udsagn. Hvis foreningen var helt enig i udsagnet til venstre skulle den sætte kryds ved 1. Var den helt enig i udsagnet til højre, skulle den sætte kryds ved 5. Men foreningen kunne også sætte kryds ved enten 2, 3 eller 4 som udtryk for et standpunkt midt imellem de to yderpunkter.

Det første spørgsmål handler om betingelserne for at modtage økonomisk støtte fra kommunen. Figur 1.30 viser, at mere end halvdelen af foreningerne er helt enig i udsagnet til højre: *'Foreningerne bør ikke indrette deres aktiviteter efter, hvad kommunen vil støtte økonomisk'*. Meget få foreninger – 5 pct. - tilslutter sig entydigt det modsatte standpunkt, at *'foreningerne bør tilpasse deres aktiviteter til kommunens ønsker og behov for at få kommunale tilskud'*. Foreningerne vil gerne have økonomisk støtte, men vil ikke tilpasse deres aktiviteter efter, hvad kommunen ønsker, for at få støtte. Det kan måske også hænge sammen med, at langt de fleste foreninger ikke er særligt afhængige af kommunale tilskud. Enten fordi de slet ikke modtager kommunale tilskud, eller fordi støtten udgør en forholdsvis lille del af foreningens samlede indtægter. Der er forholdsvis små forskelle mellem kommunerne på holdningen til disse standpunkter, men foreningerne i Rudersdal og Faaborg-Midtfyn er dog mere imod, at foreningerne skal tilpasse sig kommunale ønsker for at få tilskud, end foreningerne – i gennemsnit – er i Odense Kommune.

Det andet spørgsmål handler om foreningernes rolle i forhold til kommunen. Figur 1.31 viser, fire ud af ti af foreningerne tilslutter sig entydigt standpunktet, at *'det er ikke foreningernes opgave at bidrage til løsningen af kommunale opgaver'*, mens hver tiende forening entydigt tilslutter sig det modsatte standpunkt, at *'det er naturligt, at foreningerne deltager aktivt i løsningen af kommunale opgaver'*. Også hælder foreningerne i Odense Kommune lidt mere i de øvrige kommuner mod, at det foreningernes opgave at bidrage til løsningen af kommunale opgaver.

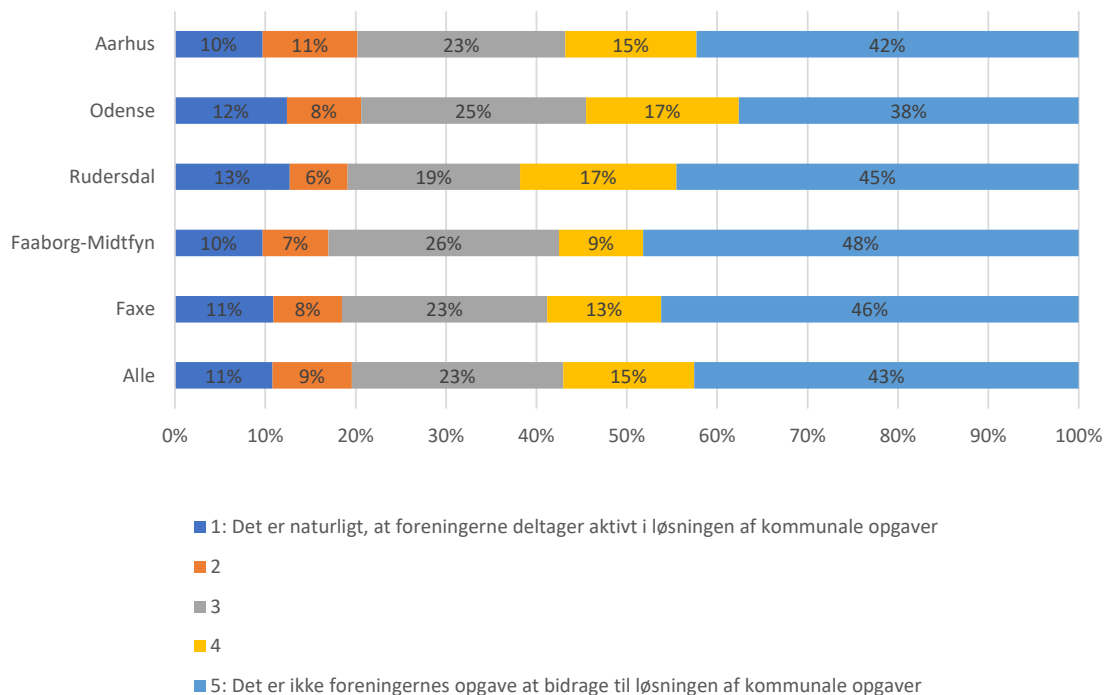
De samme to spørgsmål med to modstridende udsagn blev også stillet i den tilsvarende foreningsundersøgelse i 2016 og også i foreningsundersøgelser i 2004 og 2010. En sammenligning viser, at foreningernes holdning på disse spørgsmål næsten er uændret fra 2004 til 2018.

Figur 1.30. Holdninger til betingelser for kommunale tilskud (pct.).

Note: Spørgsmål: Nedenfor har vi sat flere modstridende udsagn op om foreningernes samfundsmæssige rolle og det frivillige arbejdes betydning. Sæt kryds ved 1 hvis du er helt enig i udsagnet til venstre, sæt kryds ved 5 hvis du er helt enig i udsagnet til højre. N=1597.

Figur 1.31. Holdninger til at deltage aktivt i løsningen af kommunale opgaver (pct.).

Note: Spørgsmål: Nedenfor har vi sat flere modstridende udsagn op om foreningernes samfundsmæssige rolle og det frivillige arbejdes betydning. Sæt kryds ved 1 hvis du er helt enig i udsagnet til venstre, sæt kryds ved 5 hvis du er helt enig i udsagnet til højre. N=1602.

DEL 2

Institutionsundersøgelsen

2.1. Metode

Undersøgelsen af de kommunale institutioner, centre og indsatsområder blev gennemført i de samme fem kommuner som foreningsundersøgelsen og blev også gennemført i september og oktober måned 2018.

Undersøgelsen omfattede i princippet alle kommunale institutioner, centre og forholdsvis faste indsatsområder, hvor et samarbejde med foreninger og frivillige kunne være aktuelt. Det gælder først og fremmest kommunale institutioner og centre som børnehaver, vuggestuer og dagtilbud, folkeskoler (samt SFO), plejehjem og ældrecentre samt musikskoler, biblioteker, ungdomsskoler og ungdomsklubber, kommunale kultur- og idrætsinstitutioner men også kommunale enheder eller indsatsområder, der har ansvaret for forskellige kommunale opgaver som fx naturpleje, flygtningemodtagelse og integration, sundhedsindsatser, borgerrådgivning samt forskellige sociale og arbejdsmarkeds indsatser. Selvejende institutioner, som har en driftsoverenskomst med kommunen, var ikke omfattet af undersøgelsen.

Spørgeskemaet blev sendt til 1179 institutioner, centre, indsatsområder mv. (i det følgende omtalt som 'institutioner'), som medarbejdere i de fem kommuner identificerede ud fra retningslinjer, som forskerne havde udstukket. Forskerne modtog fra hver kommune en oversigt over de identificerede institutioner mv. med navn på institutionen, navn på lederen eller kontaktpersonen for den pågældende institution, hvilket indsatsområde institutionen beskæftiger sig med samt e-mail-adresse, som det digitale spørgeskema kunne sendes til.

Derpå blev et on-line spørgeskema sendt til mailadressen til lederen af den(t) enkelte institution, center eller indsatsområde via det digitale survey program SurveyXact. Efter knap to uger fik lederne for de institutioner, som ikke havde besvaret spørgeskemaet, en venlig påmindelse, og det skete yderligere to gange med ca. en uges mellemrum.

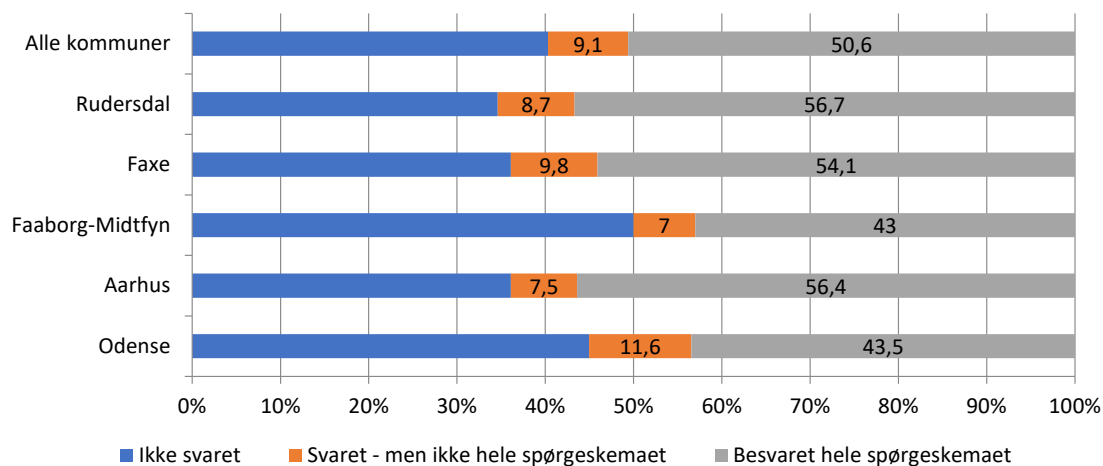
Spørgeskemaet indeholdt spørgsmål om, a) hvilken institutions-/indsatstype den pågældende institution er samt dens størrelse, b) om institutionen har et samarbejde med foreninger og frivillige, hvem der i bekræftende fald samarbejdes med, og hvad samarbejdet går ud på, c) spørgsmål til de institutioner, der ikke samarbejder med foreninger eller frivillige, hvorfor de ikke gør det, og d) til slut blev institutions- eller indsatslederen bedt om at vurdere samarbejdets betydning samt forholde sig til en række udsagn vedrørende værdien af et samarbejde med foreninger og frivillige. Spørgeskemaet kunne i de fleste tilfælde besvares på 10 til 15 minutter.

I denne del af rapporten er alle resultaterne formidlet i grafer og figurer. De detaljerede resultater - opdelt på kommuner og opdelt på kommunale indsatsområder - kan læses i et bilag til denne rapport, som findes på https://www.sdu.dk/da/om_sdu/institutter_centre/c_isc/forskningsprojekter/samspil/publikationer

60 pct. af de kommunale institutioner, centre eller indsatsområder, som modtog spørgeskemaet, besvarede det helt eller delvist (figur 2.1, bilagstabel 2.1). Der var dog store forskelle mellem kommunerne på andelen, som besvarede spørgeskemaet. I Aarhus, Faxe og Rudersdal var det knap to ud af tre institutioner som besvarede spørgeskemaet helt eller delvist, mens det kun var halvdelen og lidt under halvdelen i henholdsvis Odense og Faaborg-Midtfyn.

Figur 2.1. Andel af de kommunale institutioner, centre og indsatsområder der besvarede spørgeskemaet, opdelt på kommuner (pct.).

Besvarelsesprocenten var lidt lavere end i 2016, hvor den tilsvarende undersøgelse blev gennemført i de samme fem kommuner. I 2016 besvarede 62 pct. af institutionerne skemaet helt eller delvist. Besvarelsesprocenten var dog markant lavere i Odense Kommune i 2018, end den var i 2016 (henholdsvis 55 pct. og 77 pct.), mens den er højere i Aarhus Kommune (henholdsvis 57 pct. og 64 pct.) og omtrent den samme i Faaborg-Midtfyn Kommune, Faxe Kommune og Rudersdal Kommune.

2.2. Institutionernes samarbejde med foreninger og frivillige

Mange foreninger benytter kommunale lokaler og faciliteter (især idræts-, fritids- og kulturforeninger), mange foreninger får også et kommunalt tilskud (jf. bestemmelserne i Folkeoplysningsloven og Serviceloven), og mange kommunikerer med kommunen, de hører til i, om forhold der vedrører foreningens interesser (fx grundejerforeninger vedr. trafikforhold i lokalområdet).

Det er imidlertid ikke kun denne form for samarbejde og samspil mellem foreninger og kommunale myndigheder og institutioner, som kommunerne er optaget af, når de i højere grad ønsker at styrke samarbejdet (under betegnelser som samskabelse og medborgerskab). Det drejer sig i højere grad om samarbejde om konkrete aktiviteter og opgaver, og herunder primært opgaver som kommunen har det overordnede ansvar for. Det kan fx være undervisning i skolen, aktiviteter på plejecenteret, pasning af et grønt område og hjælp til flygtninge, som er kommet til kommunen.

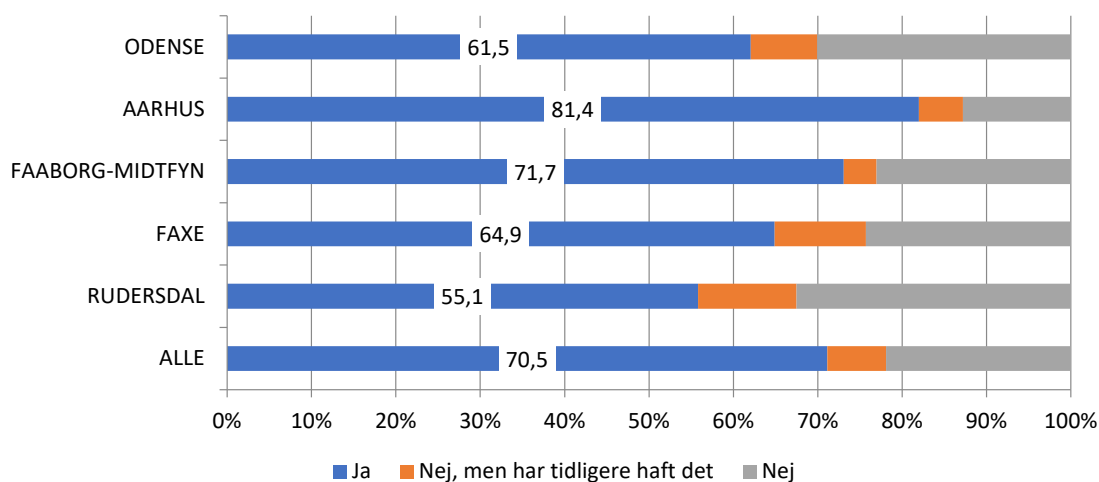
Det er også denne side af et samarbejde mellem kommunale institutioner og foreninger og frivillige, der er fokus på i denne undersøgelse. I spørgeskemaet blev dette beskrevet som 'samarbejder om konkrete opgaver, problemstillinger, målgrupper eller emner, som enten institutionen / indsatsområdet eller en forening eller frivillige beskæftiger sig med'.

Samarbejde med foreninger og frivillige

På tværs af de fem kommuner svarede 71 pct., at de har et samarbejde med foreninger eller frivillige, og yderligere 8 pct. svarede, at de tidligere har haft et samarbejde. Det er en svag stigning siden 2016, hvor 67 pct. af institutionerne svarede, at de havde et samarbejde, og 4 pct. angav, at de tidligere havde haft et samarbejde. Forskellen skyldes imidlertid primært, at hele Aarhus Kommune er med i undersøgelsen i 2018, mens det kun var de boligsociale (almennyttige) boligområder, der var med i 2016, og de kommunale institutioner i Aarhus samarbejder i højere grad med foreninger og frivillige, end de gør i de øvrige fire kommuner (figur 2.2.).

Mellem kommunerne er der imidlertid væsentlige forskelle, og det er alene Aarhus, der kan forklare væksten, idet der har været en tilbagegang i samarbejdet i de andre fire kommuner (tabel 2). Mens 82 pct. af de kommunale institutioner i Aarhus i 2018 svarede, at de samarbejder med foreninger og frivillige (mod 59 pct. på det boligsociale område i 2016), gjaldt det kun 55 pct. i Rudersdal Kommune (61 pct. i 2016), 62 pct. i Odense Kommune (67 pct. i 2016), 65 pct. i Faxe Kommune (90 pct. i 2016) og 72 pct. i Faaborg-Midtfyn Kommune (82 pct. i 2016). Det betyder, at der har været en tilbagegang i andelen af de kommunale institutioner i de fire kommuner, hvor en sammenligning er mest pålidelig, som samarbejder med foreninger og frivillige (bilagstabel 2.3)

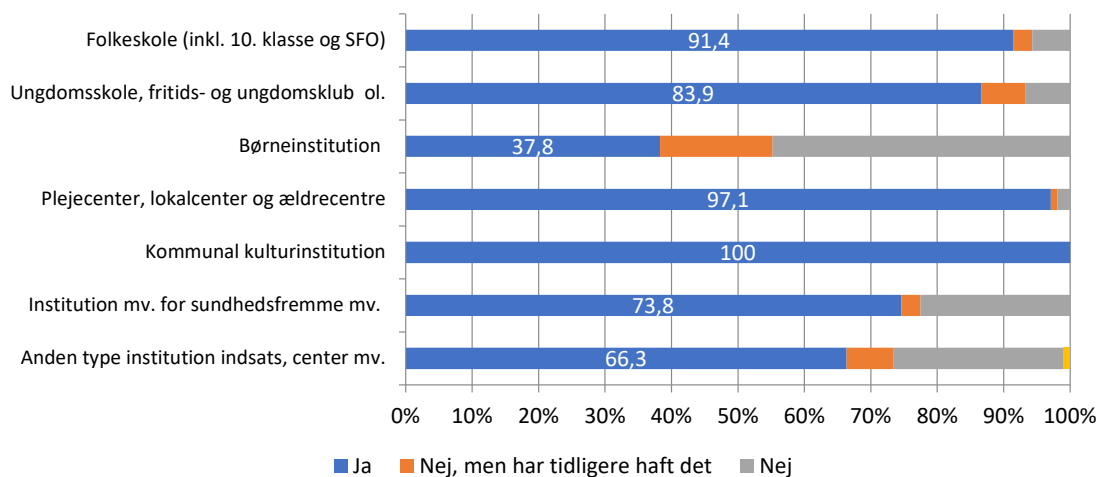
Figur 2.2. Andel af kommunale institutioner som har et samarbejde med foreninger og frivillige, opdelt på kommuner (pct.)

Mellem 90 og 100 pct. af institutionerne inden for folkeskolen (folkeskole og SFO), de kommunale kulturinstitutioner (ungdomsskole, bibliotek, musikskole og idræts- og fritidsfaciliteter) samt ældreinstitutioner har et samarbejde med foreninger og frivillige. Noget mindre er andelen af institutioner, som har samarbejde på børneinstitutionsområdet (vuggestuer, børnehaver, specialinstitutioner samt dagtilbud generelt) (38 pct.), på sundheds- og forebyggelse-

sesområdet (74 pct.) og på andre typer af kommunale indsatser (66 pct.). Dette svarmønster fandt vi også i 2016, og det går igen – med enkelte undtagelser – i alle de fem kommuner, som undersøgelsen omfatter (figur 2.3, bilagstabel 2.3).

Figur 2.3. Andel af de kommunale institutioner som har et samarbejde med foreninger og frivillige, opdelt på institutionstyper (pct.)

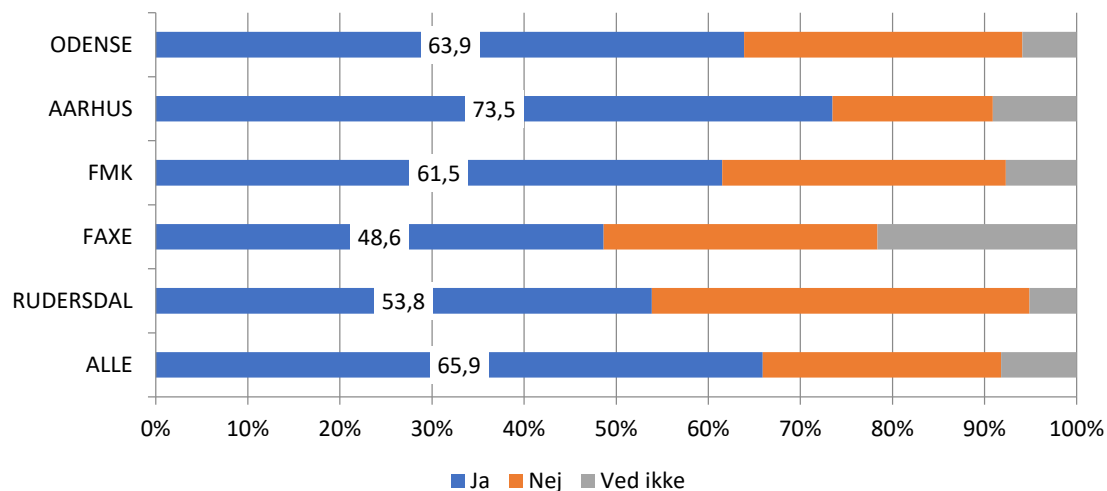

Henviser institutionens brugere til aktiviteter i eller medlemskab af en forening

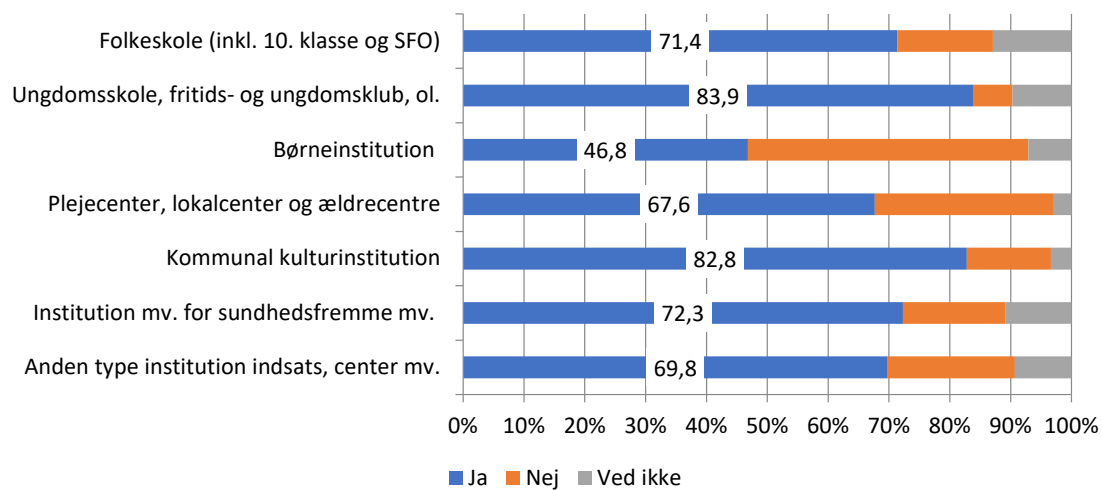
En anden side af samarbejdet kan gå ud på, at den kommunale institution henviser eller vejleder dens brugere (fx elever i skolen og ældre på ældrecenteret) til aktiviteter i en forening eller frivillige organisation. Det svarer 64 pct. af de kommunale institutioner eller indsatsområder, at de gør. Mest i Aarhus Kommune og dernæst Odense Kommune og Faaborg-Midtfyn Kommune (figur 2.4, bilagstabel 2.4). Det er stort set den samme andel, som undersøgelsen i 2016 kom frem til. Dog er andelen af institutionerne, som henviser dens brugere til foreninger eller frivillige organisationer, faldet betydeligt i Faaborg-Midtfyn Kommune, men det opvejes af en stigning i andelen i Odense Kommune (bilagstabel 2.5).

Det er især de kommunale kultur- og fritidsinstitutioner, som henviser brugerne til foreninger og frivillige organisationer (mere end fire ud af fem institutioner gør det), mens det er meget mindre almindeligt blandt børneinstitutionerne (under halvdelen) (figur 2.5 og bilagstabel 2.4)

Figur 2.4. Henviser og vejleder institutionen dens brugere til aktiviteter i og medlemskab af foreninger og frivillige organisationer? Opdelt på kommuner (pct.)

Figur 2.5. Henviser og vejleder institutionen dens brugere til aktiviteter i og medlemskab af foreninger og frivillige organisationer? Opdelt på institutionstyper (pct.)

2.3. Hvem samarbejder de kommunale institutioner med?

De kommunale institutioner og indsatsområder har mulighed for at samarbejde med mange forskellige typer af foreninger samt frivillige uden en foreningstilknytning. Nogle institutioner samarbejder med en eller ganske få foreninger, mens andre samarbejder med mange.

Figur 2.6 og bilagstabel 2.6 viser, hvilke af de forskellige typer af foreninger og frivillige, som de kommunale institutioner og indsatsområder, der har et samarbejde med en forening eller frivillig, samarbejder med.

De mest almindelige samarbejdspartnere er de sociale foreninger, som godt halvdelen af de kommunale institutioner samarbejder med (53 pct.); halvdelen af institutionerne benytter eller samarbejder med frivillige uden en foreningstilknytning (50 pct.); lidt færre samarbejder med en eller flere idrætsforeninger (44 pct.); mens andelen, som samarbejder med de andre foreningstyper, er omkring hver fjerde institution: Kulturforeninger (31 pct.), borger- og boligforeninger (28 pct.), sundhedsfremmende foreninger (27 pct.) og børne- og ungeforeninger (23 pct.) (figur 2.6, bilagstabel 2.6).

Ovenstående er i store træk det samme mønster, som den tilsvarende undersøgelse i 2016 viste. Dog er der i 2018 et større samarbejde med sociale foreninger og et mindre samarbejde med borger- og boligforeninger (bilagstabel 2.7).

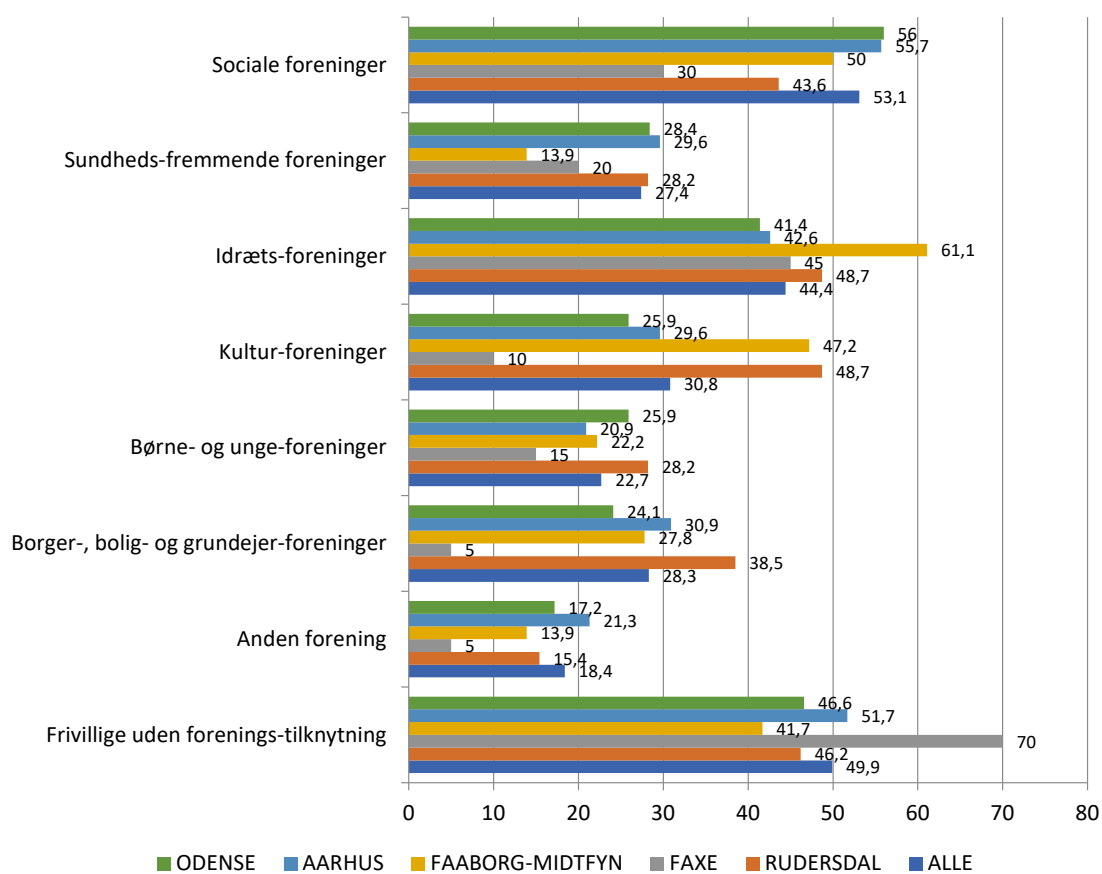
Der er dog store forskelle mellem kommunerne på andelen af institutionerne, centrene og indsatsområderne, som samarbejder med de forskellige foreningstyper, hvilken kan hænge sammen med kommunens størrelse og typer af kommunale institutioner, som den pågældende kommune har. Andelen af institutionerne, der samarbejder med sociale foreninger, er betydeligt lavere i Faxe Kommune end i de øvrige kommuner. Det samme gælder for kulturforeningerne, børne- og ungeforeningerne, borger- og boligforeningerne og andre typer af foreninger. Til gengæld er andelen af institutionerne, der samarbejder med frivillige uden en foreningstilknytning, højere i Faxe Kommune end i de øvrige fire kommuner. I Faaborg-Midtfyn Kommune er andelen af institutionerne, der samarbejder med en idrætsforening, klart højere end i de øvrige kommuner. I samme kommune og Rudersdal Kommune er samarbejdet med kulturforeninger mere udbredt end i de øvrige kommuner (figur 2.6, bilagstabel 2.6).

Der er – naturligt nok – meget store forskelle på, hvilke foreningstyper de forskellige institutionstyper samarbejder med (figur 2.7, bilagstabel 2.7):

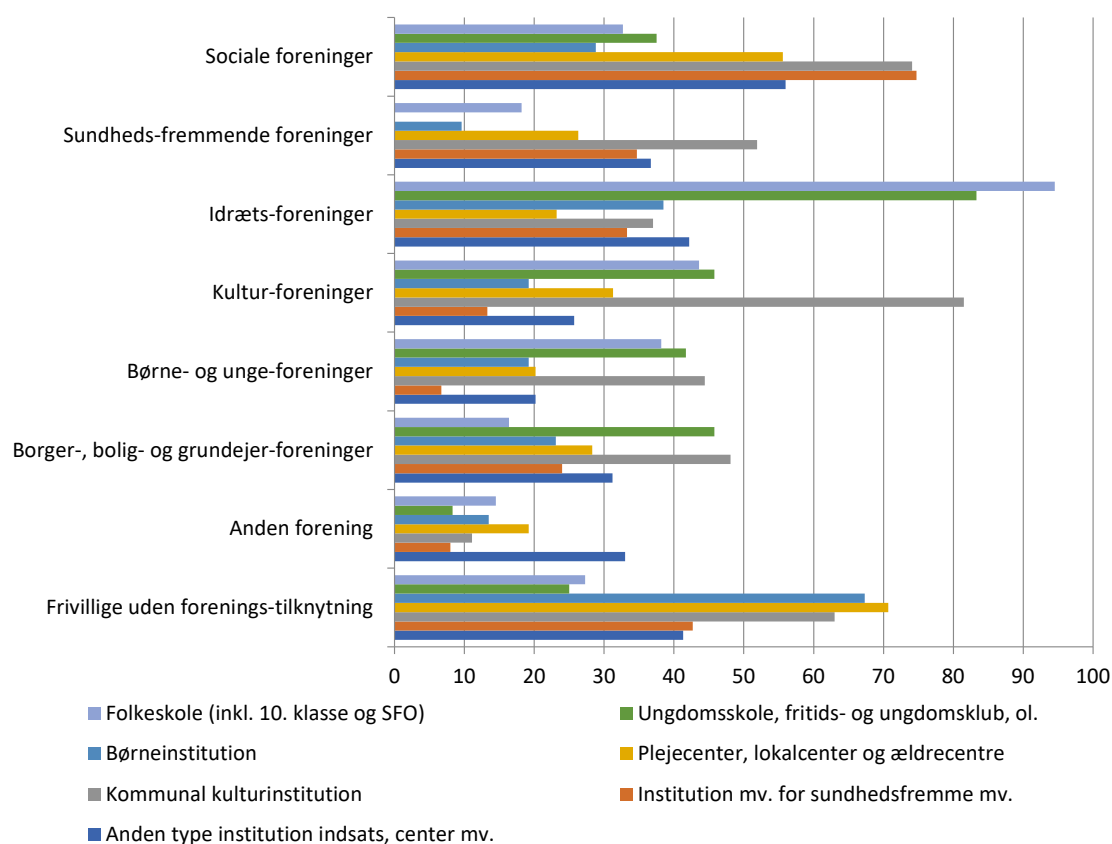
- Folkeskolerne samarbejder bredt med forskellige foreningstyper men især med idrætsforeninger, kulturforeninger og børne- og ungeforeninger.
- Ungdomsskolerne og kommunale ungdoms- og fritidsklubber samarbejder ligeledes især med idrætsforeninger, kulturforeninger og børne- og ungeforeninger men også forholdsvis meget med borger- og boligforeninger.
- Børneinstitutioner samarbejder især med frivillige uden en foreningstilknytning og dernæst idrætsforeninger og sociale foreninger, men samarbejder forholdsvis lidt med børne- og ungeforeninger.
- Plejecentre og lokalcentre for ældre samarbejder ligeledes primært med frivillige uden en foreningstilknytning og de sociale foreninger, men samarbejder også forholdsvis meget med kulturforeninger.

- De kommunale kulturinstitutioner (biblioteker, museer, musikskole mv.) samarbejder især – som man kunne forvente – med kulturforeninger men også med frivillige uden en foreningstilknytning og sociale foreninger.
- Sundheds- og forebyggelsesinstitutionerne samarbejder primært med sociale foreninger og dernæst med frivillige uden en foreningstilknytning samt idrætsforeninger og sundheds- og patientforeninger. Men det er dog overraskende, at det kun er hver tredje af disse institutioner, der har et samarbejde med en sundheds- og patientforening.

Figur 2.6. Hvem samarbejder de kommunale institutioner med, opdelt på kommuner (pct.)?

Figur 2.7. Hvem samarbejder de kommunale institutioner med, opdelt på institutionstyper (pct.)?

2.4. Hvilke aktiviteter omfatter samarbejdet?

Et samarbejde mellem en kommunal institution og foreninger og frivillige kan omfatte mange typer af samarbejde af både meget kortvarige forløb til længerevarende, kontinuerte forløb.

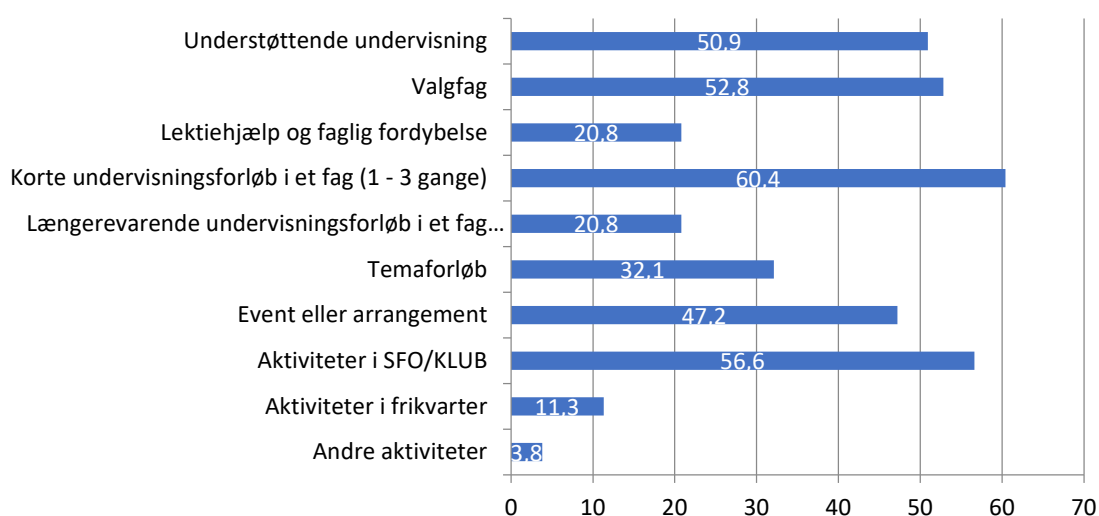
Skolerne

Først ser vi på, hvilke aktiviteter skolerne samarbejder med frivillige og foreninger om, fordi skolerne fik spørgsmål derom, som de øvrige institutionstyper ikke gjorde. Figur 2.8 viser, at 60 pct. af skolerne, der har et samarbejde med foreninger og frivillige, har et samarbejde om korte undervisningsforløb; næsten lige så mange har et samarbejde om aktiviteter i skolefritidsordning; i halvdelen af skolerne deltager frivillige eller foreninger i understøttende undervisning; og i lige så mange skoler deltager frivillige eller foreninger i valgfag. Kun hver femte skole har et samarbejde om længere undervisningsforløb (mere end tre gange). Der er

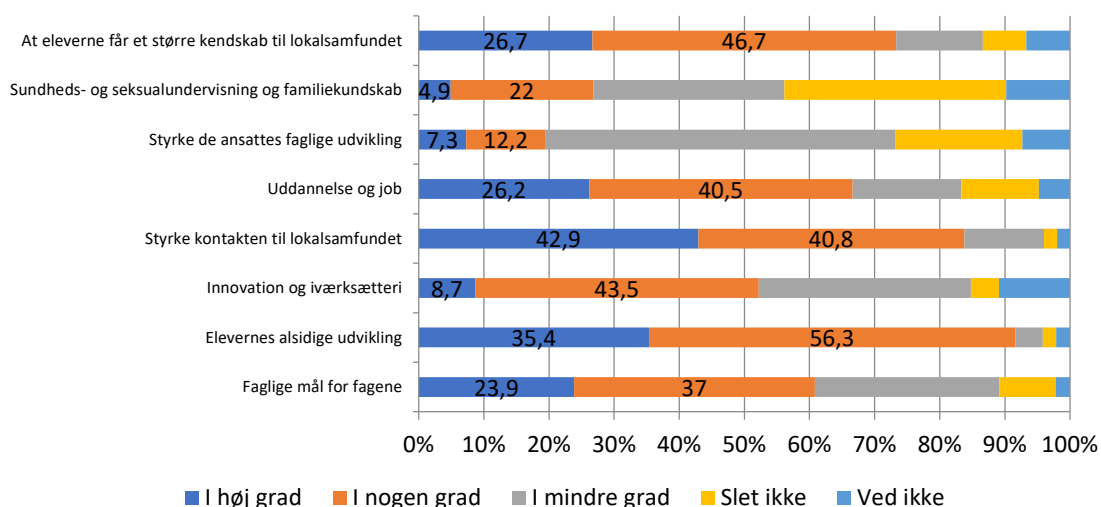
ikke større forskelle på dette svarmønster mellem kommunerne (se bilagstabel 2.8).

Figur 2.9 og bilagstabel 2.9 viser skolernes svar på, hvilke formål samarbejdet med foreninger og frivillige tager sigte på. De to vigtigste formål er, ifølge skolerne, a) at styrke kontakten til lokalsamfundet, og at eleverne får et større kendskab til lokalsamfundet, samt b) elevernes alsidige udvikling. Faglige mål for fagene tillægges lidt mindre betydning, når skolelederne forholder sig til målene for samarbejdet. Meget få skoler mener, at samarbejdet har som mål at fremme de ansattes faglige udvikling.

Figur 2.8. Hvilke dele af skolens undervisning og øvrige aktiviteter deltager foreninger og frivillige i? (Andel af foreninger der har et samarbejde med foreningen og frivillige, N = 53)

Figur 2.9. I hvilken grad tager skolens samarbejde med foreninger og frivillige sigte på følgende mål?

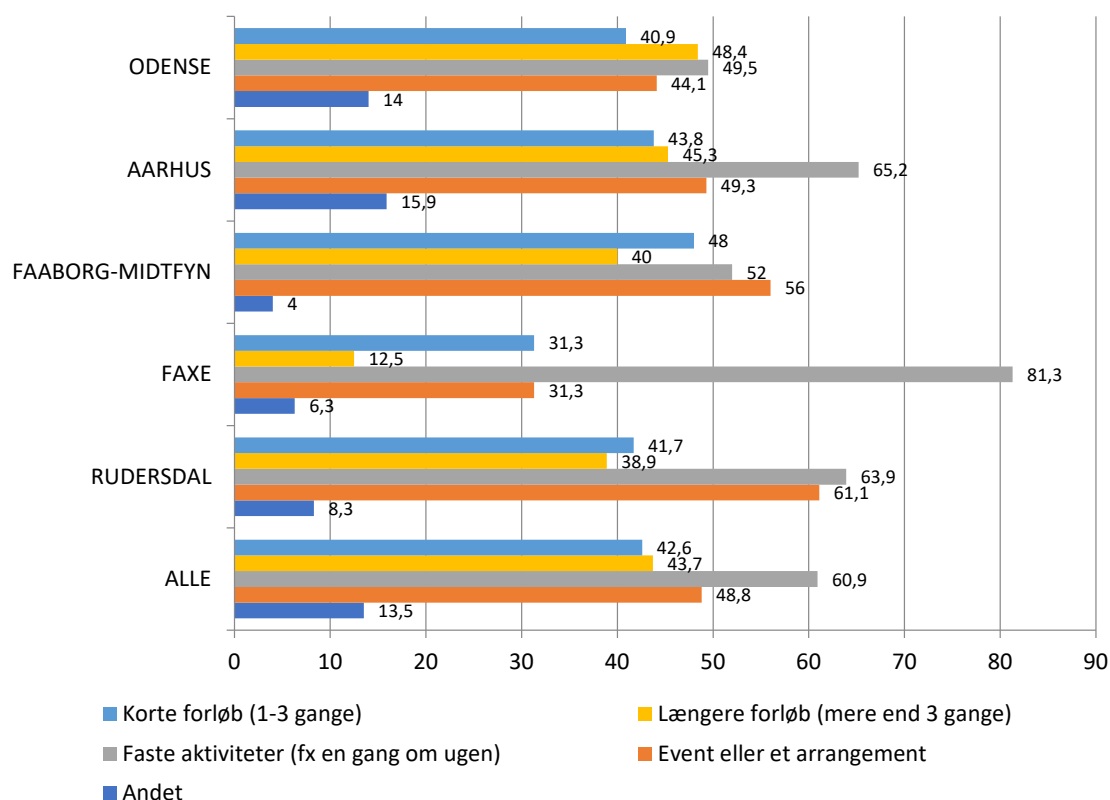
Øvrige institutionstyper

Hvad angår de øvrige institutions- og indsats typer, omfatter det mest udbredte samarbejde 'faste aktiviteter', hvilket tre ud af fem institutioner har (61 pct.). Næstmest udbredte samarbejdsform er særlige events eller arrangementer, hvor foreninger og frivillige bidrager, hvilket knap halvdelen af institutionerne har (49 pct.). To ud af fem (43 pct.) af de institutioner, centre og indsatsområder, som har et samarbejde, svarer at de har samarbejde med foreninger og frivillige, som er korte forløb (1 til 3 gange). En tilsvarende andel (44 pct.) har længere forløb (mere end 3 gange) (figur 2.10 og bilagstabel 2.10).

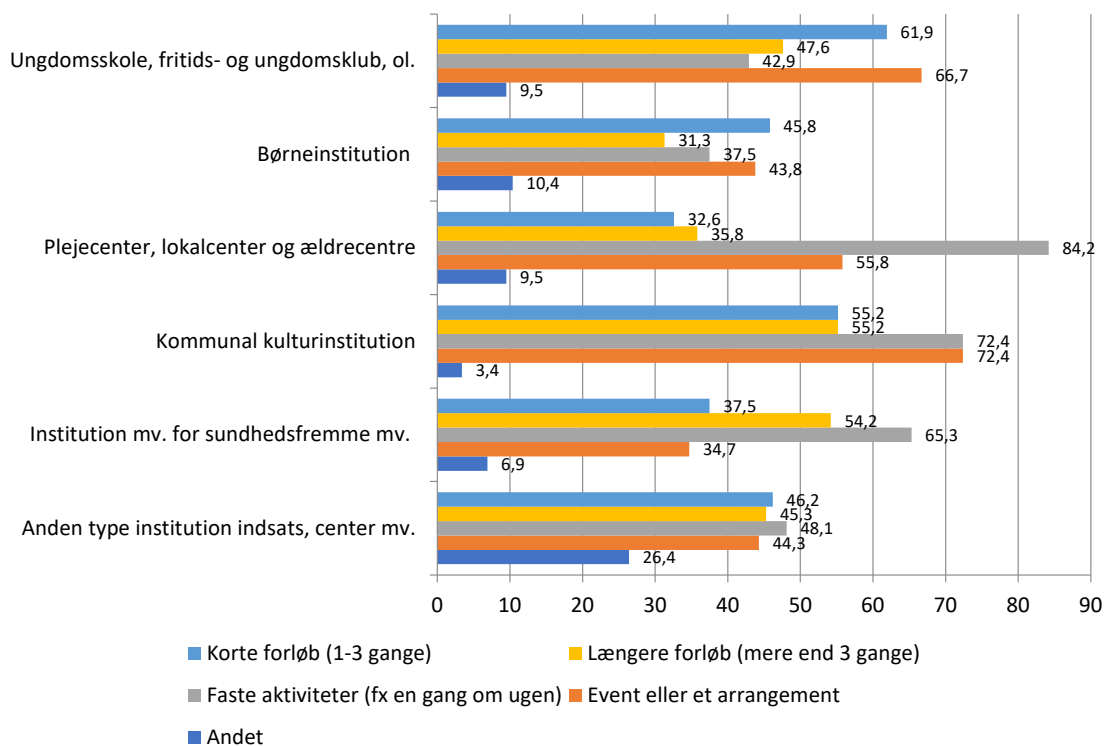
Faxe Kommunes institutioner afviger på dette fra de andre kommuner, da institutionerne i højere grad samarbejder med foreninger og frivillige om faste aktiviteter og i mindre grad samarbejder om de andre nævnte samarbejdsformer (figur 2.10 og bilagstabel 2.10). Da institutionerne ikke blev spurgt om dette i 2016, kan vi ikke vise, om der er sket en ændring siden 2016 på, hvor meget institutionerne samarbejder med foreninger og frivillige om de forskellige samarbejdsformer.

Det er især plejecentre og ældrecentre, kulturinstitutioner og sundhedsinstitutioner, der samarbejder med foreninger og frivillige om faste aktiviteter. Korte forløb samarbejdes der især om i ungdomsskoler og fritids- og ungdomsklubber. Det er også ungdomsskoler mv. samt kulturinstitutioner, der samarbejder med foreninger og frivillige om events og særlige arrangementer (figur 2.11 og bilagstabel 2.10).

Figur 2.10. Hvilke aktiviteter omfatter samarbejdet? Opdelt på kommuner. Pct. af institutioner der samarbejder med foreninger og frivillige.

Figur 2.11. Hvilke aktiviteter omfatter samarbejdet? Opdelt på institutionstyper. Pct. af institutioner der samarbejder med foreninger og frivillige.

2.5. Strategi eller plan for samarbejdet

Næsten alle kommunerne har formelle politikker for samarbejdet med foreninger og frivillige, og mange af forvaltningerne har også specifikke politikker på det pågældende fagområde (Ibsen & Espersen 2016). Spørgsmålet er derfor, om det også afspejles i de kommunale institutioner i form af planer eller strategier for et samarbejde med foreninger og frivillige? Det svarer godt halvdelen (55 pct.) af institutionerne og indsatsområderne bekræftende på.

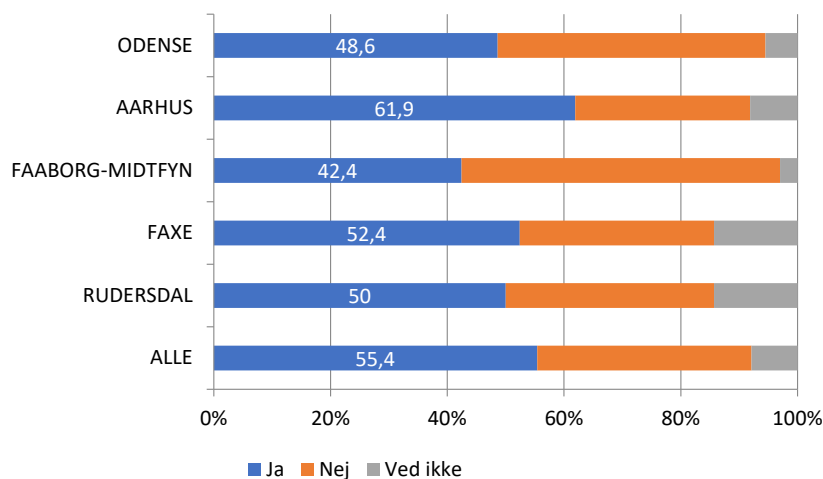
Mellem kommunerne er der imidlertid store forskelle. Mens 62 pct. af institutionerne i Aarhus svarer, at de har en plan eller en strategi for samarbejdet, gælder det kun 42 pct. i Faaborg-Midtfyn Kommune, mens det i de øvrige tre kommuner er omkring halvdelen af institutionerne, der svarer bekræftende på spørgsmålet (figur 2.12 og bilagstabel 2.11).

Samlet er der tale om en stigning fra 48 pct. i 2016 til 55 pct. i 2018, men der er store forskelle på udviklingen mellem de fem kommuner. I Aarhus Kommune er andelen af institutionerne, som har en strategi eller plan for samarbejdet med foreninger og frivillige, vokset fra 49 pct. til 62 pct. Det kan enten skyldes, at der er forskel på dette mellem institutionerne på det boligsociale område, som undersøgelsen i 2016 var afgrænset til, og institutionerne generelt i Aarhus Kommune, som undersøgelsen i 2018 var udbredt til, eller det kan skyldes, at in-

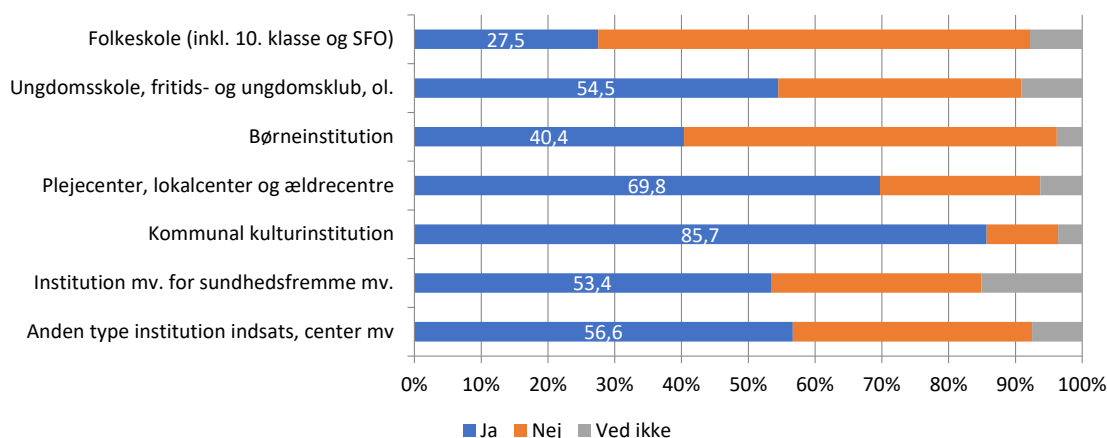
stitutionerne i Aarhus har udarbejdet planer og strategier for samarbejdet som en konsekvens af, at kommunen i 2018 var Europæisk Frivillighedshovedstad. I Faaborg-Midtfyn Kommune har der også været en stor stigning fra 27 pct. til 42 pct. af institutionerne, som har en plan eller en strategi for samarbejdet med foreninger og frivillige, hvilket måske kan hænge sammen med, at kommunen i den mellemliggende periode har vedtaget en civilsamfundsstrategi. Til gengæld er andelen af institutionerne med en plan eller strategi for samarbejdet faldet meget stærkt i Faxe Kommune fra 73 pct. til 52 pct. Der har også været et mindre fald blandt institutionerne i Rudersdal Kommune (bilagstabel 2.12).

Det er især de kommunale kulturinstitutioner (86 pct.) og pleje- og ældrecentre (70 pct.), der har en plan eller strategi for samarbejdet. Set i lyset af, at skolerne som følge af folkeskolereformen er forpligtet til at søge et samarbejde med foreninger, virksomheder og andre aktører i lokalsamfundet, er det overraskende, at kun godt hver fjerde folkeskole har svaret, at de har sådanne formelle planer og strategier, og det har ikke ændret sig siden 2016. På børneinstitutionsområdet er det også forholdsvis få af de institutioner, som har et samarbejde, der har planer og strategier for samarbejdet (figur 2.13). Både på sundheds- og forebyggelsesområdet og kulturinstitutionsområdet har der været en markant stigning i andelen af institutionerne, der har en plan for samarbejdet med foreninger og frivillige (bilagstabel 2.12).

Figur 2.12. Andel af institutionerne / indsatserne der har en strategi eller plan for samarbejdet med foreninger og frivillige, opdelt på kommuner (pct.)?

Figur 2.13. Andel af institutionerne / indsætterne der har en strategi eller plan for samarbejdet med foreninger og frivillige, opdelt på institutionstyper (pct.)?

2.6. Hvem har taget initiativ til samarbejdet med foreninger og frivillige?

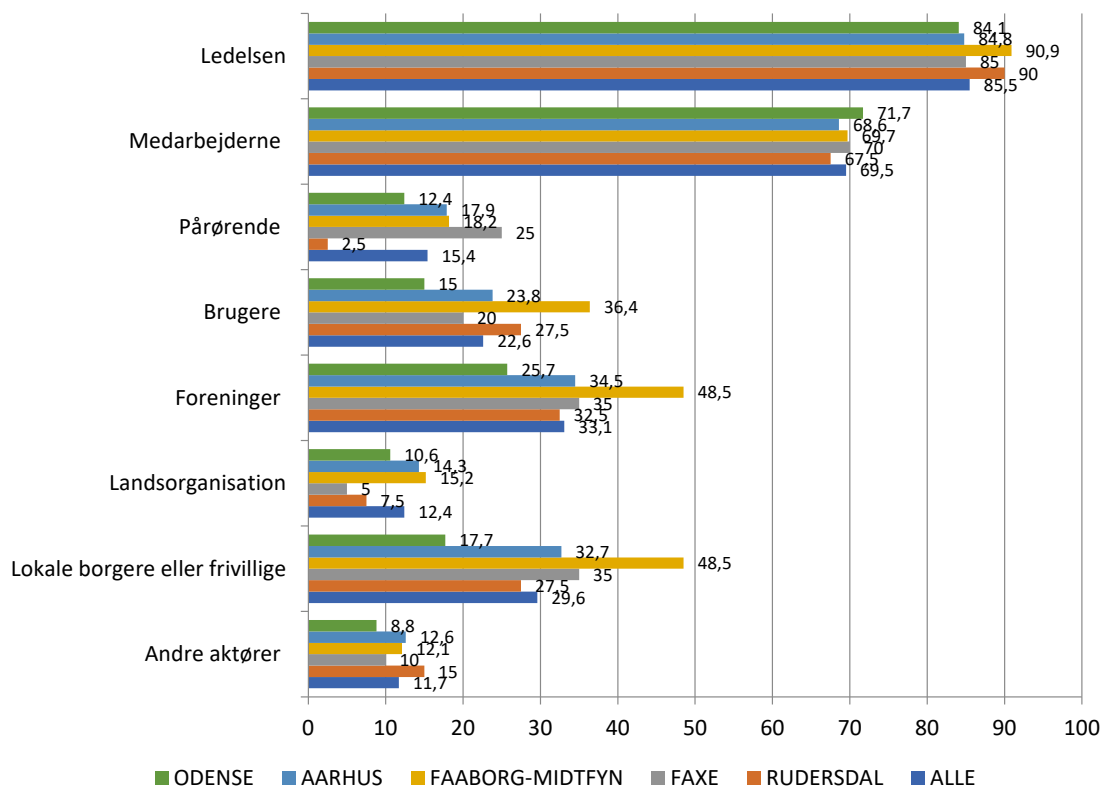
Hvem tager initiativet til et samarbejde mellem en kommunal institution og en forening eller en gruppe af frivillige? Det blev de kommunale institutioner, der har et sådant samarbejde, bl.a. spurgt om. Figur 2.14 viser, at initiativet, ifølge de kommunale institutioner, først og fremmest kommer fra ledelsen og medarbejderne. På tværs af alle fem kommuner svarede mere end fire ud af fem af institutionerne, at initiativet (bl.a.) kom fra ledelsen, og to ud af tre svarede, at initiativet (bl.a.) kom fra medarbejderne. Noget færre, ca. hver tredje institution, svarede, at initiativet (bl.a.) kom fra en forening, og omkring hver fjerde institution svarede, at initiativet (bl.a.) kom fra lokale borgere og frivillige. Som det fremgik af analysen af foreningernes svar på det samme spørgsmål, havde foreningerne en noget anden opfattelse af, hvem der tog initiativet, idet foreningerne i overvejende grad oplyste, at initiativet kom fra foreningen.

Her skiller Faaborg-Midtfyn Kommune sig dog ud ved, at såvel foreninger som lokale borgere og frivillige i meget højere grad blev nævnt som initiativtagere, end i de andre kommuner og især Odense Kommune. Endnu færre svarede, at initiativet kommer fra institutionens brugere og / eller deres pårørende (bilagstabel 2.13).

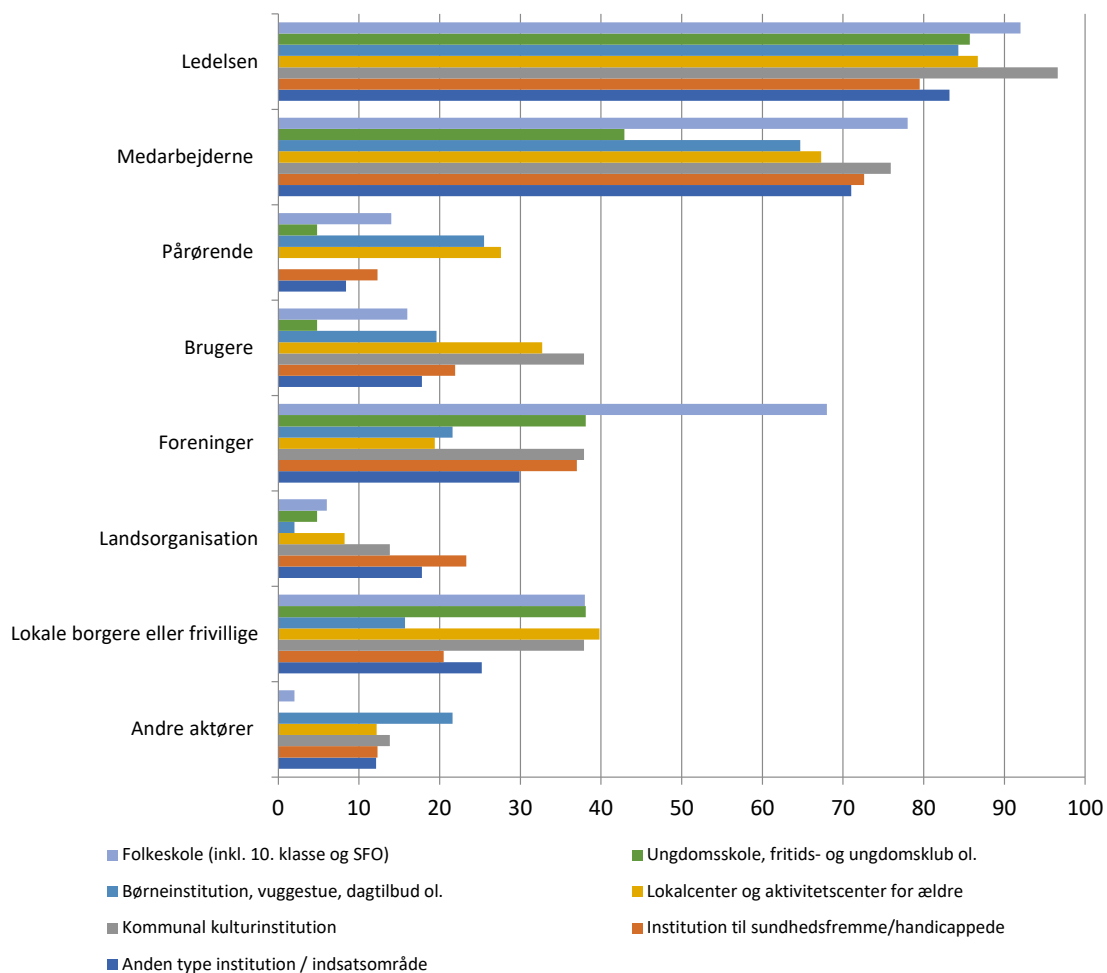
Dette svarmønster gælder i store træk for alle institutionstyperne. Dog skiller folkeskolerne sig ud fra de andre institutionstyper ved, at foreninger i meget højere grad nævnes som initiativtager til et samarbejde, end vi finder blandt de øvrige institutionstyper (figur 2.15).

Der er kun små ændringer i dette svarmønster siden 2016, hvor de kommunale institutioner besvarede det samme spørgsmål (bilagstabel 2.14).

Figur 2.14. Hvem har taget initiativ til samarbejdet med foreninger og frivillige, opdelt på kommuner?
Svarfordeling blandt de institutioner, der har et samarbejde, opdelt på kommuner (pct.)

Figur 2.15. Hvem har taget initiativ til samarbejdet med foreninger og frivillige, opdelt på kommuner? Svarfordeling blandt de institutioner, der har et samarbejde, opdelt på institutionstyper (pct.)

2.7. Erfaringer med samarbejdet med foreninger og frivillige

De kommunale institutioner, som på undersøgelsestidspunktet havde et samarbejde med en eller flere foreninger eller frivillige, blev også bedt om at vurdere samarbejdet ved at forholde sig til en række udsagn om et sådant samarbejde. Figur 2.16 og 2.17 viser andelen af institutionerne, som har svaret, at de er 'helt enig' eller 'delvis enig' i udsagnene. Svarfordelingen kan også læses i bilagstabel 2.15 til 2.24.

Generelt vurderede institutionerne, at samarbejdet er meget positivt:

- Fire ud af fem af institutionerne var enige i udsagnet, at *'Samarbejdet med foreninger og frivillige bidrager til at fremme institutionens / indsatsens formål'*. Mellem kommunerne var der forholdsvis små forskelle i tilslutningen til dette (figur 2.16a og bilagstabel 2.15). Når vi deler institutionerne op på institutionstyper skiller børneinstitutionerne sig ud derved, at en noget lavere andel (tre ud af fem) erklærede sig enig i udsagnet (figur 2.17a).
- Næsten lige så stor tilslutning er der til udsagnet, at *'Inddragelsen af foreninger og frivillige i institutionens / indsatsens aktiviteter har været positivt for brugernes trivsel'*. Tilslutningen til udsagnet er dog lidt mindre blandt institutionerne i Faxe Kommune end blandt institutionerne i de øvrige kommuner (figur 2.16a og bilagstabel 2.19). I holdningen til dette udsagn skiller pleje- og ældrecentre sig ud ved, at mere end ni ud af ti er enig i udsagnet.
- Tilslutningen er også stor til udsagnet, at *'Det er inspirerende for personalet at inddrage foreninger og frivillige i institutionens / indsatsens aktiviteter'*. Dette udsagn er to ud af tre af institutionerne enige i. Dog lidt mindre i Faxe Kommune end i de øvrige kommuner (figur 2.16a og bilagstabel 2.22). Der er forholdsvis små forskelle mellem institutionstyper på tilslutningen til dette udsagn (figur 2.17a).
- Mere end halvdelen af institutionerne er også enige i udsagnet, at *'Samarbejdet med foreninger og frivillige tilfører ekstra ressourcer til institutionen / indsatsen'* (figur 2.16a og bilagstabel 2.17). Også her er tilslutningen til udsagnet lidt mindre blandt institutionerne i Faxe Kommune end i de øvrige kommuner. Det er især pleje- og ældrecentre og kommunale kulturinstitutioner, som er enig i udsagnet (figur 2.17a).
- Tilslutningen er mere forbeholden til udsagnene om, at samarbejdet er fagligt inspirerende og udviklende for institutionerne. Det er dog mere end halvdelen af institutionerne som er 'helt enig' eller 'delvist enig' i udsagnet, at *'Samarbejdet med foreninger og frivillige giver faglig og professionel inspiration'*. Igen er tilslutningen til også dette udsagn mindre blandt institutionerne i Faxe Kommune end i de øvrige kommuner (figur 2.16a og bilagstabel 2.20). Tilslutningen til udsagnet varierer en del blandt institutionstyperne. Mens tilslutningen til udsagnet er størst blandt de kommunale kulturinstitutioner er det mindst blandt børneinstitutionerne, pleje- og ældrecentre samt sundheds- og forebyggelsesinstitutionerne (figur 2.17).
- Tilslutningen er endnu mindre, når udsagnet om samarbejdets betydning for fagligheden skærpes til, at *'inddragelsen af foreninger og frivillige i institutionens / indsatsens aktiviteter har bidraget til at løfte det faglige niveau'*. Dette udsagn er det kun hver

tredje institution, der er helt eller delvist enig i og igen mindst i Faxe Kommune (figur 2.16a og bilagstabel 2.18). Tilslutningen til dette udsagn er også mindst blandt børneinstitutionerne (figur 2.17).

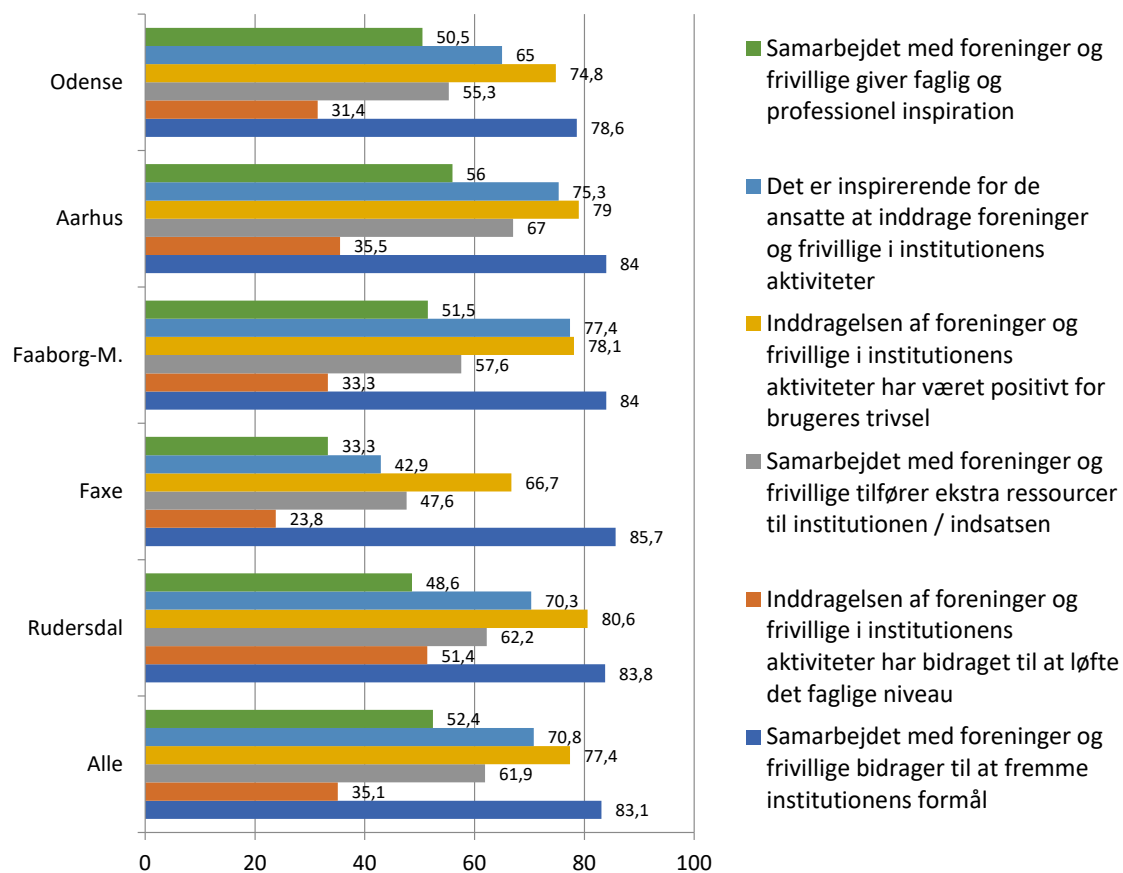
De først nævnte udsagn, som institutionerne har forholdt sig til, er 'positive' i forhold til værdien af et samarbejde mellem kommunale institutioner og foreninger og frivillige. Institutionerne blev imidlertid også bedt om at forholde sig til flere mere kritiske udsagn. Hvordan var tilslutningen til disse udsagn?

- Størst tilslutning er der til udsagnet, at *'det kræver ekstra tid og ressourcer at samarbejde med foreninger og frivillige'*. Dette udsagn er tre ud af fire institutioner helt eller delvist enig i. På tværs af kommunerne er der små forskelle på tilslutningen til udsagnet (figur 2.16b og bilagstabel 2.21). Det er interessant, at det især er de institutioner, som vurderer samarbejdet mest positivt (se ovenstående), som samtidig mener, at det kræver tid og ressourcer, mens de institutionstyper, der ser mere forbeholdent på samarbejdet, især børneinstitutioner, i mindst grad synes, at samarbejdet kræver tid og ressourcer (figur 2.17b).
- Forholdsvis mange – lidt under halvdelen – af institutionerne er enige i udsagnet, at *'foreninger og frivillige mangler kendskab til institutionens / indsatsens opgaver og arbejdsmåder'*, og det gælder i lidt højere grad i Faaborg-Midtfyn Kommune end i de øvrige kommuner (figur 2.16b og bilagstabel 2.23). Mellem institutionstyperne er der forholdsvis små forskelle på holdningen til udsagnet (figur 2.17b).
- Det er imidlertid meget få institutioner, som tilslutter sig udsagnet, at *'frivillige skaber usikkerhed hos institutionens / indsatsens ansatte'*. Kun godt hver tiende institution er enig i udsagnet. Dog noget højere blandt institutionerne i Aarhus Kommune og Faxe Kommune end i de øvrige kommuner (figur 2.16b og bilagstabel 2.24). Der er små forskelle mellem institutionstyperne på holdningen til udsagnet (figur 2.17b).
- Mindst tilslutning er der til udsagnet, at *'den tid, institutionen / indsatsen bruger på samarbejde med foreninger og frivillige, kunne være brugt bedre på andre aktiviteter og formål'*. Det tilslutter færre end hver tiende institution (af dem som har et samarbejde) sig helt eller delvist (figur 2.16b og bilagstabel 2.16). Der er næsten ingen forskelle på tilslutningen til udsagnet mellem kommunerne og mellem de forskellige institutionstyper.

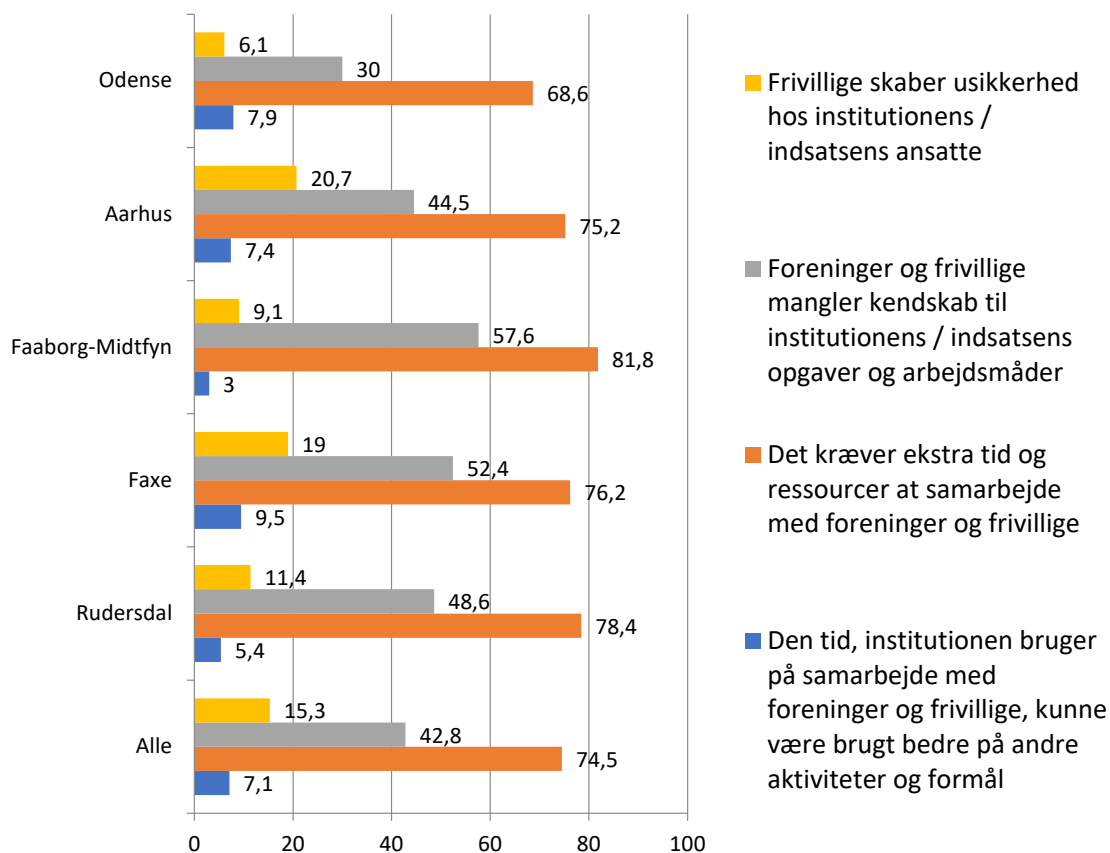
Nogle af udsagnene vedr. institutionernes vurdering af samarbejdet indgik også i den tilsvarende undersøgelse i 2016. En sammenligning af svarene viser, at tilslutningen til de positive udsagn om samarbejdets værdi var en anelse højere i 2016 end i 2018. Dette gælder for alle udsagnene, men forskellene er forholdsvis små. Forskellen er dog tydelig i nogle af kommunerne. Således er der en forskel på mere end ti procentpoint i tilslutningen til udsagnet, at *'samarbejdet med foreninger og frivillige bidrager til at fremme institutionens formål'* blandt institutionerne i Odense Kommune (87 pct. i 2016 og 79 pct. i 2018). Tilsvarende forskelle finder vi på nogle af udsagnene i Faaborg-Midtfyn Kommune, Faxe Kommune og Rudersdal Kommune (bilagstabel 2.25).

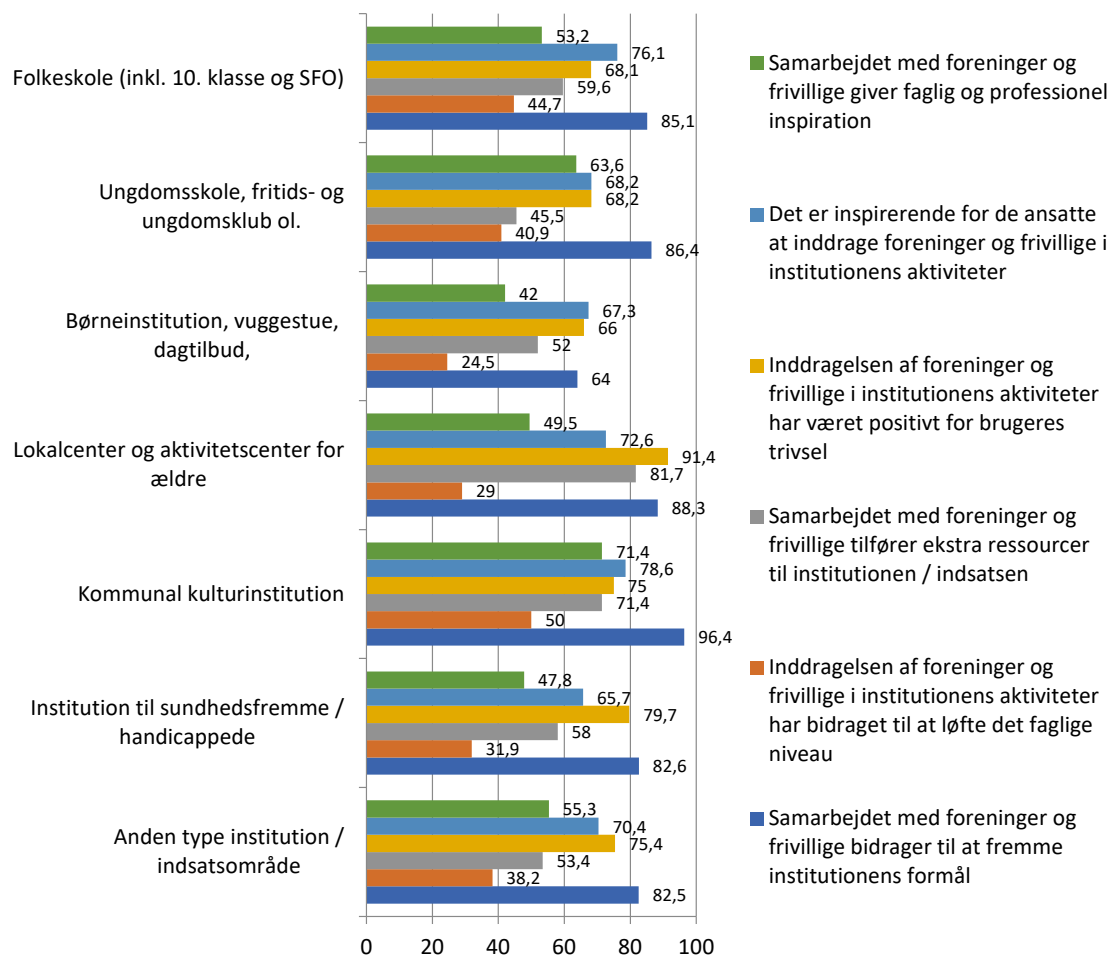
Figur 2.16a. De kommunale institutioners vurdering af samarbejdet mellem institutionen og foreninger og frivillige. Andelen som er 'helt enig' eller 'delvis enig' i udsagnene, opdelt på kommuner (pct.).

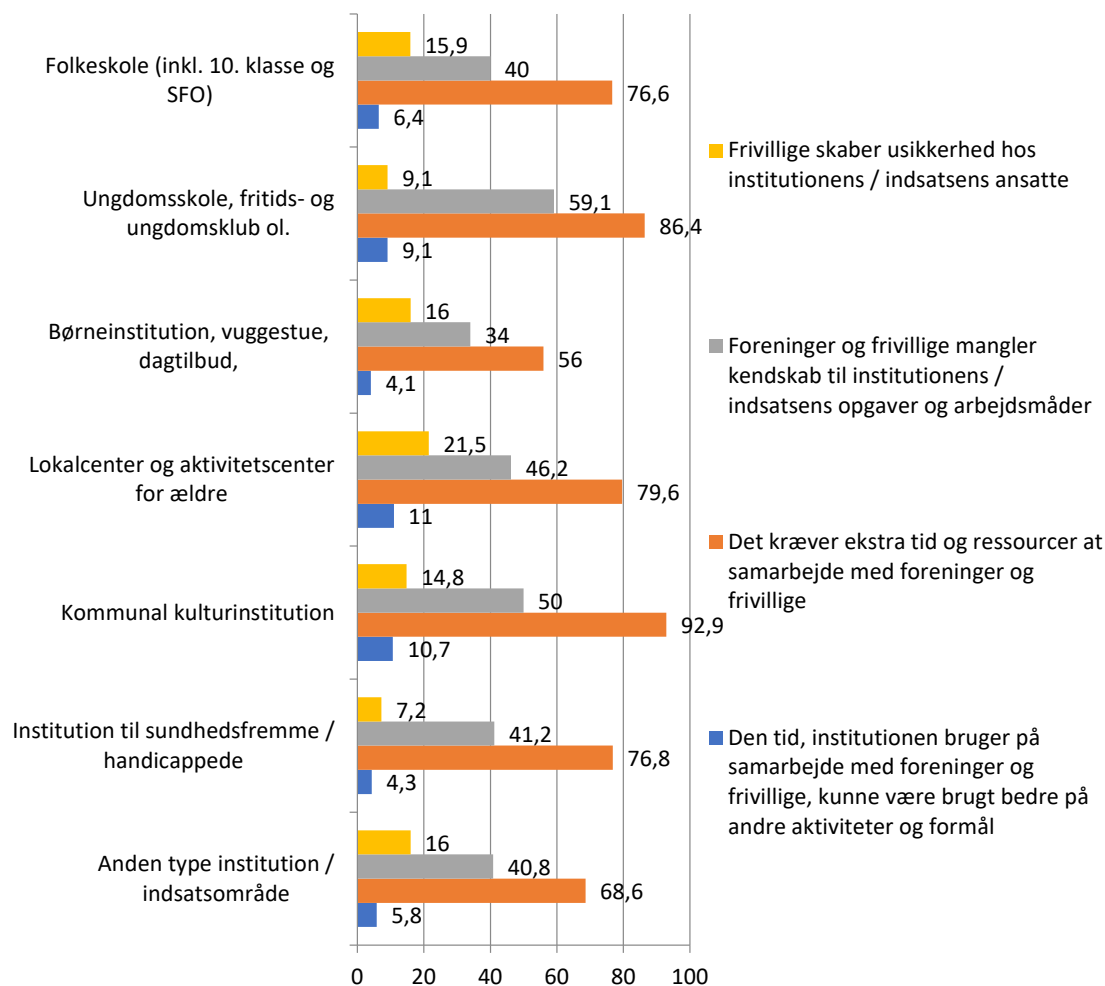
Figur 2.16b. De kommunale institutioners vurdering af samarbejdet mellem institutionen og foreninger og frivillige. Andelen som er 'helt enig' eller 'delvis enig' i udsagnene, opdelt på kommuner (pct.).

Figur 2.17a. De kommunale institutioners vurdering af samarbejdet mellem institutionen og foreninger og frivillige. Andelen som er 'helt enig' eller 'delvis enig' i udsagnene, opdelt på institutionstyper (pct.).

Figur 2.17b. De kommunale institutioners vurdering af samarbejdet mellem institutionen og foreninger og frivillige. Andelen som er 'helt enig' eller 'delvis enig' i udsagnene, opdelt på institutionstyper (pct.).

Uddybende svar om institutionernes vurdering af samarbejdet

I spørgeskemaet havde foreningerne mulighed for to steder at uddybe deres svar og vurderinger af samarbejdet med foreninger og frivillige. Det første spørgsmål lød, *'hvilke gode erfaringer har institutionen / indsatsen med samarbejdet med foreninger og frivillige?'*. Det andet spørgsmål lød, *'hvad er de største udfordringer ved samarbejdet med foreninger og frivillige?'*

De uddybende svar, hvor institutionerne med egne ord kunne give deres vurdering af samarbejdet med foreninger og frivillige, viser på den ene side, at mange kommunale institutioner ser meget positivt på samarbejdet med frivillige. På den anden side er det også forbundet med flere – oplevede – udfordringer (bilagstabel 2.40).

De fleste af de uddybende svar udtrykker en positiv værdi ved samarbejdet med frivillige. Institutionerne forholder sig næsten udelukkende til de frivillige og kun i få tilfælde omtaler de en forening, som der samarbejdes med.

- Mange institutioner har beskrevet de aktiviteter, som de frivillige står for, og som ofte ikke kunne gennemføres uden de frivilliges hjælp. På grund af de frivillige har institutionen nogle tilbagevendende aktiviteter, den ellers ikke ville have haft.
- Flere fremhævede også, at de frivillige 'tilfører noget andet', fordi de ikke får løn for arbejdet, fordi de ikke er professionelle, og fordi '*de har et stort drive og mange gode ideer*', som en institutionsleder skriver.
- Der er også institutioner, som synes, at de frivillige er gode rollemodeller. Det er dog især børne- og ungeinstitutioner, der nævner dette. Andre institutioner har givet udtryk for, at de frivillige '*kan skabe nærvær og vække gode følelser hos beboerne*' eller at de '*bringer dejlig stemning med ind i huset*'. Tilsvarende skriver en leder, '*det er prikken over i't i dagligdagen. Giver masser af gode oplevelser for beboerne, pårørende og personalet*'.
- Flere har nævnt, at de frivillige kan stå for opgaver og aktiviteter, som den kommunale institution ikke kan eller må. '*Frivillige tilbud kan være et supplement til den sociale indsats, og kan være forebyggende, hvor der ikke er et socialt problem, som man kan få hjælp til i socialforvaltningen*'. En anden skriver, at '*frivillige har et andet syn på vore brugere*'.
- Andre synes, at de frivillige bidrager med kompetencer og faglighed, som institutionen ikke selv har.
- Enkelte peger også på, at de frivillige bidrager til at knytte bånd til lokalsamfundet eller borgere uden for institutionen. '*Det giver inspiration udefra. At borgerne føler sig som en del af lokalsamfundet*'.

Mange af institutionerne peger imidlertid også på udfordringer og problemer ved samarbejdet med frivillige og foreninger:

- For det første nævner mange, at det er tids- og ressourcekrævende:
  - '*Kræver tid*' (mange skriver dette).
  - '*De forventer at bliver serviceret*' (flere nævner det men ikke så mange som antallet der nævner, at det kræver tid).
  - '*De frivillige, der kommer her, har alle sociale problemer, og derfor skal vi bruge en del tid på at sikre deres trivsel*' (få skriver således).
- For det andet nævner enkelte – men ikke mange – at samarbejdet i nogle tilfælde er vanskeligt, fx
  - '*At de frivillige ikke altid tilpasser sig situationen med beboerne / er omstillingsparate*'.
  - '*Når enkeltpersoner (fx som bisidder) opleves at 'fylde meget' i en sag eller have en egen agenda, og som kan være vanskelig eller tidskrævende for den ansatte at samarbejde med*'.

- For det tredje er der en del institutioner, som synes, at de frivillige mangler viden om og forståelse for institutionens målgruppe og de krav, der er til institutionen, fx
  - *'At de ikke altid kender til, hvor svage beboerne er på plejehjemmet. Med tiden og i forbindelse med flere fælles aktiviteter får de indsigt'.*
  - *'At finde et match som gør, at der er respekt og ordentlighed i omgangen med de ældre og personalet'.*
  - *'Manglende faglig forståelse for beboernes sårbarhed'.*
  - *'At der ind i mellem ikke er nogen viden om de rammer, vi arbejder efter, herunder med tavshedspligt, kontakt til borgere osv.'*
- For det fjerde er der også institutioner, som mener, at holdningen og kulturen på institutionen og hos medarbejderne skal ændres, fx
  - *'Kulturen på plejehjemmene. Denne skal ændres så medarbejderne kommer til at se de frivillige som en ressource'.*
  - *'Medarbejderne er ikke frivillighedsparate, det prioriteres ikke at sætte tid af til at kvalificere medarbejderne til opgaven'.*
  - *'At få skabt en holdning og en erkendelse hos alle medarbejdere, kollegiale tilbud og ledelse om at det er muligt at afgive magt og få et reelt samarbejde med borgerne baseret på tillid og gensidig respekt'.*
  - *'Medarbejdernes modstand / utryghed er det en skjult besparelse'.*
- For det femte giver en del institutioner udtryk for, at det er svært at rekruttere frivillige og foreninger, fx
  - *'Det er svært at få frivillige til faste aktiviteter, de tænker mest på ad hoc opgaver'.*
  - *'At få dem involveret. Der er stærke områder omkring os, som tager alle de frivillige'.*
  - *'At finde gode støttebeboere, skabe kontinuitet. Det kan være personbåret'.*
  - *'At finde ud af, hvilke aktiviteter der er egnede til at blive varetaget af frivillige'.*
- For det sjette er en del institutioner inde på, at der er behov for særlige rammer for samt ledelse af de frivillige, men andre synes også, at det er svært, fx
  - *'Der er blandt en ældre gruppe af frivillige et manglende ønske om at inddrage nye frivillige eller foreninger. Det kan være svært at have en inviterende og imødekommende kultur, når ældre frivillige modarbejder intentionen om at åbne op'.*
  - *'Vores Venskabsforening er vældig god til at komme med en masse forslag (og det kan både vi og beboerne rigtig godt selv), men når det kommer til den praktiske udførelse, har de ikke rigtig tid. De frivillige vil typisk gerne med til "det sjove"'.*
  - *'Uforudsigelighed'.*
  - *'At frivillige og de professionelle har klare og adskilte ansvarsområder OG samarbejder om borgerens bedste'.*
  - *'Det er os der tager initiativ til samarbejder og os der skal styre den'.*
  - *'Det er vigtigt at afstemme forventninger til hinanden og have klare rammer og aftaler for opgaver og omfang'.*

- *'Vores organisatoriske strukturer og arbejdsgange spænder til tider ben for de frivilliges engagement og for gennemførelsen af aktiviteter'.*

2.8. Foreningers og frivilliges initiativ til samarbejde samt deltagelse i planlægningen og gennemførelse af opgaver og aktiviteter

Samarbejdet mellem kommunale institutioner og foreninger og frivillige går ofte ud på, at en forening eller en gruppe af frivillige står for eller hjælper med gennemførelsen af konkrete opgaver og aktiviteter i den pågældende institution. Men forud for aktiviteten kan foreningerne og de frivillige have været initiativtagere til aktiviteten og deltaget i forberedelsen og planlægningen af aktiviteterne. Her skal vi se på, i hvilken omfang foreningerne og de frivillige – ifølge de kommunale institutioners vurdering – har været involveret i disse forskellige sider af samarbejdet.

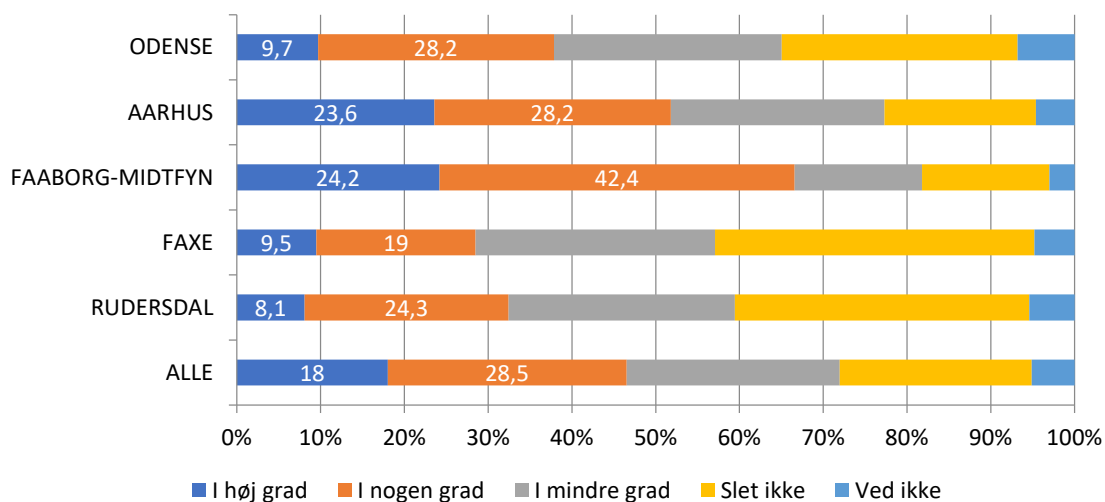
Færre end hver fjerde kommunale institution svarer, at foreninger og frivillige i høj grad tager initiativ til samarbejde med institutionen. Der er dog endnu flere, som svarer 'i nogen grad' på spørgsmålet, så det samlet set er omkring halvdelen af institutionerne, som svarer, at foreningerne og de frivillige i 'høj grad' eller i 'nogen grad' tager initiativ til et samarbejde. Der er dog betydelige forskelle mellem kommunerne på dette spørgsmål. Ifølge de kommunale institutioner tager foreninger og frivillige i meget højere grad initiativ til et samarbejde i Aarhus Kommune og Faaborg-Midtfyn Kommune end i Odense Kommune, Faxe Kommune og Rudersdal Kommune (figur 2.18 og bilagstabel 2.26), og foreninger og frivillige tager øjensynligt i meget højere grad initiativ til et samarbejde på de kommunale pleje- og ældrecentre end de gør inden for de øvrige institutionstyper (figur 2.19).

Andelen af kommunale institutioner, som har svaret, at foreninger og frivillige deltager i planlægningen af aktiviteter på institutionen, er på samme niveau, som andelen der tager initiativ til et samarbejde. Igen sker dette i meget højere grad i Aarhus Kommune og Faaborg-Midtfyn Kommune end i de øvrige tre kommuner, som undersøgelsen omfatter (figur 2.20 og bilagstabel 2.27). Det er også især de kommunale plejecentre- og ældrecentre, som svarer, at frivillige og foreninger deltager i planlægningen af aktiviteter på institutionen, mens det i meget lille grad sker på de kommunale børneinstitutioner og ungdomsskoler, ungdomsklubber mv. (figur 2.21).

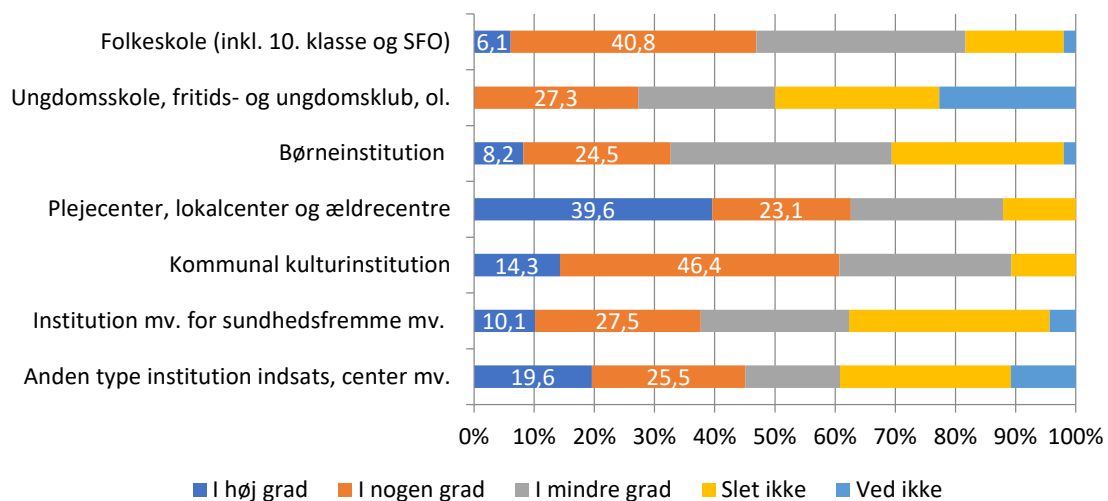
Selvom alle de kommunale institutioner, som har besvaret disse spørgsmål, tidligere har svaret, at de har et samarbejde med foreninger eller frivillige, og samarbejdet blev præciseret som 'samarbejder om konkrete aktiviteter, opgaver, problemstillinger, målgrupper eller emner, som enten institutionen eller en forening beskæftiger sig med', så svarer en femtedel af de kommunale institutioner, at foreninger og frivillige ikke deltager i gennemførelsen af aktiviteter på institutionen. Det er kun knap hver fjerde institution, der svarer 'i høj grad', mens hver tredje svarer 'i nogen grad'. Der er store forskelle mellem kommunerne på andelen af institutionerne, som svarer, at foreninger og frivillige i høj grad eller nogen grad deltager i gennemførelsen af aktiviteter på institutionerne: Mindst er denne form af samarbejde blandt de kommunale institutioner i Faxe Kommune (omkring hver fjerde) og Faaborg-Midtfyn Kom-

mune (to ud af fem) og størst i Rudersdal Kommune (to ud af tre) (figur 2.22 og bilagstabel 2.28). Det er især på de kommunale kulturinstitutioner og pleje- og ældrecentre, at foreninger og frivillige i høj grad eller nogen grad står for aktiviteter (figur 2.23).

Figur 2.18. Andel af kommunale institutioner, som svarer, at foreninger eller frivillige TAGER INITIATIV til aktiviteter på institutionen, opdelt på kommuner (pct.)

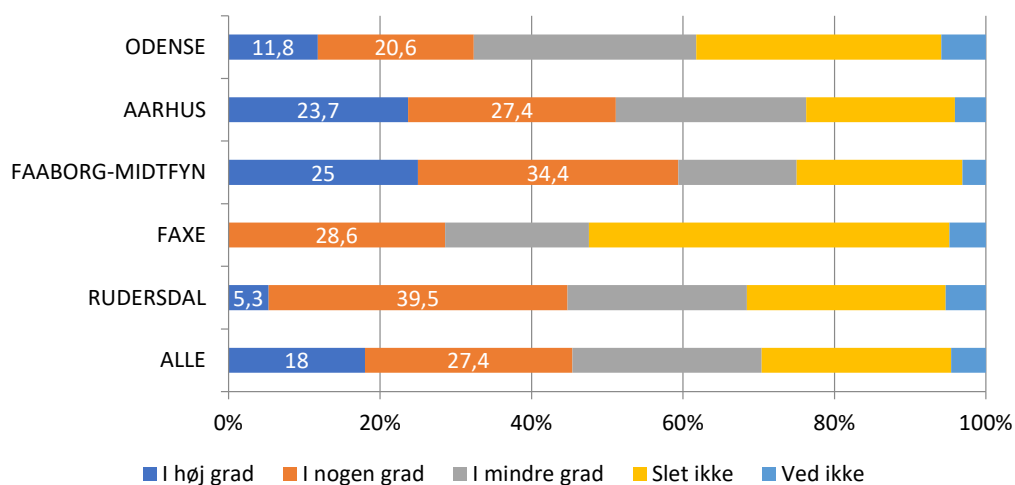

Tabel 2.19. Andel af kommunale institutioner, som svarer, at foreninger eller frivillige TAGER INITIATIV til aktiviteter på institutionen, opdelt på institutionstyper (pct.)

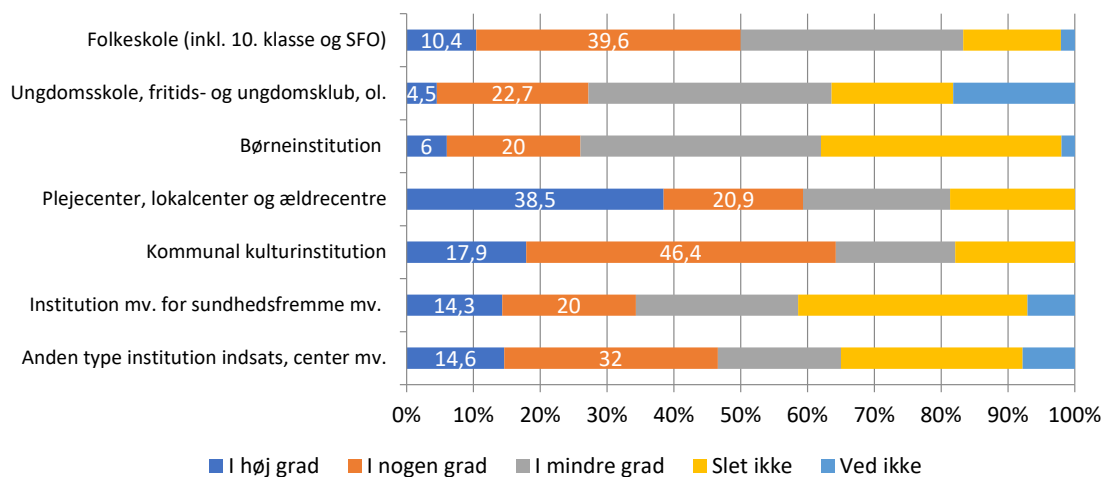

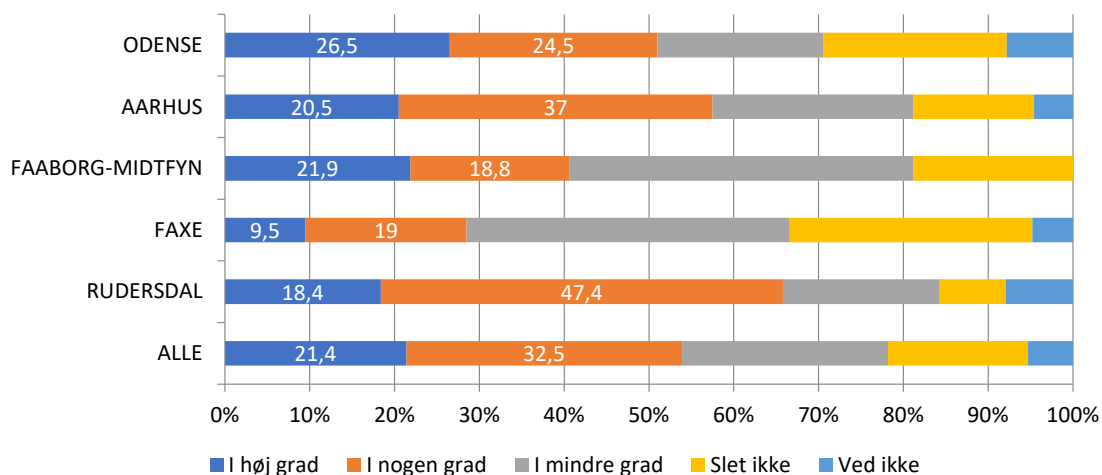
Figur 2.20. Andel af kommunale institutioner, som svarer, at foreninger og frivillige står for eller deltager i PLANLÆGNINGEN af aktiviteter på institutionen, opdelt på kommuner (pct.)

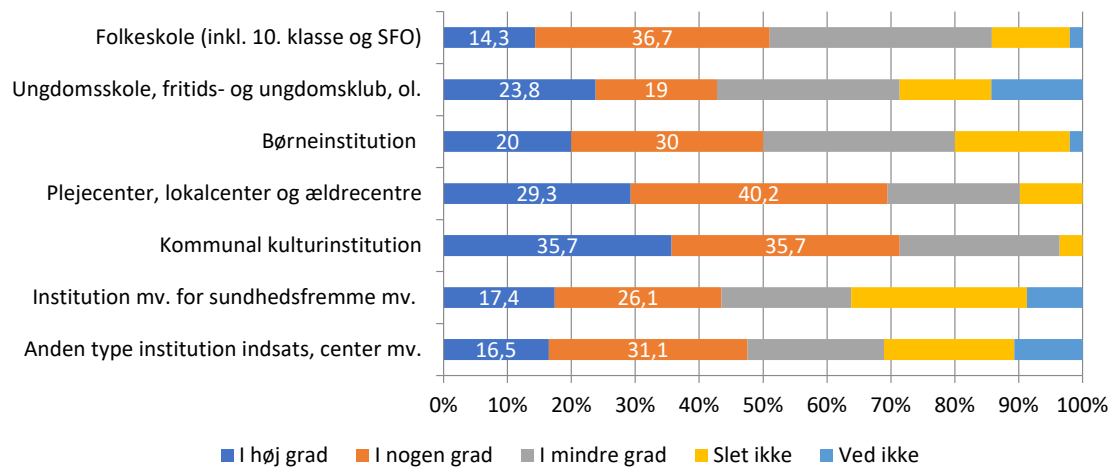
Figur 2.21. Andel af kommunale institutioner, som svarer, at foreninger og frivillige står for eller deltager i PLANLÆGNINGEN af aktiviteter på institutionen, opdelt på institutionstyper (pct.)

Figur 2.22. Andel af kommunale institutioner, som svarer, at foreninger og frivillige STÅR FOR ELLER DELTAGER I GENNEMFØRELSEN AF AKTIVITETER på institutionen, opdelt på kommuner (pct.)

Figur 2.23. Andel af kommunale institutioner, som svarer, at foreninger og frivillige STÅR FOR ELLER DELTAGER I GENNEMFØRELSEN AF AKTIVITETER på institutionen, opdelt på institutionstyper (pct.)

2.9. Hvorfor har institutionen ikke et samarbejde med foreninger og frivillige?

Som tidligere vist svarede mere end to ud af tre af de kommunale institutioner, at de på tidspunktet for besvarelsen af spørgeskemaet havde et samarbejde med en forening eller med frivillige. Men hvorfor er der institutioner, der har valgt ikke at samarbejde med foreninger og frivillige? Det fik disse institutioner mulighed for at svare på ved at forholde sig til en række udsagn om forskellige mulige årsager dertil.

Omkring hver fjerde af de kommunale institutioner, der ikke har et samarbejde med en forening eller frivillige, er enig (helt eller delvist) i udsagnet, at institutionen ikke prioriterer et sådant samarbejde. Der er små forskelle mellem kommunerne, men andelen er dog lavere i Faaborg-Midtfyn Kommune end i de øvrige fire kommuner. Der er imidlertid store forskelle mellem institutionstyperne på hvor stor en andel, der giver dette svar. Halvdelen af folkeskolerne, der ikke har et samarbejde, angiver dette svar, mens ingen af pleje- og ældrecentre begrunder det manglende samarbejde dermed. Man skal imidlertid huske, at disse svar fra både folkeskoler og plejecentre bygger på meget få svar (henholdsvis 4 og 2), da næsten alle af disse to institutionstyper har svaret, at de har et samarbejde (figur 2.25 og figur 2.26 samt bilagstabel 2.29).

Fire ud af fem kommunale institutioner, der ikke har et samarbejde med foreninger og frivillige, begrunder det bl.a. med, at *'der ingen foreninger eller frivillige er, som der for tiden er relevant at inddrage i institutionens aktiviteter'*. En lidt højere andel giver denne begrundelse i Faaborg-Midtfyn Kommune og forholdsvis lidt færre i Aarhus Kommune end gennemsnittet for institutionerne. Det er især besvarelser for 'anden type institution', der tilslutter sig dette udsagn (figur 2.27 og 2.28 samt bilagstabel 2.30).

Derimod er der næsten ingen kommunale institutioner, der ikke har et samarbejde, som er 'helt enig' i udsagnet, at *'det er for besværligt at samarbejde med foreninger og frivillige'*, men hver femte af institutionerne er dog 'delvis enig' i udsagnet. Der er små forskelle mellem kommunerne og mellem institutionstyper på tilslutningen til dette udsagn (figur 2.29 og 2.31 samt bilagstabel 2.31).

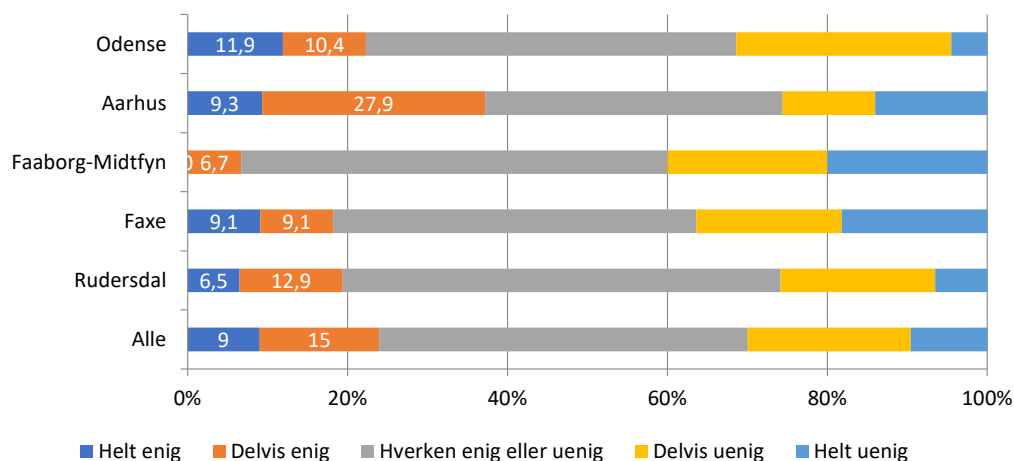
Forholdsvis få af institutionerne begrunder det manglende samarbejde med, at *'institutionen ikke har aktiviteter eller opgaver, som det er relevant at samarbejde om med foreninger og frivillige'*. Godt hver tiende af institutionerne, der ikke har et samarbejde, er helt enig i udsagnet, men omkring tyve pct. er dog delvis enig. Begrundelsen får i meget højere grad tilslutning i Faaborg-Midtfyn Kommune end i Rudersdal Kommune og i meget højere grad blandt pleje- og ældrecentre, institutioner for sundhedsfremme samt 'anden type institution' end blandt de øvrige institutionstyper (figur 2.31 og 2.32 samt bilagstabel 2.32).

Knap halvdelen af de institutioner, der ikke har et samarbejde, begrunder det med, at institutionen ikke har de nødvendige ressourcer til at indgå i et samarbejde med foreninger og frivillige. Det er især et udsagn, som får tilslutning i Aarhus Kommune og Faxe Kommune, mens meget få institutioner er enige i udsagnet i Rudersdal Kommune. Mellem institutionstyperne er der forholdsvis små forskelle på tilslutningen til dette udsagn (figur 2.33 og 2.34 samt bilagstabel 2.33).

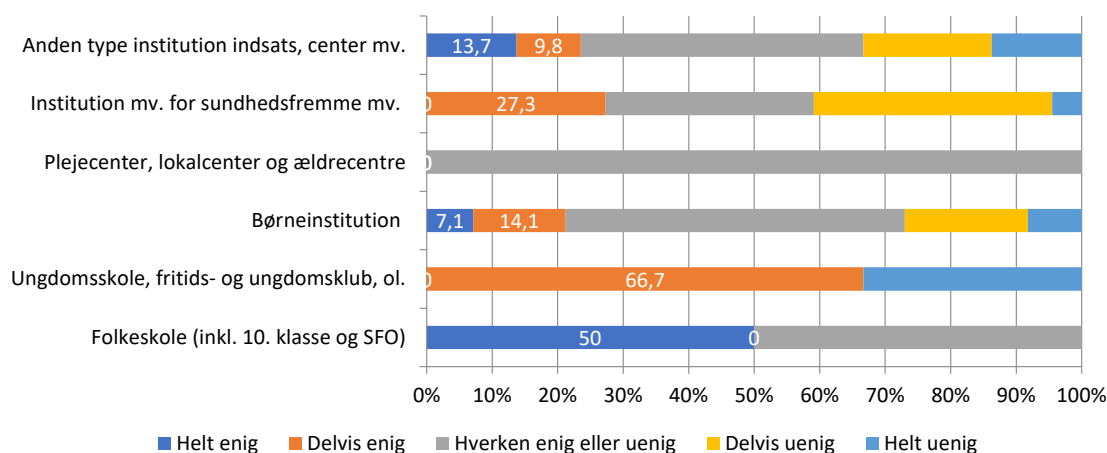
Størst tilslutning til de forskellige begrundelser for ikke at have et samarbejde med for-

eninger og frivillige er der til udsagnet, at institutionen ikke har eller har meget begrænset kontakt til foreninger og frivillige. Det svarer næsten to ud af tre af de institutioner, der ikke har et samarbejde. Mellem kommunerne er der små forskelle på dette. Det er især børneinstitutioner og plejecentre (men meget få der ikke har et samarbejde) og institutioner for sundhedsfremme, der tilslutter sig udsagnet (figur 2.35 og 2.36 samt bilagstabel 2.34).

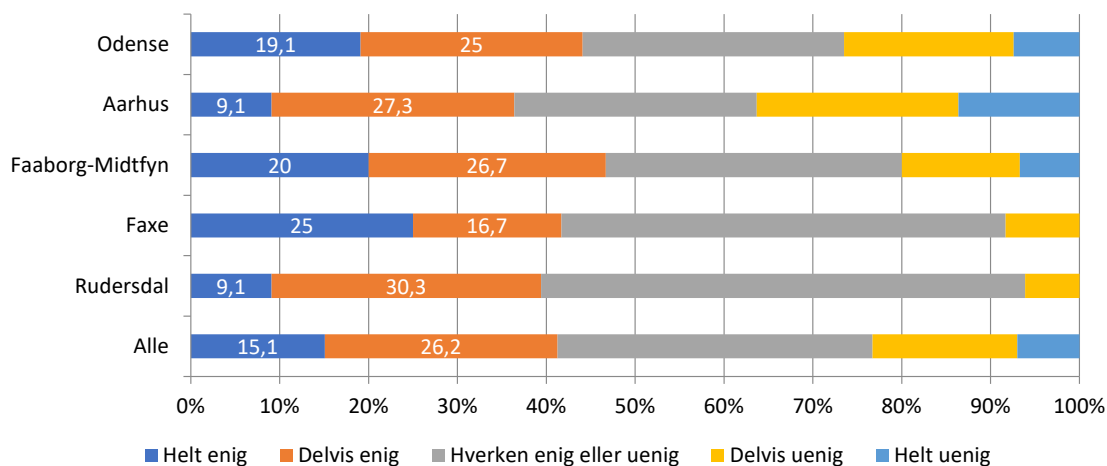
Figur 2.25. Begrundelser for ikke at samarbejde med foreninger og frivillige hos kommunale institutioner, der ikke havde et samarbejde, da spørgeskemaet blev besvaret. Andelen af institutionerne, som er enig i følgende udsagn: 'Institutionen / indsatsen prioriterer det ikke at inddrage foreninger og frivillige i institutionens / indsatsområdets aktiviteter'. Svarfordeling opdelt på kommuner (pct.)

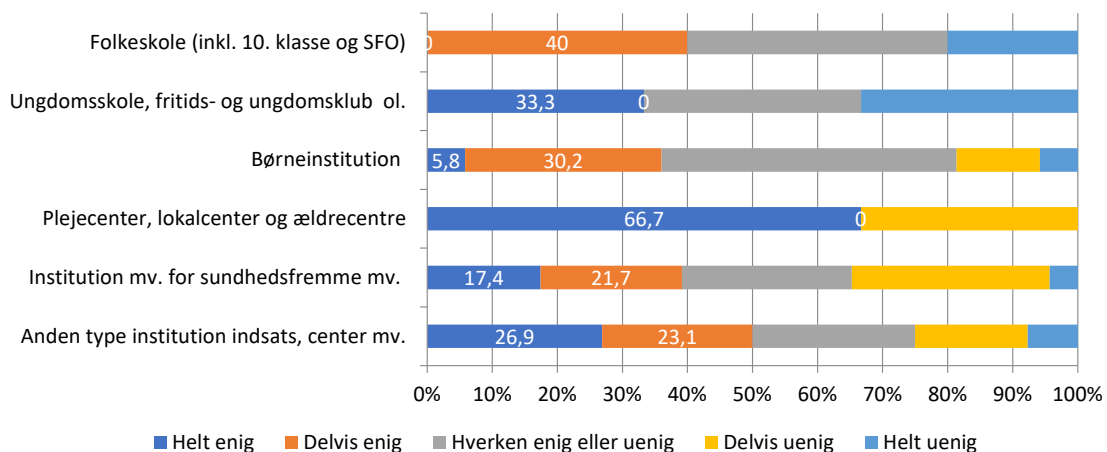
Figur 2.26. Begrundelser for ikke at samarbejde med foreninger og frivillige hos kommunale institutioner, der ikke havde et samarbejde, da spørgeskemaet blev besvaret. Andelen af institutionerne, som er enig i følgende udsagn: 'Institutionen / indsatsen prioriterer det ikke at inddrage foreninger og frivillige i institutionens / indsatsområdets aktiviteter'. Svarfordeling opdelt på institutionstyper (pct.)

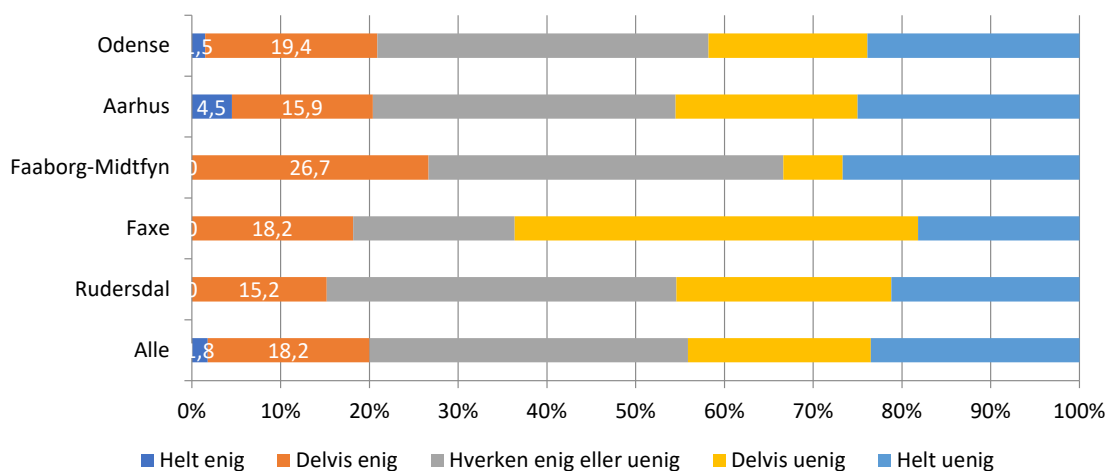
Figur 2.27. Begrundelser for ikke at samarbejde med foreninger og frivillige hos kommunale institutioner, der ikke havde et samarbejde, da spørgeskemaet blev besvaret. Andelen af institutionerne, som er enig i følgende udsagn: 'Der er ingen foreninger eller frivillige, som det for tiden er relevant at inddrage i institutionens / indsatsområdets aktiviteter'. Svarfordeling opdelt på kommuner (pct.)

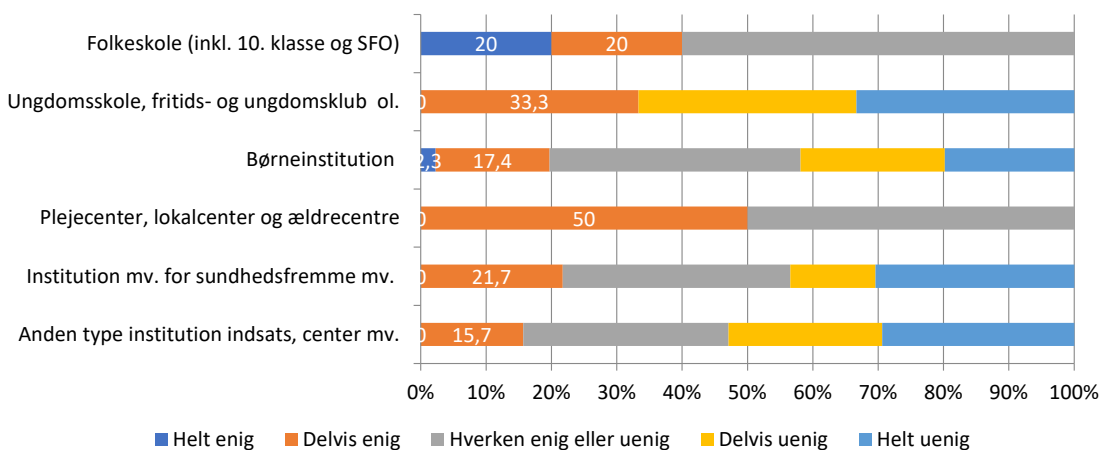
Figur 2.28. Begrundelser for ikke at samarbejde med foreninger og frivillige hos kommunale institutioner, der ikke havde et samarbejde, da spørgeskemaet blev besvaret. Andelen af institutionerne, som er enig i følgende udsagn: 'Der er ingen foreninger eller frivillige, som det for tiden er relevant at inddrage i institutionens / indsatsområdets aktiviteter'. Svarfordeling opdelt på institutionstyper (pct.)

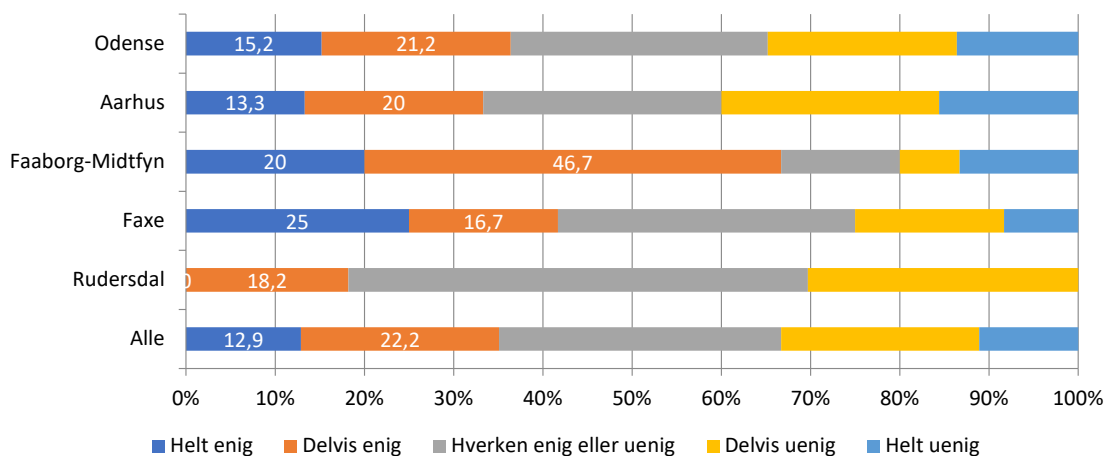
Figur 2.29. Begrundelser for ikke at samarbejde med foreninger og frivillige hos kommunale institutioner, der ikke havde et samarbejde, da spørgeskemaet blev besvaret. Andelen af institutionerne, som er enig i følgende udsagn: 'Institutionen / indsatsområdet synes, at det er for besværligt at samarbejde med foreninger og frivillige'. Svarfordeling opdelt på kommuner (pct.)

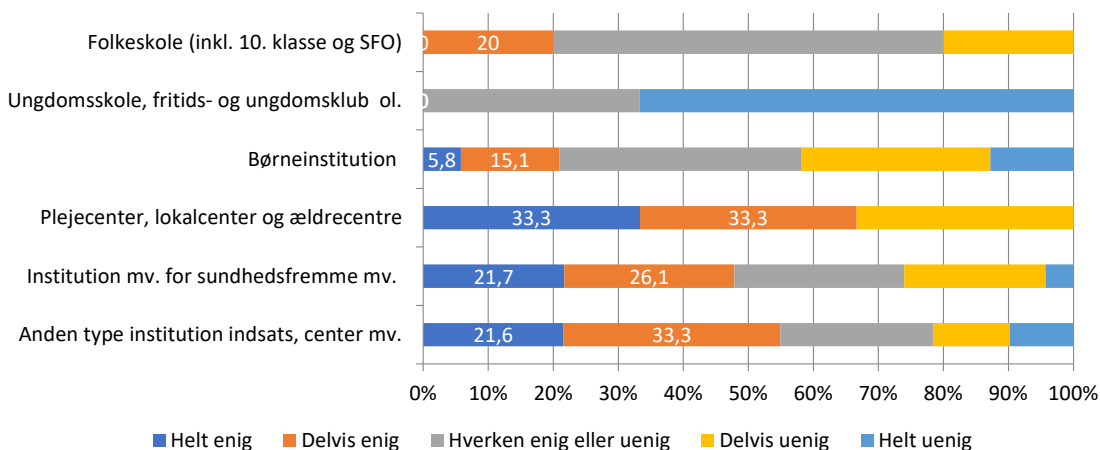
Figur 2.30. Begrundelser for ikke at samarbejde med foreninger og frivillige hos kommunale institutioner, der ikke havde et samarbejde, da spørgeskemaet blev besvaret. Andelen af institutionerne, som er enig i følgende udsagn: 'Institutionen / indsatsområdet synes, at det er for besværligt at samarbejde med foreninger og frivillige'. Svarfordeling opdelt på institutionstyper (pct.)

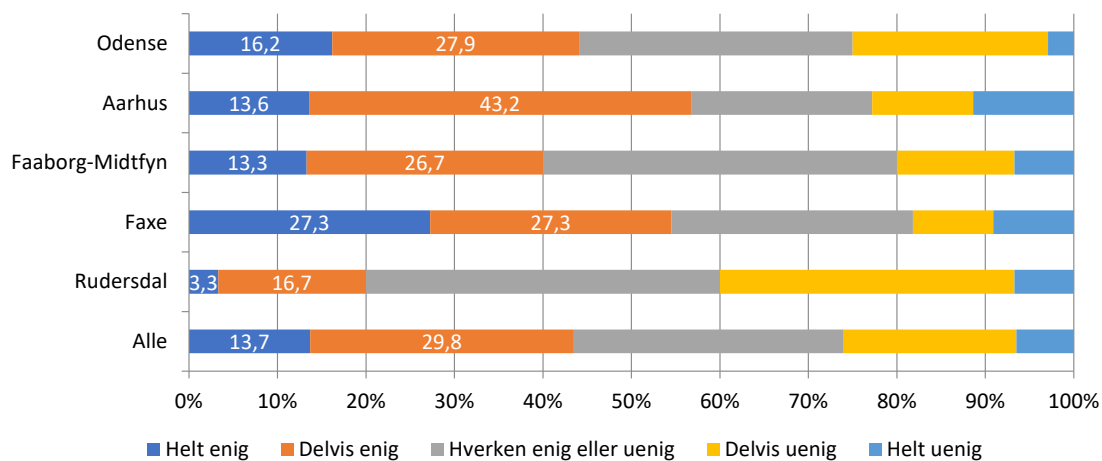
Figur 2.31. Begrundelser for ikke at samarbejde med foreninger og frivillige hos kommunale institutioner, der ikke havde et samarbejde, da spørgeskemaet blev besvaret. Andelen af institutionerne, som er enig i følgende udsagn: 'Der er ingen aktiviteter eller opgaver i institutionen / indsatsområdet, som det er relevant at samarbejde med foreninger og frivillige om'. Svarfordeling opdelt på kommuner (pct.)

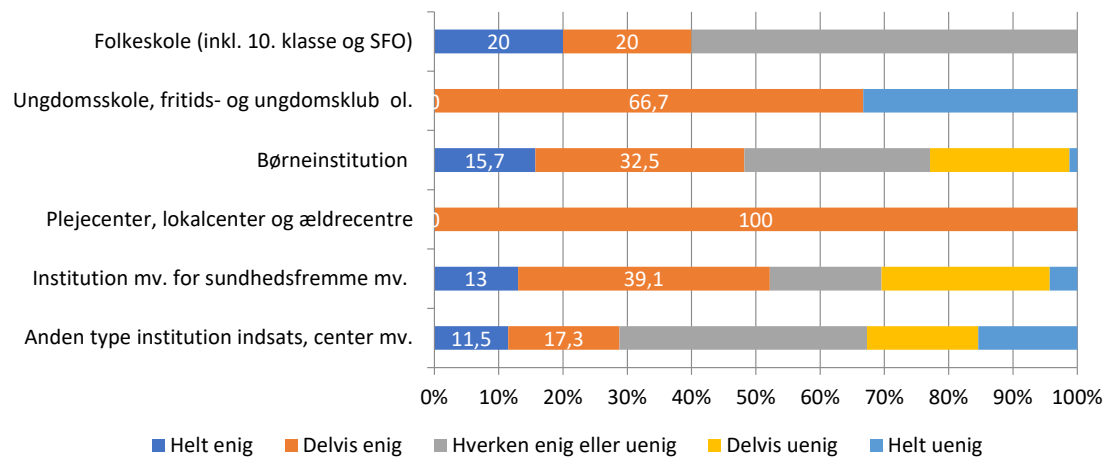
Figur 2.32. Begrundelser for ikke at samarbejde med foreninger og frivillige hos kommunale institutioner, der ikke havde et samarbejde, da spørgeskemaet blev besvaret. Andelen af institutionerne, som er enig i følgende udsagn: 'Der er ingen aktiviteter eller opgaver i institutionen / indsatsområdet, som det er relevant at samarbejde med foreninger og frivillige om'. Svarfordeling opdelt på institutionstyper (pct.)

Figur 2.33. Begrundelser for ikke at samarbejde med foreninger og frivillige hos kommunale institutioner, der ikke havde et samarbejde, da spørgeskemaet blev besvaret. Andelen af institutionerne, som er enig i følgende udsagn: 'Institutionen / indsatsområdet har ikke de nødvendige ressourcer (økonomi og arbejdstid) til at indgå i et samarbejde med foreninger og frivillige'. Svarfordeling opdelt på kommuner (pct.)

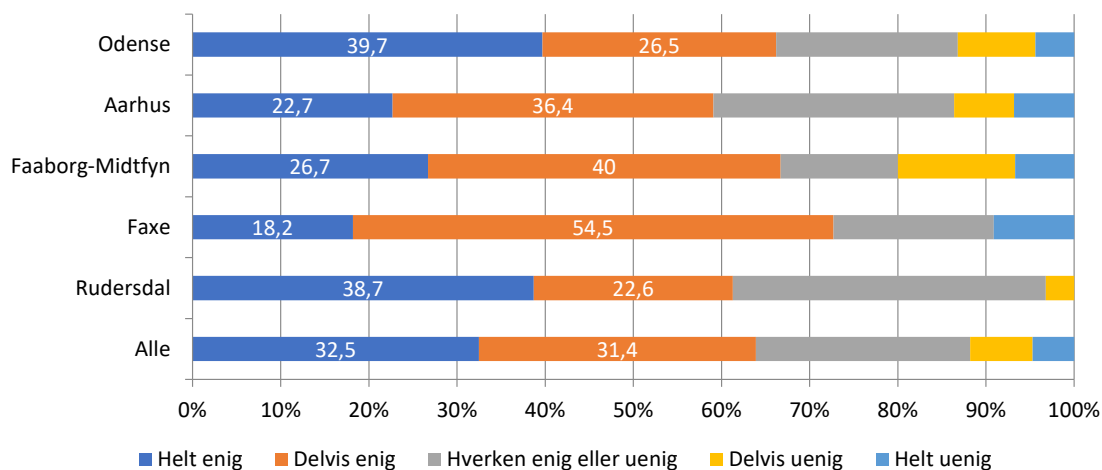

Figur 2.34. Begrundelser for ikke at samarbejde med foreninger og frivillige hos kommunale institutioner, der ikke havde et samarbejde, da spørgeskemaet blev besvaret. Andelen af institutionerne, som er enig i følgende udsagn: 'Institutionen / indsatsområdet har ikke de nødvendige ressourcer (økonomi og arbejdstid) til at indgå i et samarbejde med foreninger og frivillige'. Svarfordeling opdelt på institutionstyper (pct.)

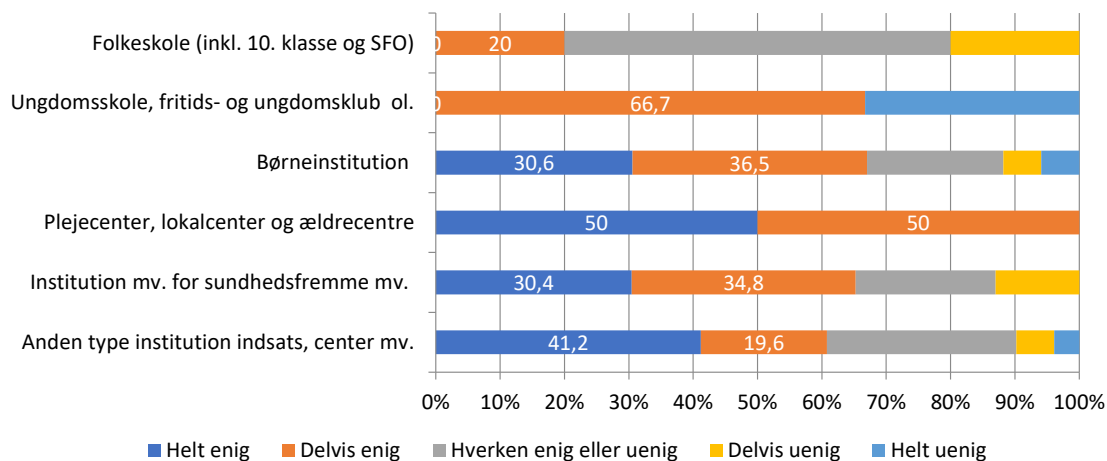

Figur 2.35. Begrundelser for ikke at samarbejde med foreninger og frivillige hos kommunale institutioner, der ikke havde et samarbejde, da spørgeskemaet blev besvaret. Andelen af institutionerne, som er enig i følgende udsagn: 'Institutionen / indsatsområdet har ingen eller meget begrænset kontakt til foreninger og frivillige'. Svarfordeling opdelt på kommuner (pct.).

Figur 2.36. Begrundelser for ikke at samarbejde med foreninger og frivillige hos kommunale institutioner, der ikke havde et samarbejde, da spørgeskemaet blev besvaret. Andelen af institutionerne, som er enig i følgende udsagn: 'Institutionen / indsatsområdet har ingen eller meget begrænset kontakt til foreninger og frivillige'. Svarfordeling opdelt på institutionstyper (pct.).

2.10. Holdninger til samarbejdet med foreninger og frivillige.

Til sidst skal vi se på de kommunale institutioners overordnede holdning til samarbejdet med foreninger og frivillige. Dette spørgsmål har alle institutioner – både dem som har et samarbejde og dem som ikke samarbejder med foreninger og frivillige – fået mulighed for at besvare.

Helt overordnet ser de kommunale institutioner positivt på et større samarbejde med foreninger og frivillige. Fire ud af fem af institutionerne har sat kryds ved 'meget enig' eller 'enig' i udsagnet. Der er meget små forskelle mellem kommunerne, men standpunktet får dog lidt mindre tilslutning blandt institutionerne i Odense Kommune. Mindst tilslutning får standpunktet blandt børneinstitutionerne (figur 2.37 og 2.38 samt bilagstabel 2.35).

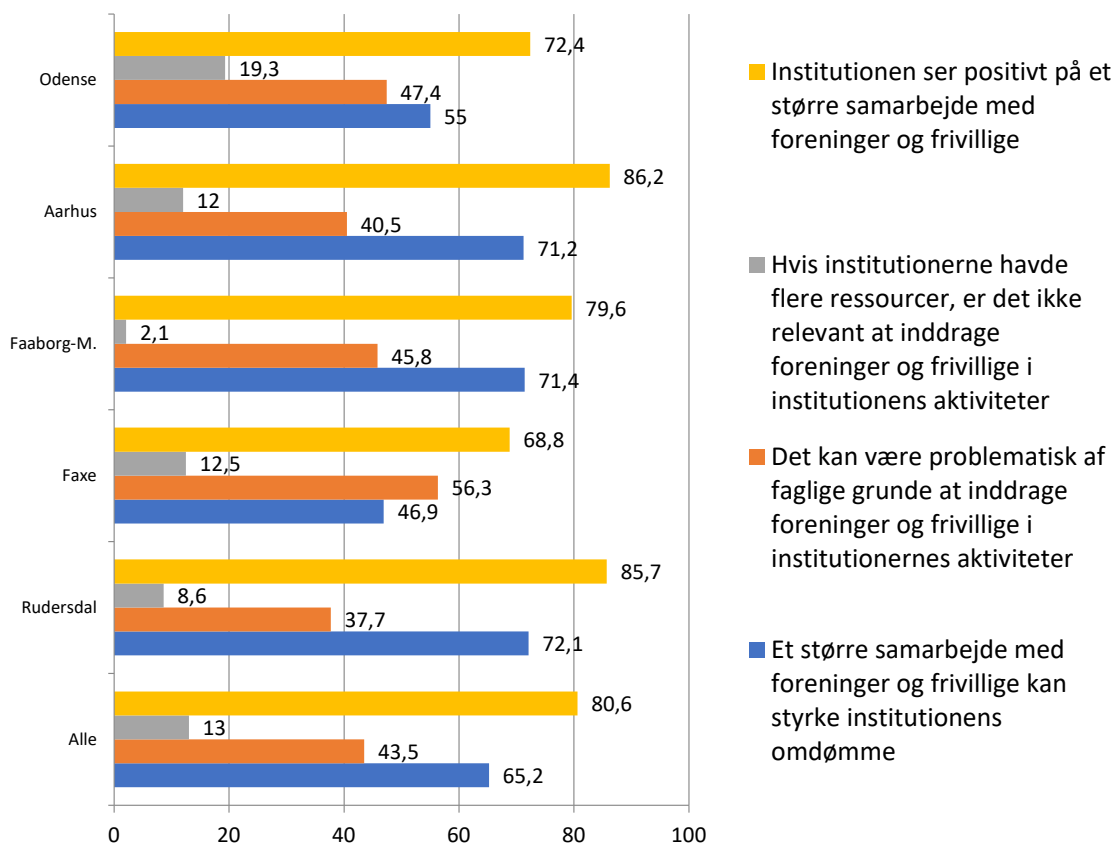
Lidt færre, men dog to ud af tre, tilslutter sig standpunktet, at *'et større samarbejde med foreninger og frivillige kan styrke institutionens / indsatsens omdømme'*. Dette standpunkt får betydeligt mindre tilslutning blandt institutionerne i Faxe Kommune og Odense Kommune end i de øvrige tre kommuner. Tilslutningen til standpunktet er mindre blandt børneinstitutioner og 'anden institutionstype' end blandt de øvrige institutionstyper (figur 2.37 og 2.38 samt bilagstabel 2.38).

Mange af institutionerne ser dog også kritisk på samarbejdet ud fra faglige grunde. Omkring halvdelen af institutionerne er således enig i standpunktet, at *'det kan være problematisk af faglige grunde at inddrage foreninger og frivillige i institutionens / indsatsens aktiviteter'*. Det er især institutionerne i Faxe Kommune og børneinstitutionerne, som tilslutter sig dette standpunkt (figur 2.37 og 2.38 samt bilagstabel 2.37).

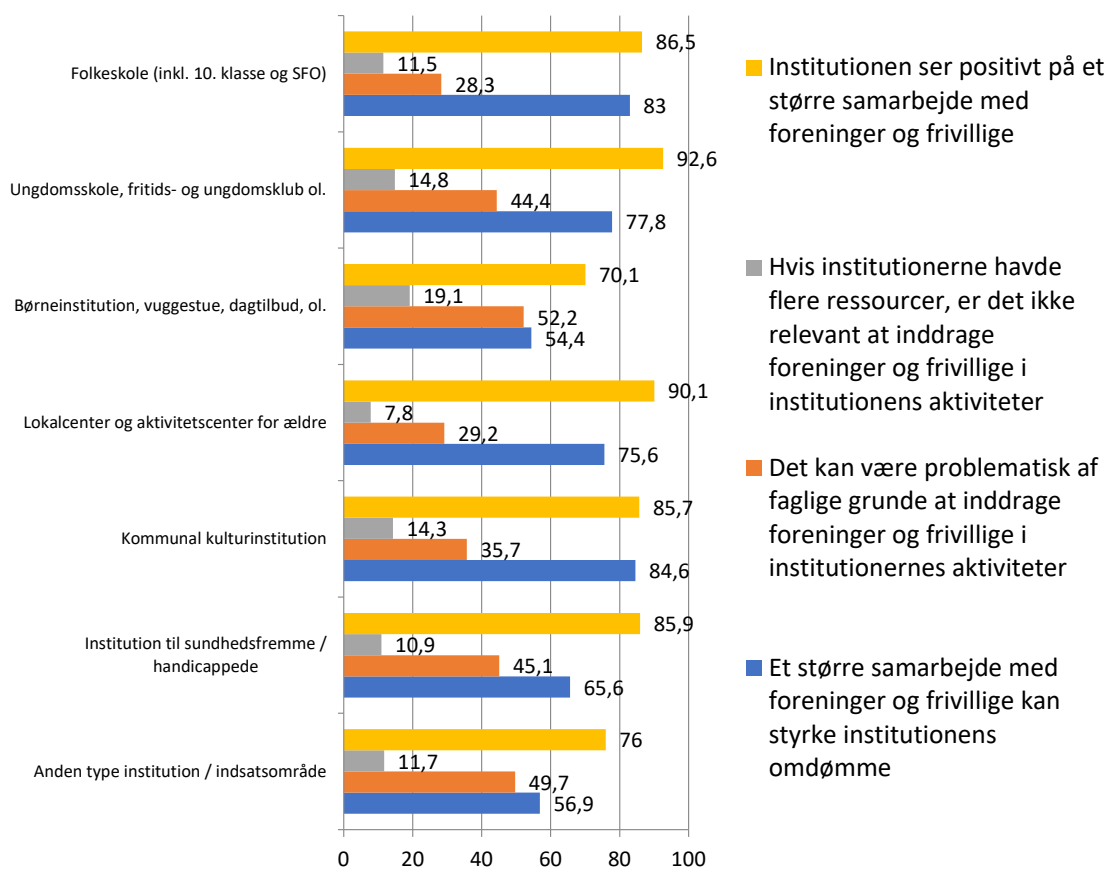
Men det er meget få institutioner, der tilslutter sig standpunktet, at *'hvis institutionen havde flere ressourcer, er det ikke relevant at inddrage foreninger og frivillige i institutionens / indsatsens aktiviteter'*. Kun godt hver tiende institution er enig i standpunktet. Meget få institutioner i Faaborg-Midtfyn Kommune tilslutter sig standpunktet. Børneinstitutionerne tilslutter sig i lidt højere grad standpunktet, end de øvrige institutionstyper gør (figur 2.37 og 2.38 samt bilagstabel 2.36).

En sammenligning af de kommunale institutioners holdning til samarbejdet i 2018 med holdningen i 2016, hvor institutionerne forholdt sig til de samme standpunkter, viser, at der i begge undersøgelser var en meget stor tilslutning til de to først nævnte standpunkter, men tilslutningen er dog lidt lavere i 2018 end i 2016. Og undlader vi at tage Aarhus Kommune med i sammenligningen, er der et ret markant fald i den positive holdning til samarbejdet. Fx var 89 pct. af institutionerne i Odense Kommune enige (helt eller delvist) i standpunktet, at *'Institutionen ser positivt på et større samarbejde med foreninger og frivillige'*. Denne andel var i 2018 faldet til 72 pct. Et tilsvarende fald i tilslutningen til standpunktet finder vi i Faaborg-Midtfyn Kommune og Faxe Kommune men ikke i Rudersdal Kommune, hvor tilslutningen til standpunktet er større i 2018 end i 2016. Det er i alle institutionstyper vi finder dette mindre fald i tilslutningen til standpunktet (figur 2.37 og 2.38 samt bilagstabel 2.39).

Figur 2.37. Andel af kommunale institutioner som er 'helt enig' eller 'enig' i fire standpunkter om samarbejdet mellem kommunale institutioner og foreninger og frivillige. Svarfordeling opdelt på kommuner (pct.)

Figur 2.38. Andel af kommunale institutioner som er 'helt enig' eller 'enig' i fire standpunkter om samarbejdet mellem kommunale institutioner og foreninger og frivillige. Svarfordeling opdelt på institutionstyper (pct.)

DEL 3

Sammenfatning og perspektivering

Analyserne i denne rapport er en del af forskningsprojektet 'Samspillet mellem den frivillige og den kommunale sektor', der med økonomisk støtte fra Nordea-fonden gennemføres i samarbejde med Faaborg-Midtfyn Kommune, Faxe Kommune, Rudersdal Kommune, Odense Kommune og Aarhus Kommune. Projektets overordnede formål er at øge kendskabet til de fordele og ulemper, som knytter sig til forskellige samarbejdsformer mellem det frivillige og det offentlige og herigennem bidrage til drøftelser af, hvordan samarbejdet mellem de to sektorer kan udvikles i fremtiden.

Analysen bygger på to spørgeskemaundersøgelser, som blev gennemført i efteråret 2018. Den første undersøgelse omfatter alle foreninger i de fem kommuner. Den anden undersøgelse omfatter alle kommunale institutioner, centre og indsatsområder, der potentielt kan have et samarbejde med foreninger og frivillige. Formålet med de to undersøgelser er a) at kortlægge omfanget og karakteren af samarbejdet mellem kommunale institutioner og foreninger og frivillige, b) belyse holdningen til samarbejdet, c) afdække udviklingen i samarbejdet siden 2016, hvor tilsvarende undersøgelser blev gennemført, samt d) at komme med forklaringer på forskellene i samarbejdets udbredelse og karakter.

Spørgeskemaet til foreningerne blev sendt til alle kendte foreninger, der har en mailadresse. I alt 4181 foreninger fordelt på de fem kommuner modtog det digitale spørgeskema, som blev besvaret – helt eller delvist – af 44 pct.. Forholdsvis flest i Odense Kommune og forholdsvis færrest i Aarhus Kommune. I analyserne af foreningerne skelnes der mellem fem foreningstyper: *Idrætsforeninger*; *kultur- og fritidsforeninger*; *velfærdsforeninger* (en samlet betegnelse for foreninger, der tilbyder undervisning og folkeoplysning i fritiden, sociale foreninger samt foreninger for forebyggelse og sundhed), *bolig- og lokalforeninger* samt *interessesforeninger* (en samlet betegnelse for foreninger, hvis primære mål er at varetage og samle borgere om politiske mål, faglige og erhvervsmæssige mål, religiøse mål, grønne mål ol.).

Institutionsundersøgelsen omfatter i princippet alle kommunale institutioner, centre og forholdsvis faste indsatsområder, hvor et samarbejde med foreninger og frivillige kunne være aktuelt. Spørgeskemaet blev sendt til 1179 institutioner, centre, indsatsområder mv. (i det følgende omtalt som 'institutioner'), som medarbejdere i de fem kommuner identificerede ud fra retningslinjer, som forskerne havde udstukket. 60 pct. af disse institutioner besvarede spørgeskemaet – helt eller delvist. Forholdsvis flest i Aarhus, Rudersdal og Faxe og færrest i Faaborg-Midtfyn og Odense. De kommunale institutioner er i analysen opdelt i følgende institutionstyper: *Folkeskoler, ungdomsskoler og ungdomsklubber, børne- og ungeinstitutioner* (især daginstitutioner), *pleje- og ældrecentre, kulturinstitutioner, sundheds- og forebyggelsescentre* samt '*anden institutionstype*'.

I denne afsluttende del af rapporten har vi på tværs af de to undersøgelser sammenfattet og perspektiveret resultaterne i otte punkter.

1. Samarbejdets omfang

Hovedparten af foreningerne har en eller anden form for samarbejde med en kommunal institution (og center eller indsatsområde) eller kommunal forvaltning. 43 pct. af alle foreningerne har et samarbejde med en eller flere kommunale institutioner, og hvis samarbejdet med en eller flere kommunale forvaltninger medregnes, er det 57 pct., der har et samarbejde. Det

største samarbejde finder vi blandt velfærdsforeningerne og det mindste blandt lokal- og boligforeningerne og interesseforeningerne.

Hvor udbredt er samarbejdet med foreninger og frivillige så i de kommunale institutioner? På tværs af de fem kommuner svarede 71 pct., at de har et samarbejde med foreninger eller frivillige, og yderligere 8 pct. svarede, at de tidligere har haft et samarbejde. Mellem kommunerne er der imidlertid væsentlige forskelle på dette. Mens 82 pct. af de kommunale institutioner i Aarhus i 2018 svarede, at de samarbejder med foreninger og frivillige, gjaldt det kun 55 pct. i Rudersdal Kommune, 62 pct. i Odense Kommune, 65 pct. i Faxe Kommune og 72 pct. i Faaborg-Midtfyn Kommune.

Mellem 90 og 100 pct. af institutionerne inden for folkeskolen (folkeskole og SFO), de kommunale kulturinstitutioner (ungdomsskole, bibliotek, musikskole og idræts- og fritidsfaciliteter) samt ældreinstitutioner har et samarbejde med foreninger og frivillige. Noget mindre er andelen af institutioner, som har samarbejde, på børneinstitutionsområdet (vuggestuer, børnehaver, specialinstitutioner samt dagtilbud generelt), på sundheds- og forebyggelsesområdet og på andre typer af kommunale indsatser. Dette svarmønster fandt vi også i 2016, og det går igen – med enkelte undtagelser – i alle de fem kommuner, som undersøgelsen omfatter.

Langt de fleste kommunale institutioner, centre og indsatsområder har således et samarbejde med foreninger og frivillige, og de fleste foreninger svarer tilsvarende, at de har et samarbejde med enten en kommunal institution eller en forvaltning. Men de fleste af disse samarbejder udgør en forholdsvis lille del af henholdsvis institutionens og foreningens aktiviteter. Den tilsvarende undersøgelse i 2016 viste, at det var en mindre del af de samarbejdende foreninger, der vurderede, at 'samarbejdet udgør en stor del af foreningens arbejde' (Levinsen og Ibsen, 2017: 49).

Svarene i denne undersøgelse viser endvidere, at en del af de foreninger, der har svaret, at de har et samarbejde, ikke har et samarbejde om gennemførelse af konkrete aktiviteter. Mange institutioner har altså gode relationer til foreninger og frivillige og omvendt, men det konkrete samarbejde, hvor der samarbejdes om mål og aktiviteter, er forholdsvis begrænset. Der synes altså at være et potentiale for et større samarbejde i 'dybden', dvs. mellem den enkelte institution og forening eller frivillige.

Det gælder især på børne- og ungeområdet, at andelen af institutionerne, der har et samarbejde med en forening eller frivillig, er meget lavere end på de øvrige indsatsområder. Det fandt vi også i 2016, og det har ikke ændret sig siden da. Undersøgelsen kan ikke give en entydig forklaring på dette, men det er sandsynligt, at det skyldes en kombination af tre forklaringer. For det første er det muligt, at målgruppen (mindre børn) og de aktiviteter, der foregår i især daginstitutionerne, gør det vanskeligere at integrere frivillige og foreninger i institutionernes aktiviteter end i fx skolerne, hvor undervisningen i højere grad er færdighedsorienteret, og børnene er så store, at de ikke bliver utrygge ved personer, de ikke kender så godt. For det andet kan det lavere samarbejde blandt børneinstitutionerne skyldes, at personalet ser mindre positivt på et samarbejde, end man gør på andre institutionsområder, hvilket denne undersøgelse bekræfter. For det tredje er det et område, hvor der ikke er en mangeårig tradition for at bruge frivillige, som der er på plejecentrene, og der er heller ikke en lovgivning som forpligter institutionerne til et samarbejde, som der er på folkeskoleområdet (med folkeskolelovens Åben Skole).

2. Udviklingen i samarbejdet

En analyse af udviklingen i samarbejdet viser, at der fra 2016 til 2018 har været en lille tilbagegang i foreningers samarbejde med skoler og med daginstitutioner mv. (her afgrænset til en sammenligning i Odense Kommune, Faaborg-Midtfyn Kommune, Faxe Kommune og Rudersdal Kommune). Da vi i 2018 spurgte lidt anderledes vedr. samarbejdet med andre institutionstyper, kan vi ikke belyse udviklingen på velfærds- og sundhedsinstitutioner samt kulturinstitutioner.

Spørgsmålene om foreningens samarbejde med kommunale institutioner blev også stillet i foreningsundersøgelser i 2004 og 2010. Ved at sammenligne resultaterne derfra kan vi se, at andelen af foreningerne, der havde et samarbejde med en skole og en børne- og ungeinstitution, voksede fra 2004 til 2010, men andelen stagnerede fra 2010 til 2016, og nu ser det ud til, at andelen af samarbejdende foreninger var lavere i 2018 end i 2016.

Tilsvarende viser sammenligningen af svarene fra de kommunale institutioner i henholdsvis 2016 og 2018 (i de fire nævnte kommuner, hvor vi kan sammenligne med resultaterne fra den tilsvarende undersøgelse i 2016), at der har været en mindre men dog tydelig tilbagegang i samarbejdets udbredelse.

Det er tankevækkende, at der ikke kan konstateres en vækst i samarbejdet i den periode, hvor samskabelse har stået højt på kommunernes dagsorden. Men det er muligt, at tilbagegangen eller stagnationen skyldes, at nogle foreninger og institutioner har valgt ikke at fortsætte samarbejde, fordi de på baggrund af deres erfaringer dermed vurderer, at den tid, der skal investeres i samarbejdet, ikke står mål med den værdi det giver.

3. Hvem samarbejdes der med?

Hvem samarbejder med hvem? Her ser vi først på, hvilke institutionstyper foreningerne samarbejder med, og dernæst hvordan samarbejds mønstret ser ud, når man spørger institutionerne.

Det varierer betydeligt, hvilke institutionstyper de forskellige foreningstyper samarbejder med.

- Det er især skolerne, som foreningerne samarbejder med (17 pct.), og dette gælder især for idrætsforeningerne (hver tredje).
- 11 pct. af foreningerne har et samarbejde med daginstitutioner, fritidsklubber eller andre børne- og ungdomsinstitutioner, og det gælder især for idrætsforeninger.
- 13 pct. har et samarbejde med en institution på ældreområdet, og det er som forventet især velfærdsforeningerne.
- 10 pct. af foreningerne har et samarbejde med en sundheds- og forebyggelsesinstitution, og det er også især velfærdsforeningerne.
- 13 pct. af foreningerne har et samarbejde med en kommunal kulturinstitution, og det er naturligt nok især kultur- og fritidsforeninger, men dog også forholdsvis mange velfærdsforeninger.
- 41 pct. af foreningerne svarer, at de har et samarbejde med en kommunal forvaltning.

Det er dog sandsynligvis primært et samarbejde om adgang til lokaler og faciliteter samt kommunale tilskud, mens samarbejdet med en forvaltning om konkrete aktiviteter og projekter efter alt at dømme ikke er så udbredt.

Dette mønster findes i alle de fem medvirkende kommuner.

Hvem samarbejder de kommunale institutioner med?

- På tværs af de forskellige institutionstyper er de mest almindelige samarbejdspartner de sociale foreninger, som godt halvdelen af de kommunale institutioner samarbejder med.
- Halvdelen af institutionerne benytter eller samarbejder med frivillige uden en foreningstilknytning.
- Lidt færre samarbejder med en eller flere idrætsforeninger.
- Andelen, som samarbejder med de andre foreningstyper, er omkring hver fjerde institution.

Der er dog store forskelle mellem kommunerne på andelen af institutionerne, centrene og indsatsområderne, der samarbejder med de forskellige foreningstyper, hvilket kan hænge sammen med kommunens størrelse og typer af kommunale institutioner, som den pågældende kommune har.

Der er – naturligt nok – meget store forskelle på, hvilke foreningstyper de forskellige institutionstyper samarbejder med:

- Folkeskolerne samarbejder bredt med forskellige foreningstyper, men især med idrætsforeninger, kulturforeninger og børne- og ungeforeninger.
- Ungdomsskolerne og kommunale ungdoms- og fritidsklubber samarbejder ligeledes især med idrætsforeninger, kulturforeninger og børne- og ungeforeninger, men også forholdsvis meget med borger- og boligforeninger.
- Børne- og ungeinstitutioner samarbejder især med frivillige uden en foreningstilknytning og dernæst idrætsforeninger og sociale foreninger, men samarbejder forholdsvis lidt med børne- og ungeforeninger.
- Plejecentre og lokalcentre for ældre samarbejder ligeledes primært med frivillige uden en foreningstilknytning samt de sociale foreninger, men samarbejder også forholdsvis meget med kulturforeninger.
- De kommunale kulturinstitutioner (biblioteker, museer, musikskole mv.) samarbejder især – som man kunne forvente – med kulturforeninger, men også med frivillige uden en foreningstilknytning og sociale foreninger.
- Sundheds- og forebyggelsesinstitutionerne samarbejder primært med sociale foreninger og dernæst med frivillige uden en foreningstilknytning samt idrætsforeninger og sundheds- og patientforeninger. Men det er dog overraskende, at det kun er hver tredje af disse institutioner, der har et samarbejde med en sundheds- og patientforening.

Der er således et tydeligt sammenfald mellem den enkelte institutions mål, opgaver og målgrupper og den enkelte forenings aktiviteter og primære målgrupper. Men billedet er ikke så entydigt. Eksempelvis har mange plejecentre et samarbejde med kulturforeninger og sociale foreninger. Det tyder på, at der er mange samarbejdsmuligheder, hvis man har øje for det.

4. Hvem tager initiativ til samarbejdet?

Ifølge foreningerne er det primært foreningerne, som har taget initiativ til samarbejdet med de kommunale institutioner, mens de kommunale forvaltninger spiller en lille rolle som initiativtagere. Dette svarmønster afviger imidlertid fra institutionernes svar på det samme spørgsmål. Ifølge de kommunale institutioner er initiativet til samarbejdet først og fremmest kommet fra institutionens ledelse og medarbejdere. Noget færre, ca. hver tredje institution, svarer, at initiativet (bl.a.) kom fra en forening, og omkring hver fjerde institution svarer, at initiativet (bl.a.) kom fra lokale borgere og frivillige. Dette svarmønster gjorde sig i store træk gældende for alle institutionstyper, bortset fra skolerne, som i højere grad end de øvrige institutionstyper svarede, at foreningerne har taget initiativet til samarbejdet.

På et andet spørgsmål svarede hver fjerde kommunale institution, at foreninger og frivillige i høj grad *'tager initiativ til samarbejde'* med institutionen. En tilsvarende andel svarede, at foreninger og frivillige *'deltager i planlægningen af aktiviteter'* på institutionen. Dette gjorde sig især gældende på de kommunale plejecentre- og ældrecentre til forskel fra de kommunale børneinstitutioner og ungdomsskoler, ungdomsklubber mv. Endelig er var det kun hver fjerde institution, der svarede, at foreninger og frivillige *'i høj grad'* deltager i *'gennemførelsen af aktiviteter'* på institutionen, mens hver tredje svarede *'i nogen grad'*. Man skulle have forventet en større andel, da institutionerne tidligere havde svaret, at de har et samarbejde med foreninger eller frivillige, og samarbejdet blev præciseret som *'samarbejder om konkrete aktiviteter, opgaver, problemstillinger, målgrupper eller emner, som enten institutionen eller en forening beskæftiger sig med'*.

Andre undersøgelser har vist, at en væsentlig begrundelse for et stærkere samarbejde mellem kommunale institutioner og foreninger og frivillige er, at det styrker demokratiet med større nærhed til og indflydelse på de kommunale institutioner for borgere og civilsamfund. Men det forudsætter, at foreninger og frivillige ikke bare hjælper med at gennemføre opgaver og aktiviteter, som de ansatte i institutionerne har taget initiativ til og planlagt. Ifølge de kommunale institutioner går en stor del af de konkrete samarbejder kun ud på at gennemføre aktiviteter, uden at foreningerne og de frivillige har været involveret i initiativet til og planlægningen af aktiviteten.

5. Hvad samarbejdes der om?

Foreningerne samarbejder med de kommunale institutioner og forvaltninger om mange aktiviteter. På tværs af de forskellige institutionstyper og foreningstyper er det samarbejde om *'særlige arrangementer'*, der er mest udbredt. Dernæst kommer samarbejde om *'lokaler, faciliteter og rekvisitter'*. Lidt mindre udbredt er samarbejde om *'aktiviteter'* på den enkelte institution, fx at en forening deltager i et undervisningsforløb på en skole, eller frivillige står

for en sangtime på et plejecenter. Forholdsvis få foreninger nævnte, at de samarbejder med en kommunal institution om at få indflydelse på kommunale forhold og beslutninger.

Ifølge de kommunale institutioner er samarbejde om *'faste aktiviteter'* den mest udbredte aktivitetstype. Næstmest udbredt er samarbejde om *'særlige event eller arrangementer'*. Omkring halvdelen af institutionerne svarede, at de samarbejder med foreninger og frivillige om *'korte forløb'* (1 til 3 gange), men en tilsvarende andel har *'længere forløb'* (mere end 3 gange).

Hovedparten af skolerne, der har et samarbejde med foreninger og frivillige, svarede, at de har et samarbejde om korte undervisningsforløb; næsten lige så mange har et samarbejde om aktiviteter i skolefritidsordning; i halvdelen af skolerne deltager frivillige eller foreninger i understøttende undervisning; og i lige så mange skoler deltager frivillige eller foreninger i valgfag. Kun hver femte skole har et samarbejde om længere undervisningsforløb (mere end tre gange).

Sammenfattende viste svarene, at mange af samarbejdsaktiviteterne er forholdsvis faste, men det er i overvejende grad særlige arrangementer og forholdsvis korte forløb, der samarbejdes om, selvom omkring halvdelen af institutionerne har et samarbejde om længere forløb. Derfor tyder resultaterne fra undersøgelsen på, at samarbejdet primært har karakter af at være et supplement.

6. Vurderinger af samarbejdet

Generelt vurderer institutionerne samarbejdet meget positivt. Det store flertal af de institutioner, der har et samarbejde med foreninger eller frivillige, svarede,

- at *'samarbejdet med foreninger og frivillige bidrager til at fremme institutionens / indsatsens formål'*;
- at *'inddragelsen af foreninger og frivillige i institutionens / indsatsens aktiviteter har været positivt for brugernes trivsel'*;
- at *'det er inspirerende for personalet at inddrage foreninger og frivillige i institutionens / indsatsens aktiviteter'*;
- og at *'samarbejdet med foreninger og frivillige tilfører ekstra ressourcer til institutionen / indsatsen'*.

Tilslutningen er imidlertid mere forbeholden, når det gælder udsagnene om, at samarbejdet er fagligt inspirerende og udviklende for institutionerne. Det er dog mere end halvdelen af institutionerne som er *'helt enig'* eller *'delvist enig'* i udsagnet, at *'samarbejdet med foreninger og frivillige giver faglig og professionel inspiration'*. Men kun hver fjerde institution er helt eller delvist enig i, at *'inddragelsen af foreninger og frivillige i institutionens / indsatsens aktiviteter har bidraget til at løfte det faglige niveau'*. Den mest kritiske vurdering vedrører den tid, det kræver at samarbejde med foreninger og frivillige. Tre ud af fire institutioner svarede, at *'det kræver ekstra tid og ressourcer at samarbejde med foreninger og frivillige'*.

På tværs af kommunerne er der små forskelle på vurderingen af samarbejdet. Til gengæld er der forskelle mellem de kommunale indsatsområder. De mindst positive i vurderingen af samarbejdet er børne- og ungeinstitutionerne, selvom de overvejende også vurderer samarbejdet positivt.

I de uddybende åbne svar fra institutionerne nævnes mange eksempler på værdien af at inddrage foreninger og frivillige, men der peges også på udfordringer. For det første opfatter mange samarbejdet som tids- og ressourcekrævende. For andet er der enkelte, som svarede, at det er besværligt at samarbejde med frivillige. For det tredje svarede en del institutioner, at de frivillige mangler viden om og forståelse for institutionens målgruppe og de krav, der er til institutionen. Der er imidlertid også – for det fjerde – institutioner, som mener, at holdningen til et samarbejde med frivillige skal ændres hos medarbejderne. For det femte nævte forholdsvis få, at det er svært at rekruttere frivillige og / eller matche dem med institutionens målgrupper, og for det sjette var en del af institutioner inde på, at der er behov for særlige rammer for samt ledelse af de frivillige, men flere institutioner synes, at det er svært at lede de frivillige.

Selvom institutionerne ser meget positivt på samarbejdet, så er institutionerne forbeholdne overfor synspunktet, at samarbejdet giver faglig inspiration og bidrager til at løfte det faglige niveau, og børneinstitutionerne og sundheds- og forebyggelsesinstitutionerne tilslutter sig i mindre grad dette, end de andre institutionstyper gør. En sådan holdning kan hænge sammen med, at institutionerne og deres repræsentanter ønsker at markere, at der er en forskel mellem de fagprofessionelle og de frivillige. En analyse af den faglige forståelse på skoleområdet og sundhedsområdet viser imidlertid, at der er store forskelle mellem professionsområderne på forståelsen af de frivilliges faglighed (Ibsen et al. 2018).

Institutionerne påskønner de frivilliges engagement, men en del synes, at de frivillige mangler viden om og forståelse for institutionens målgruppe. Derfor – skriver nogle institutionsledere – er der behov for at sætte rammer for de frivilliges indsats og at lede dem. Men det har mange institutionsledere svært ved, fordi de er bange for, at de frivillige så stopper (Kristensen og Ibsen, 2018).

7. Holdninger til samarbejdet

Som beskrevet ovenfor vurderer langt de fleste foreninger deres samarbejde med en eller flere kommunale institutioner og forvaltninger meget positivt. Men mere principielt synes majoriteten af foreninger ikke, at det er deres opgave at bidrage til løsningen af kommunale opgaver. Kun hver tiende forening er entydigt enig i udsagnet, at *'det er naturligt, at foreningerne deltager aktivt i løsningen af kommunale opgaver'*, mens fire gange så mange entydigt tilslutter sig udsagnet, at *'det er ikke foreningernes opgave at bidrage til løsningen af kommunale opgaver'*. Endnu mere udtalt er holdningen til udsagnet, at *'foreningerne bør tilpasse deres aktiviteter til kommunens ønsker og behov for at få kommunale tilskud'*, som kun 5 pct. erklærer sig helt enig i, mens næsten halvdelen af foreningerne er helt enig i det modsatte synspunkt, at *'foreningerne bør ikke indrette deres aktiviteter efter, hvad kommunen vil støtte økonomisk'*. Svarfordelingen er næsten identisk med svarfordelingen på de samme spørgsmål i foreningsundersøgelsen i 2016, og sammenlignes med resultater fra foreningsundersøgelser i 2010 og 2004, hvor de samme spørgsmål blev stillet, er holdningen 15 år efter, at det første gang blev undersøgt, næsten uændret.

Hvordan ser de kommunale institutioner så på samarbejdet mere principielt. Dette spørgsmål har alle institutioner – både dem som har et samarbejde og dem som ikke samarbejder

med foreninger og frivillige – kunnet besvare. Helt overordnet ser de kommunale institutioner *'positivt på et større samarbejde med foreninger og frivillige'*. Fire ud af fem af institutionerne har sat kryds ved 'meget enig' eller 'enig' i udsagnet. Der er meget små forskelle mellem kommunerne på dette. Lidt færre, men dog to ud af tre, tilslutter sig standpunktet, at *'et større samarbejde med foreninger og frivillige kan styrke institutionens / indsatsens omdømme'*. Mange af institutionerne ser dog også kritisk på samarbejdet ud fra faglige grunde. Omkring halvdelen af institutionerne er således enig i standpunktet, at *'det kan være problematisk af faglige grunde at inddrage foreninger og frivillige i institutionens / indsatsens aktiviteter'*. Men det er meget få institutioner, der tilslutter sig standpunktet, at *'hvis institutionen havde flere ressourcer, er det ikke relevant at inddrage foreninger og frivillige i institutionens / indsatsens aktiviteter'*.

En sammenligning af de kommunale institutioners holdning til samarbejdet i 2018 med holdningen i 2016, hvor institutionerne forholdt sig til de samme standpunkter, viser, at der er ret markant fald i den positive holdning til samarbejdet.

Hvorfor står så mange foreninger for aktiviteter i kommunale institutioner, når de principielt ikke synes, at det er deres opgave at løse kommunale opgaver? En mulig forklaring kan være, at foreningerne oplever, at det fremmer foreningens aktiviteter og mål. De gør det ikke primært for at hjælpe den kommunale institution, men fordi det gavner foreningen. En undersøgelse af foreningers samarbejde med skoler i Odense Kommune har vist, at samarbejdet i vid udstrækning foregår på foreningernes præmisser, og at det i høj grad er foreningerne, men også skolerne, der har glæde af samarbejdet (Voldby et al. 2019).

8. Hvad kan forklare samarbejdet?

Analyserne viser, at bestemte forhold og karakteristika ved foreningerne har betydning for samarbejdets omfang og karakter.

- For det første er samarbejdet mere udbredt blandt store end blandt små foreninger. Foreningsundersøgelsen viser, at de fleste foreninger er forholdsvis små: Halvdelen færre end 71 medlemmer, og kun hver tiende foreninger har mere end 500 medlemmer. De små foreninger findes især inden for kultur- og fritidsområdet.
- For det andet har foreninger med lønnede medarbejdere i højere grad et samarbejde end foreninger uden lønnede medarbejdere (også når der er tages højde for, at det typisk er de store foreninger, som har lønnede medarbejdere). Hver fjerde forening benytter sig af en eller flere lønnede medarbejdere og det er især de største foreninger. Det frivillige arbejde er langt den vigtigste foreningsressource. På tværs af alle foreningstyper har foreningerne i gennemsnit 22 frivillige.
- For det tredje har foreningens selvoplevede rolle i lokalsamfundet betydning for samarbejdet. Jo mere foreningen forstår sig som en lokalforening og orienterer sig mod lokalsamfundet, jo mere tilbøjelig er den til at samarbejde med kommunale institutioner og forvaltninger.
- For det fjerde tyder undersøgelsen på, at den politiske kontekst spiller en rolle for samarbejdet. I alle de fem kommuner, som har deltaget i undersøgelsen, er der en meget positiv holdning til foreninger og frivillige og de kommunale institutioners samarbejde

dermed. Men måske skyldes de kommunale institutioners markant højere samarbejde med foreninger og frivillige i Aarhus Kommune, at undersøgelsen blev gennemført i efteråret 2018, hvor der i Aarhus Kommune var et stærkt fokus på civilsamfund og frivilligt arbejde som følge af, at kommunen i 2018 var Europæisk Frivillighedshovedstad.

- For det sjette er der en klar sammenhæng mellem, hvad foreningen retter sig mod (mål og målgrupper), og institutionens aktiviteter, mål og målgrupper. Idrætsforeninger samarbejder især med skoler, velfærdsforeninger især med ældre-, social- og sundhedsinstitutioner osv. Et sammenfald – eller overlap – af interesser og primære målgrupper er ofte en forudsætning for et samarbejde.

Men hvordan begrundes foreningerne og de kommunale institutioner selv, at de samarbejder med hinanden? Ifølge foreningerne er den væsentligste grund et ønske om at bidrage til at styrke lokalsamfundet. Dvs. i god overensstemmelse med ovenstående punkt tre. Herefter er det oplevelsen af, at foreningen har bedre mulighed for at fremme egne aktiviteter og værdier, og at de får adgang til lokaler, faciliteter og arealer. Dette er i overensstemmelse med, at for en stor del af foreningerne drejer samarbejdet bl.a. om lokaler, faciliteter og rekvisitter. De økonomiske motiver spiller en mindre men væsentlig rolle. Meget få foreninger samarbejder, fordi de oplever et pres fra kommunen.

En stor del af foreningerne (43 pct.) har imidlertid ikke et samarbejde med en kommunal institution eller forvaltning. Disse foreninger fik et spørgsmål om, hvorfor de ikke samarbejder. Analysen af svarene viser, at det er der overordnet to grunde til dette. Den første grund er en kombination af manglende tid og ressourcer og en negativ eller kritisk holdning til et samarbejde (en opfattelse af at det er for besværligt at samarbejde samt ønsket om ikke at blive involveret i løsningen af kommunale opgaver). Den anden grund handler mere om manglende netværk og omfatter en kombination af manglende opfordringer samt begrænset kontakt til offentlige institutioner.

Hos de kommunale institutioner, der ikke samarbejder med foreninger og frivillige, er de dominerende svar på spørgsmålet, hvorfor de ikke har et samarbejde, at institutionen ikke har de nødvendige ressourcer til at indgå i et samarbejde med foreninger og frivillige, samt at institutionen ikke har eller har meget begrænset kontakt til foreninger og frivillige. Derimod er der forholdsvis få kommunale institutioner, som svarer, at det skyldes, at *'det er for besværligt at samarbejde med foreninger og frivillige'*; at institutionen *ikke har aktiviteter eller opgaver, som det er relevant at samarbejde med foreninger og frivillige om*; eller at institutionen *ikke prioriterer et sådant samarbejde*.

Både for institutionerne og foreningerne er lokalsamfundet et centralt grundlag for og formål med samarbejdet, og de statistiske analyser viser, at jo mere foreningen ser sig som en del af lokalsamfundet, jo større er sandsynligheden for, at den har et samarbejde med en eller flere kommunale institutioner. Dette grundlag for et samarbejde mellem foreninger og kommunale institutioner er imidlertid udfordret af det forhold, at Danmark de seneste to årtier har været præget af en betydelig centralisering af de offentlige institutioner. For eksempel er mange lokale folkeskoler blevet sammenlagt til større skoler. Det har sandsynligvis gjort disse offentlige institutioner mere effektive (både økonomisk og professionelt), men det kan

have svækket det 'naturlige' lokale samarbejde mellem foreninger og offentlige institutioner. Samtidig er foreningslivet også mindre 'lokalt' og mere specialiseret, end det tidligere var, og det har sandsynligvis også svækket deres bånd til det lokalsamfund, hvor deres aktiviteter foregår i.

Litteratur

Amnå, Erik (2006). Still a Trustworthy Ally? Civil Society and the Transformation of Scandinavian Democracy. *Journal of Civil Society*, 2 (1), 1-20.

Brandsen, Taco. and Pestoff, Victor (2006). Co-production, the third sector and the delivery of public services. *Public Management Review*, 8 (4), 493-501.

Hjære, M. (2005). *Partnerskaber – på vej mod en ny samarbejdskultur? Rapport fra et følgestudie af tre partnerskaber mellem offentlige og frivillige sociale organisationer*. Odense: Center for frivilligt socialt arbejde.

Ibsen, Bjarne og Ulla Habermann (2006). 'Definition af den frivillige sektor i Danmark', I Thomas P. Boje, Torben Fridberg & Bjarne Ibsen (red.), *Den frivillige sektor i Danmark: Omfang og betydning* (s. 19-40). København: Socialforskningsinstituttet.

Ibsen, Bjarne, Thomas Boje & Torben Fridberg (red.) (2008). *Det frivillige Danmark*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Ibsen, Bjarne & Helle Hygum Esbersen (2016). *Kommunernes samarbejde med civile aktører*. København: KORA.

Ibsen, Bjarne, Thøgersen, Malene og Levinsen, Klaus (2013). *Kontinuitet og forandring i foreningslivet*. Movements 2013: 11. Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet.

Ibsen, Bjarne og Levinsen, Klaus (2017). *Kommunale institutioners samarbejde med foreninger og frivillige*. Movements 2017: 1. Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet.

Ibsen, Bjarne; Levinsen, Klaus; Petersen, Lise Specht; Iversen, Evald Bundgaard og Fehsenfeld, Michael. Forståelse af de frivilliges faglighed på forskellige velfærdsområder. *Dansk Pædagogisk Tidsskrift*, december 2018.

Kristensen, Tove og Ibsen, Bjarne (2018). *Frivillige på plejecentre. Venneforening eller 'egne frivillige'*. Kort Fortalt. Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund.

Levinson, Klaus, Malene Thøgersen & Bjarne Ibsen (2012). Institutional reforms and voluntary associations. *Scandinavian Political Studies*, 35 (4), 295-318.

Thøgersen, Malene (2012). *Institutionelle omgivelser og foreningslivet. Kommunalreformens betydning for samspillet mellem kommuner og frivillige foreninger*. PhD-afhandling. Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Torpe, Lars & Torben K. Kjeldgaard (2003). *Foreningssamfundets sociale kapital. Danske foreninger I et europæisk perspektiv*. Aarhus: Magtudredningen.

Voldby, Christian Røj; Jørgensen, Christina Meisner og Ibsen, Bjarne (2019). *Undersøgelse af idrætspuljen under Åben Skole i Odense Kommune*. Movements: 2019:1. Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund.

Warren, Mark E. (2001). *Democracy and Associations*. Princeton: Princeton University Press.

Bilag

Bilagstabel 1. Grunde til at foreninger ikke samarbejder med kommunale myndigheder og institutioner (Faktoranalyse)

	Component	
	1	2
Foreningen har ikke tid og ressourcer (s_186rec)	,687	,072
Foreningen er ikke blevet opfordret (s_187rec)	,012	,903
Foreningen har ingen eller begrænset kontakt (s_188rec)	,322	,769
Foreningen ønsker ikke at blive involveret (s_189rec)	,783	,088
Foreningen synes det er for besværligt (s_190rec)	,734	,121
Foreningen ønsker ikke at offentlige institutioner får indflydelse (s_191rec)	,637	,280

Note: Principal Component Analyse. Varimax med Kaiser Normalization.

Bilagstabel 2. Grunde til at foreninger samarbejder med kommunale myndigheder og institutioner (Faktoranalyse)

	Component			
	1	2	3	4
Modtager betaling for aktiviteter (s_157rec)	,104	,844	,056	,156
Personer får honorar for aktiviteter (s_159rec)	,160	,651	,149	-,313
Får adgang til faciliteter (s_160rec)	,091	,130	,042	,896
Får flere økonomiske midler (s_161rec)	,169	,797	,117	,264
Oplever et pres fra kommunen (s_163rec)	,059	,225	,812	-,026
Synes den er forpligtet (s_164rec)	,055	,023	,865	,053
Udvider sit sociale netværk (s_162rec)	,690	,251	-,036	,003
Bidraget til at styrke lokalsamfundet (s_165rec)	,733	,029	,039	,059
Bedre mulighed for indflydelse på lokalpolitiske (s_166rec)	,656	,038	,295	,047
Bedre mulighed for at fremme aktiviteter og værdier (s_167rec)	,745	,083	-,046	,322
Bedre mulighed for at rekruttere nye medlemmer (s_170rec)	,630	,162	-,115	-,042
Mulighed for at forbedre offentlig service (s_184rec)	,645	,065	,203	-,071

Note: Principal Component Analyse. Varimax med Kaiser Normalization.

Serien MOVEMENTS

Se de tidligere udgivelser i rapportserien på CISC's hjemmeside: www.sdu.dk/cisc

- 2019:5 Jens Høyer-Kruse, Evald Bundgård Iversen og Peter Forsberg. Idrætsanlægs fysiske tilstand i Danmark.
- 2019:4 Peter Mindegaard: Dansk Squash - foregangsmænd, foreninger og forbund.
- 2019:3 Bjarne Ibsen: Foreningslivet i Næstved Kommune. Analyse af Næstved Kommunes foreningsundersøgelse.
- 2019:2 Marlene Rosager Lund Pedersen, Birgitte Westerskov Dalgas og Bjarne Ibsen. Organiseringen af 'Hold Hjernen Frisk'
- 2019:1 Christian Røj Voldby, Christina Meisner Jørgensen og Bjarne Ibsen: Undersøgelse af Idrætspuljen under Åben Skole i Odense Kommune.
- 2018:6 Jens Høyer-Kruse, Christian Røj Voldby, Bjarne Ibsen og Christina Meisner Jørgensen: Idræt, fritid og kultur i Roskilde Kommune - Aktiviteter og faciliteter.
- 2018:5 Christina Meisner Jørgensen og Bjarne Ibsen: Fællesskaberne i Rigtige Mænd.
- 2018:4 Jens Høyer-Kruse, Christian Røj Voldby, Bjarne Ibsen og Marlene Rosager Lund Pedersen: Børn og voksnes deltagelse i idræts-, fritids- og kulturaktiviteter i Faxe Kommune.
- 2018:3 Jens Høyer-Kruse, Christian Røj Voldby, Bjarne Ibsen og Marlene Rosager Lund Pedersen: Børn og voksnes deltagelse i idræts-, fritids- og kulturaktiviteter i Næstved Kommune.
- 2018:2 Lise Specht Petersen: En forskningsbaseret undersøgelse af MY PLAYGROUND: Et midlertidigt legende byrum etableret i fire byer i forbindelse med Europæisk Kulturhovedstad Aarhus 2017.
- 2018:1 Bjarne Ibsen, Marlene Rosager Lund Pedersen og Ann Sophia Bertelsen: Hjerteforeningens patientstøtteordning.
- 2017:8 Birgitte Westerskov Pedersen, Søren Andkjær og Jan Toftegaard Støckel: Evaluering af Naturprojektet. Sundheds- og beskæftigelsesprojekter i Furesø og Kerteminde.
- 2017:7 Jens Høyer-Kruse, Evald Bundgård Iversen og Peter Forsberg: Benyttelse og brugertilfredshed i idrætsanlæg.
- 2017:6 Søren Andkjær og Vagn Adler Sørensen: Grejbanker i Danmark – betydning for friluftsliv, udvikling og fremtidsperspektiver.
- 2017:5 Evald Bundgård Iversen, Peter Forsberg og Jens Høyer-Kruse: Organisering og ledelse af idrætsanlæg i Danmark.
- 2017:4 Bjarne Ibsen, Michael Fehsenfeld, Lise Specht Petersen, Klaus Levinsen og Evald Bundgård Iversen: 16 cases med samarbejde mellem kommunale institutioner og civile aktører.
- 2017:3 Søren Andkjær og Astrid Hadberg: Sociale mødesteder i naturen. Kvalitative casestudier af udendørs steder for børn og unge.
- 2017:2 Klaus Levinsen og Bjarne Ibsen: Foreningers samarbejde med kommunale institutioner.
- 2017:1 Bjarne Ibsen og Klaus Levinsen: Kommunale institutioners samarbejde med foreninger og frivillige - omfang, holdninger og udfordringer.
- 2016:4 Karsten Elmoose-Østerlund og Christian Røj Jørgensen: Undersøgelse af foreningsudvikling med 'DM i foreningsudvikling' som case.
- 2016:3 Bjarne Ibsen og Klaus Levinsen: Unge, foreninger og demokrati.
- 2016:2 Søren Andkjær, Jens Høyer-Kruse og Jan Arvidsen: Børn og unges hverdagsfriluftsliv.
- 2016:1 Jens Høyer-Kruse, Peter Forsberg, Christian Gjersing Nielsen og Casper Due Nielsen: Undersøgelse af idræt- og fritidsfaciliteter i Lejre Kommune.
- 2015:10 Signe Højbjerg Larsen, Lise Specht Petersen, Bjarne Ibsen og Ilir Hasani: Parkourfaciliteter i Danmark.

- 2015:9 Jens Høyer-Kruse, Trygve Laub Asserhøj og Casper Due Nielsen: Skoleelevers og voksne borgeres deltagelse i idræts- og fritidsaktiviteter i Greve Kommune.
- 2015:8 Lise Specht Petersen og Bjarne Ibsen: Klubhusets betydning for idrætsforeningerne og deres medlemmer.
- 2015:7 Karsten Østerlund: Undersøgelse af 'DM i foreningsudvikling' 2013-2014.
- 2015:6 Bjarne Ibsen, Karsten Østerlund og Hans-Peter Qvist: Foreningsdeltagelse og frivilligt arbej-des betydning for demokratisk deltagelse.
- 2015:5 Karsten Østerlund, Bjarne Ibsen, Anne Sofie Berg og Sandra Christiansen: Muligheder og barrierer for forankring af Projekt Fokus.
- 2015:4 Bjarne Ibsen, Heidi Trankjær Bøndergaard og Peter Mindegaard: Evaluering af Projekt Fritids-pas i Fredericia Kommune.
- 2015:3 Lise Specht Petersen: Aktivitetsoaser i Rudersdal Kommune.
- 2015:2 Kirsten Kaya Roessler (red.): Arkitektur og Psykologi: Casestudier i sygehuse, arbejdspladser og byrum.
- 2015:1 Bjarne Ibsen, Maja Pilgaard, Jens Høyer-Kruse og Jan Toftegaard Støckel: Pigers idrætsdeltagelse: Hvorfor er der så mange piger, der ikke går til idræt?
- 2014:15 Kamilla Ryding og Ejgil Jespersen: At mestre livet med et synstab - kursus for nyblinde som led i en rehabiliteringsindsats.
- 2014:14 Peter Mindegaard og Søren Thorgaard Skou: Bedre Liv med Artrose – en folkesygdom med slag-side: Patientuddannelse og træning til borgere i Hvidovre Kommune med artrose i knæ og hofter og kort eller ingen uddannelse.
- 2014:13 Peter Mindegaard: Sund i Hømarken.
- 2014:12 Karsten Østerlund: Social kapital i gymnastik og fitness: En undersøgelse for landsudvalget i DGI Gymnastik & Fitness.
- 2014:11 Ejgil Jespersen: Handicapforskning i idræt og bevægelse - Statusnotat om Center for Handicap og Bevægelsesfremme, August 2014.
- 2014:10 Jim Toft og Maja Ahler: Bevægelse, krop & sind: Idræt, sport og motion i socialpsykiatrien i Ringsted, Slagelse og Sorø Kommune.
- 2014:9 Karsten Østerlund, Kamilla Ryding og Ejgil Jespersen: Idræt, fritid og helbred for mennesker med funktionsnedsættelse.
- 2014:8 Jens Høyer-Kruse og Bjarne Ibsen: Undersøgelse af Farum Arena.
- 2014:7 Rikke Agnete Andersen: Stemmer i Idrætshuset.
- 2014:6 Karsten Østerlund: Undersøgelse af 'DM i foreningsudvikling' 2012-2013.
- 2014:5 Jens Høyer-Kruse og Lau Tofft-Jørgensen: Undersøgelse af idrætfaciliteter i Skanderborg Kom-mune.
- 2014:4 Kurt Lüders: Sprækker i ADHD-diskursen.
- 2014:3 Peter Mindegaard og Bjarne Ibsen: Brugerundersøgelse af AquaPunkt-vandtræning.
- 2014:2 Bjarne Ibsen: 10 års forskning i bevægelser - CISC 2004-2014: Staturrapport for Center for for-skning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund - baggrund, undersøgelser og publikationer.
- 2014:1 Anna Staal: Unge, idræt og recovery: Evaluering af udviklingsprojekt om idræt for sindslidende.
- 2013:12 Maja Ahler: Lars Legemester og HandiLeg.
- 2013:11 Bjarne Ibsen, Malene Thøgersen og Klaus Levinsen: Kontinuitet og forandring i foreningslivet: Analyser af foreningslivets udbredelse, sammensætning og karakteristika i 00'erne.
- 2013:10 Thomas Gjelstrup Bredahl: Slutevaluering af projektet "Sund Rekrut"
- 2013:9 Peter Mindegaard, Bjarne Ibsen, Anne-Merete Kissow og Jan Sau Johansen: Brugerundersøgelse af undervisning i varmtvandsbassin.
- 2013:8 Sigrid Alison Rytz, Lars Elbæk og Bjarne Ibsen: Matematik- og læsetræning i en fodboldklub: Evaluering af Projekt Helhed i B 1909.

- 2013:7 Jens Høyer-Kruse og Bjarne Ibsen: Undersøgelse af 'DM i foreningsudvikling'
- 2013:6 Michael Fehsenfeld, Peter Mindegaard og Bjarne Ibsen: YOUR GAM3: Gadeidræt i udsatte boligområder.
- 2013:5 Jan Toftegaard Støckel: Fysisk aktivitet i skolefritidsordninger: En analyse af institutionsstrukturer og kulturer under forandring.
- 2013:4 Kurt Lüders og Ejgil Jespersen: Idrætsdeltagelse blandt unge voksne med sindslidelser.
- 2013:3 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: EN GOD OMVEJ – Bevægelse i lokalområdet: Samlet evaluering af otte kommunale anlægsprojekter til fremme af rekreativ fysisk aktivitet.
- 2013:2 Jan Toftegaard Støckel: Evaluering af Anbragte Børn i Bevægelse.
- 2013:1 Bjarne Ibsen, Malene Thøgersen og Lau Tofft-Jørgensen: Fritidsfaciliteterne i Fredensborg Kommune.
- 2012:17 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Naturparken Mellem Bakkedrag og Dalstrøg - Evaluering af en omdannet græsmark ved boligbebyggelse i Sønderborg.
- 2012:16 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: En Voldsom Omvej - Evaluering af en omdannet støjvold i Solrød.
- 2012:15 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Pixlpark - En Digital Legeplads - Evaluering af en omdannet plads i en ny bydel i Roskilde.
- 2012:14 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Et bevægelseksperimentarium - Evaluering af en omdannet park ved Sundhedscentret i Nykøbing Sjælland.
- 2012:13 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Sidesporet - Evaluering af en omdannet asfaltplads ved Nørre Aaby station.
- 2012:12 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Opfordring til udfordring - Evaluering af omdannede restarealer i Kolding Bycentrum.
- 2012:11 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Byens Arena - Evaluering af en omdannet parkeringsplads ved boligbebyggelse i Høje Gladsaxe.
- 2012:10 Charlotte Skau Pawlowski, Lars Breum Christiansen, Jasper Schipperijn og Jens Troelsen: Dronningens Bastion - Evaluering af en omdannet bastion på et historisk voldanlæg i Fredericia.
- 2012:9 Thomas Skovgaard, Kurt Lüders, Jesper von Seelen, Mette Munk Jensen, Bjarne Ibsen, Casper Due Nielsen og Tobias Marling: Svømning i den danske folkeskole.
- 2012:8 Bjarne Ibsen, Venka Simovska og Henrik M. Larsen: Tilgængelighed til og deltagelse i idræt blandt børn og unge på Vesterbro: Evaluering af DGI-byens børne- og ungeprojekt Go-Active.
- 2012:7 Bjarne Ibsen ... et al.: Idrættens outsiders - Inklusion eller eksklusion af vanskeligt stillede børn og unge i idræt: Evaluering af puljen til idræt for vanskeligt stillede børn og unge.
- 2012:6 Jan Arvidsen, Karen Dalgaard Pedersen og Søren Andkjær: Rum og rammer for Aktivt Udeliv: Et litteraturstudie om naturlige omgivelser betydning for Aktivt Udeliv.
- 2012:5 Bjarne Ibsen: Human Resource Management for Volunteers in Sports Organisations in Europe.
- 2012:4 Charlotte Skau Pawlowski og Jens Troelsen: EN GOD OMVEJ - Bevægelse i lokalområdet: Kvalitativ analyse af den kommunale planlægnings- og implementeringsproces forbundet med projektet.
- 2012:3 Louise Kamuk Storm, Simon Madsen og Bjarne Ibsen: Evaluering af projekt Grib Chancen.
- 2012:2 Louise Bæk Nielsen og Bjarne Ibsen: Idrætsdeltagelse og idrætsfaciliteter i Vordingborg Kommune.
- 2012:1 Thomas Gjelstrup Bredahl: Slutevaluering af Greve Kommunes metodeudviklingsprojekt "Multi-Minen" - For 6-8 årige børn med overvægt.
- 2011:6 Peter Lund Kristensen: Evaluering af 'Sunde vaner fra barnsben': Den kvantitative del - Vejle Kommune.
- 2011:5 Louise Kamuk Storm, Simon Madsen og Bjarne Ibsen: Evaluering af 'Bevæg dig sund og glad: Et projekt i Esbjerg Kommune for overvægtige børn og deres familier.

- 2011:4 Jan Toftegaard Støckel: Evaluering vedrørende projekt Idrætszen.
- 2011:3 Bjarne Ibsen og Louise Bæk Nielsen: Idræt og idrætsfaciliteter på Bornholm.
- 2011:2 Jakob Haahr og Søren Andkjær (red.): Muligheder og begrænsninger for friluftsliv: Konferencerapport - artikler og abstracts.
- 2011:1 Ejgil Jespersen: Evaluering af Krop og Kontor forsøgsprojekter.
- 2010:7 Pernille Andreassen: Evaluering af 'Sunde vaner fra barnsben' - Vejle Kommune.
- 2010:6 Forskningsenheden for 'Bevægelse, Idræt og Samfund' (BIS): Forskningsprofil og udviklingsplaner for 2010-2014.
- 2010:5 Bjarne Ibsen, Anne Mette Walmar Hansen og Eva Vennekilde: Ændringer i kommunal idætspolitik efter kommunalreformen.
- 2010:4 Karsten Østerlund: Gå i Gang: Slutevaluering.
- 2010:3 Lise Specht Petersen: Rum for idræt og leg på Vesterbro.
- 2010:2 Bjarne Ibsen og Carsten Hvid Larsen: Aktivitet eller idrætspolitisk arbejde? Frivilligt arbejde i DGI Vestsjælland og DGI Nordsjælland.
- 2010:1 Bjarne Ibsen, Jan Toftegaard Støckel og Charlotte Klinker: Børn og fysisk aktivitet på Vesterbro.
- 2009:7 Lise Specht Petersen og Bjarne Ibsen: København – en by i bevægelse: evaluering af Københavns Kommunes motionsstrategi.
- 2009:6 Ole Lund: Evaluering af projekt 'Sund Cirkel'.
- 2009:5 Carsten Hvid Larsen og Bjarne Ibsen: Frivilligt arbejde i Gigtforeningen.
- 2009:4 Ole Lund: Sund indskoling – evaluering af sundhedsfremmende indsatser i SFO og indskoling i Frederikshavn Kommune.
- 2009:3 Kirsten Kaya Roessler: Gruppesamtaler som psykologisk behandling af kroniske smerter: erfaringer fra projektet "Tilbage til arbejdet".
- 2009:2 Lars Breum Christiansen og Jens Troelsen: Bevægelsesmuligheder i Kolding By 2008.
- 2009:1 Ole Lund: Rend og Hop – Vi si'r stop: et sundhedsprojekts bestræbelser på at skabe bedre betingelser for det sunde liv i Varde Kommune.
- 2008:10 Lars Breum Christiansen og Jens Troelsen: Bevægelsesmuligheder i Roskilde By.
- 2008:9 Per Jørgensen: Idrætspolitik i Gentofte Kommune gennem 100 år.
- 2008:8 Jens Høyer-Kruse, Malene Thøgersen, Jan Toftegaard Støckel og Bjarne Ibsen: Offentlige-frivillige partnerskaber omkring børn og fysisk aktivitet.
- 2008:7 Pernille Vibe Rasmussen: Foreninger og integration: Undersøgelse af foreningers vilkår for integrationsarbejde i Københavns Kommune.
- 2008:6 Thomas Gjelstrup Bredahl: Ekstern evaluering af Motion på Recept i Frederiksberg Kommune: September 2007.
- 2008:5 Thomas Gjelstrup Bredahl: Evaluering af Motion på Recept i Nordjylland 2007.
- 2008:4 Jens Troelsen, Kirsten Kaya Roessler, Gert Nielsen og Mette Toftager: De bolignære områders betydning for sundhed: hvordan indvirker bolignære områder på sundheden? – og hvordan kan udformningen gøres bedre?
- 2008:3 Ole Lund og Pernille Andreassen: Gå i gang: evalueringsrapport.
- 2008:2 Jan Toftegaard Støckel (red.): Parallel leg eller integreret leg? – partnerskaber om børn, leg og bevægelse.
- 2008:1 Pernille Vibe Rasmussen og Kirsten Kaya Roessler: Stofmisbrug og fysisk aktivitet: Evaluering af "Krop og læring – Mere styr på eget liv".
- 2007:1 Bjarne Ibsen: Børns idrætsdeltagelse i Københavns Kommune 2007.